

Różne akta z czasów namiestnictwa

Michała Bobrzyńskiego (1908-1913)

VI. Szkolnictwo, sprawy kościelne.

Ue. 19/3

6

Akc. 19/35 t. VI

Szkolnictwo, sprawy kościelne

1

Szkolnictwo

Podział czynności Rady szkolnej krajowej.

Prezydyum
c. k. Rady szkolnej krajowej.

L. 422/Pr.R.sz.kr.

Lwów, dnia 3. listopada 1908.

Zarządzenie prezydyalne

w sprawie nowego rozdziału czynności
w Sekcyi I. c. k. Rady szkolnej krajowej.

Wskutek systemizowania trzeciej posady referenta dla spraw administracyjnych i ekonomicznych w zakresie Sekcyi I. /:dla szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich:/ zarządzam podział biura tej sekcyi na trzy oddziały.

Do Biura a/ Sekcyi I. należeć będą sprawy personalne nauczycieli szkół ludowych, tak czynnych jak w stanie spoczynku, stałych i tymczasowych, z przepisaną kwalifikacyą i pomocniczych, a więc nominacye, przeniesienia, urlopy, sprawy dyscyplinarne, przeniesienia w stały i czasowy stan spoczynku, posuwanie do wyższych stopni płac, wszelkie zresztą sprawy poborów, zapomogi, wynagrodzenia za godziny nadobowiązkowe, za naukę religii, robót ręcznych, itd.

Kierownictwo tego biura poruczam c. k. Radcy Namiestnictwa Dr. Stanisławowi O k ę c k i e m u, a przydzielam do niego urzędników:

1/ Starsz. komisarza pow. Jana M a l a w s k i e g o,
2/ Komisarza powiatowego Dr. Tadeusza K o n c k i e g o,
3/ " " Kazimierza M i l i ń s k i e g o,
4/ " " Stanisława D o r o ż y ń s k iego,
5/ Koncypistę Namiest. Ferdynanda D a n i e l c a,
6/ Praktykanta konc.Nam. Stanisława P o n u r s k i e g o.

Do Biura b/ Sekcyi I. należeć będą sprawy organizacyi i reorganizacyi szkół i kwestye prawne z tem związane /:fundacye, prawo prezenty, język wykładowy:/, systemizowanie posad nauczycieli religii i innych przedmiotów, sprawy klas nadetatowych, ryczałtów szkolnych, budowy szkół, oraz wydawnictwa książek szkolnych w gmachu c. k. Namiestnictwa.

Kierownictwo biura tego poruczam c. k. Radcy Dworu Dr. Juliuszowi Szumlańskiemu, a przydzielam do niego urzędników:

1/ c. k. Starostę Józefa Niesiołowskiego,
2/ c. k. Koncypistę Nam. Adolfa Hanika,
3/ " " " Juliusza Germana.

Do Biura c/ Sekcyi I. należeć będą sprawy seminaryów nauczycielskich, stypendyów, internatów, Rad szkolnych okręgowych i miejscowych, inspektorów szkół okręgowych, konferencyi, kursów, egzaminów nauczycieli i uczniów, dyspenzy od matury celem dopuszczenia do egzaminu kwalifikacyjnego, wszystkie sprawy dotyczące nauki i środków naukowych, frekwencyi i przymusu szkolnego, sprawy tyczące się statystyki szkolnej, sprawozdań o stanie nauki i wychowania, preliminarzy i zamknięć rachunków funduszu szkolnego krajowego, nadzoru szkolnego i seminaryów nauczycielskich.

Kierownictwo tego biura poruczam c. k. Staroście Bronisławowi Czernemu, a przydzielam do niego:

1/ c.k.Komisarza pow. Juliusza Friedricha,
2/ c.k.Koncyp. Nam.Dr.Ant.Stan. Malczewskiego,
3/ " " " Władysława Łopuszańskiego.

Sprawy załatwiane przez pp. Inspektorów szkolnych krajowych podlegać będą, jak dotąd, bezpośrednio aprobacie względnie rewizyi pana Wiceprezydenta c.k.Rady

szkolnej krajowej, będą zaś należały stosownie do przedmiotu do właściwych biur i będą uwidoczniane w odpowiednich księgach i wykazach.

Zarządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 10. listopada b. r.

C. k. Namiestnik:

[signature]

Prezydyum c.k.Rady szkolnej krajowej.

We Lwowie,dnia 6.stycznia 1913.

Z A R Z Ą D Z E N I E   P R E Z Y D Y A L N E.

Wskutek zamianowania c.k.Radcy Namiestnictwa Dra Stanisława Okęckiego Radcą Dworu i poruczenia mu w zastępstwie Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej aprobaty części spraw administracyjnych oraz wskutek systemizowania nowej posady Referenta spraw administracyjnych i ekonomicznych w c.k.Radzie szkolnej krajowej, tudzież przydzielenia c.k.Starosty Juliana Napadiewicza do służby w tej Radzie i poruczenie mu referatu,zarządzam następujące zmiany w wewnętrznem urzędowaniu Sekcyi I.-

Sekcya I.obejmować będzie cztery biura administracyjne:

I. Biuro dla wszystkich spraw personalnych nauczycieli szkół ludowych obejmie c.k.Starosta Julian N a p a d i e w i c z .

II. Biuro pod Kierownictwem c.k. Starosty Józefa N i e s i o ł o - w s k i e g o obejmować będzie nadal sprawy organizacyi i reorganizacyi szkół i kwestye prawne z tem zwiazane /: fundacye,prawo prezenty, język wykładowy :/,systemizowanie posad nauczycieli religii i innych, sprawy klas nadetatowych, ryczałtów szkolnych i budowy szkół.-Natomiast będą z tego biura wyłączone na rzecz Biura III.sprawy wydawnictw książek szkolnych i sprawy prywatnych szkół ludowych.-

III. Biuro pod Kierownictwem c.k.Radcy Namiestnictwa Bronisława C z e r n e g o, obejmować będzie oprócz dotychczasowego zakresu t.j. spraw seminaryów nauczycielskich,konferencyi,kursów,egzaminów,frekwencyi i przymusu szkolnego,statystyki szkolnej,preliminarzy, zamknięć rachunkowych funduszu szkolnego krajowego,także wyłączone z Biura II. sprawy wydawnictw książek szkolnych dla szkół ludowych tudzież sprawy

/.

prywatnych szkół ludowych.Natomiast nie będą już należały do tego Biura i przejdą do Biura VI,sprawy nadzoru szkolnego.-
Biuro VI. obejmować będzie sprawy nadzoru szkół ludowych, a więc inspektorów szkół oraz Rad szkolnych okręgowych i miejscowych i zostawać pod Kierownictwem bezpośredniem c.k.Radcy Dworu Dra Stanisława O k ę c k i e g o.-

Radca Dworu Dr.Okęcki,któremu poruczam przewodniczenie Sekcyi I. w razie nieobecności Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej,obejmie zarazem aprobatę spraw administracyjnych,załatwianych w biurach I,II.i III.-

Nadto będą podlegały nadal aprobacie p.Wiceprezydenta c.k.Rady szkolnej krajowej:
1/. sprawozdania do Władz centralnych i pisma do Władz krajowych,
2/. rozporządzenia i okólniki,
3/. decyzye w sprawach książek szkolnych,
4/. nominacye personalu nadzorczego,
5/. sprawy organizacyi szkół wydziałowych i wszelkich kursów specyalnych
6/. poszczególne sprawy,które Wiceprezydent zastrzeże do swojej aprobaty.-

Akta rachunkowe będą aprobowane przez właściwych Szefów biur.-

Inspektorowie szkolni krajowi przydzieleni do Sekcyi szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich załatwiać będą jako samoistni referenci,podlegający bezpośrednio aprobacie Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej, sprawy dydaktyczno-pedagogiczne.-

Inspektorowie z dostrzeżonych przez siebie na wizytacyach usterków natury administracyjnej będą robić przypomnienia urzędowe dla właściwych referentów administracyjnych a nadto udzielać im brevi manu na żądanie opinii,o ile ona dla załatwienia sprawy administracyjnej jest potrzebną.-

Referowanie nominacyi nauczycielskich w seminaryach nauczycielskich poruczam Inspektorowi szkolnemu krajowemu Kazimierzowi B r u c h n a l s k i e m u .-

./.

Sprawy nominacyi nauczycieli szkół ludowych referować będzie referent administracyjny biura I, jednakże z tem zastrzeżeniem, że w sprawach ważniejszych i wątpliwych porozumie się poprzednio z właściwym Inspektorem szkolnym krajowym, a referować je będzie w regule na posiedzeniu Sekcyi, na którem właściwy Inspektor jest obecny /: § 35 regul. : /.-

Koncypienci zajęci w biurze I. nie mają bezwarunkowo przyjmować nikogo, ktoby się do nich zgłaszał w sprawach personalnych nauczycieli szkół ludowych.-

Manipulacya spraw załatwianych przez Inspektorów, połączoną będzie z manipulacyą odpowiednich biur administracyjnych.-

Postanowienia te wchodzą w życie dnia 10. s t y c z n i a b.r.-

C.k. Namiestnik:

Bobrzyński

Frekwencya wszystkich szkół ludowych w Galicyi wynosiła

w r. 1908, 1,063128 publ. i 28501 prywat. w r. 1913 1,264.756. publ. i 27868 prywat.

Budżet krajowy wszystkich szkół ludowych w Galicyi wynosił razem (z emeryt.)

w r. 1908 fl. Kr. 17,990,008 fl. em. 1,448,100 (prelim.) w r. 1913 fl. Kr. 25,351 697 fl. em. 2,192190

Fundusz na zaliczki na budowę szkół ludowych uchwalony został 12/3 1907 (N. Sankcya 7/8 1907) 10.000.000 K, zaś ~~w~~ 9/2 1912 (Sank. 27/8 912) 10 milionów, na zasiłki dla szkół wyższych a 5 milionów na przyjęcie dla miejsc.

Frekwencya w szkołach średnich (publ. i prywat.) wynosiła:

w r. 1908 ~~5076~~ 36138 (~~z tych prywatnych 231~~) w r. 1912 ~~6077~~ 44967 (~~z tych prywatnych 231~~)

Liczba szkół ludowych w Galicyi (publ. i prywat.) wynosiła

w r. 1908 5076 (z tych prywat. 231) w r. 1912 6077

Liczba szkół średnich w Galicyi (publ. i prywat.) wynosiła

w r. 1908 80 w r. 1913 134.

Ustawa o Radzie szkolnej krajowej z d. 15/2 1905 N°39 Dz.u.k.

nowela do tej ustawy z d. 9/5 1907 N°78 Dz.u.k.

Regulamin Rady szkolnej na podstawie tej ustawy uchwalony po raz pierwszy d. 24/7 1905, powtórnie d. 13/4 1912, zatwierdzony przez ministerstwo reskryptem z d. 5/9 1912 l 1573/Kum

Zarządzenie prezydyalne o podziale agendy z d. 6/1 1913 (bez liczby)

Plany naukowe szkół ludowych zatwierdzone rozp. minist. z d. 13/1 ~~19~~ 1893 l. 484 (7/3 1893, l. 16791), wydziałowych rozp. minist. z d. 27/6 1896, l. 15371 (rozp. R.Sz.K. z 14/7 896, l. 297/p

Dawniejsze plany naukowe wydano ~~z 1874~~ rozp. min. z 15/5 1875, l. 6731

Ustawa o seminaryach nauczycielskich z d. 12/6 1907, N 101 Dz.u.k.

Statut seminaryów zatwierdzony rozp. minist. z d. 12/I 1909 l. 41831

Ankieta w sprawie szkół ludowych odbyła się w dniach 14 i 15 5, 2) 19/6 i 3) 10/7 1909.

Gimnazya realne zaprowadzone rozp. minist. z 7/9 1909, l. 32791.

Ustawa o szkołach realnych z d. 24/5 1899 N 108 DUK

nowela do tej ustawy z d. 4/3 1912, N 39 DUK

Relacya Rady szkolnej z programem szkół przemysłowych x

i handlowych ([illegible]) z d. 7/12 1909, l. 132/pr RSK

i reskrypty ministerstwa odpowiadające na to zasadniczo

z d. 27/1 1910, l. 1926 x

Utworzenie dwuklasowych szkół handlowych reskr. min.

z d. 17/10 1911, l. 14107 (na relacyę z 24/3 1911, l. 4129/II)

x [illegible] w tej chwili z [illegible] odszukać nie mogłem

Rok 1908.

Ilość zakładów		Frekwencya	
Ck. gimnazyów i samodz. filii :	49	ck. gimnazya :	29,389
gimn. prywat. męskich :	2	gimn. prywat. męskie :	465
" " żeńskich :	8	" " żeńskie :	1,243
c. k. szkół realnych :	11	ck. szkoły realne :	3,860
liceów żeńskich :	10	licea żeńskie :	1,181
Ilość gimnazyów wogóle :	59	Razem w gimnazyach wogóle :	31,097
Ilość szkół średnich wogóle :	80	Razem w szkołach śred. wogóle :	36,138

Rok 1913

Ilość zakładów		Frekwencya	
Ck. gimnazyów i samodz. filii :	62	ck. gimnazya :	32,459
gimnaz. prywat. męskich :	26	gimn. prywat. męskie :	4,264
" " żeńskich :	21	" " żeńskie :	3,064
ck. szkół realnych :	14	cK. szkoły realne :	4,148
liceów żeńskich :	11	licea żeńskie :	1,032
Ilość gimnazyów wogóle :	109	Razem w gimnazyach wogóle :	39,787
Ilość szkół średnich wogóle :	134	Razem w szkołach śred. wogóle :	44,967

86 10

Die Frage der utraquistischen Einrichtung der Mittelschulen dürfte in der nächsten Landtagssession ~~den~~ Gegenstand einer lebhaften Diskussion bilden u. bei den Verhandlungen zwischen den polnischen u. ruthenischen Abgeordneten in Betreff der Mittelschulen eine gewichtige Rolle spielen. ~~Da~~ Obwohl nun die jungruthenische Presse gegen jedwede utraquistische Einrichtungen sich heftig ~~reden~~ ausspricht u. die völlige ~~Abschließung~~ Trennung der ruthenischen Jugend von ~~den Kontakte mit~~ der polnischen fordert, so ist es nicht ausgeschlossen, dass eine

Verständigung auf dieser Grundlage zu Stande kommt:
~~die polnische La~~
würden die Ruthenen ~~in~~ der Errichtung von utraquistischen Gymnasien in kleineren Städten zustimmen, so wäre vielleicht die polnische Landtagsmajorität leichter dazu zu bewegen, sich für die Vermehrung der Anzahl ruthenischer Gymnasien in grösseren Städten zu erklären.
~~Der~~ Ein Lehrplan eines utraquistisch eingerichteten Gymnasiums wird jetzt vorliegen, um die Basis zur Beseitigung der diesbezüglich auftauchenden Bedenken

zu ~~[illegible]~~ gewinnen.

Aus diesem Grunde beehre ich mich um die Genehmigung des vorliegenden Lehrplanes zunächst für das Privatgymnasium in Rohatyn u. für die Parallelabteilungen der Gymnasien in Brzeżany u. Stryj noch vor Beginn der nächsten Landtagssession zu bitten.

Präsidium

Odpis.

des galizischen k. k. Landesschulrates.

Z. 32/Pr.N.sz.kr.

Lemberg, am 7. Februar 1909.

Programm, betreffend die Errichtung neuer gewerblichen Lehranstalten in Galizien.

An

das k. k. Ministerium für öffentliche Arbeiten

in

Wien.

Das Streben nach wirtschaftlicher Entwickelung, welches in Galizien immer mehr zu Tage tritt, und das allgemeine Bedürfnis, für diese Entwicklung sichere Grundlagen zu gewinnen, machen es dem Landesschulrate zur Pflicht, der Frage einer intensiveren gewerblichen Erziehung näher zu treten. Es drängt hiezu die in der Allgemeinheit sich immer mehr Bahn brechende Erkenntnis, dass es wohl Zeit ist, den übergrossen Andrang der Jugend zu den Mittelschulen abzuschwächen und einen Teil derselben den praktischen gewerblichen und wirtschaftlichen Berufen zuzuführen.

Doch nicht allein die Ablenkung des grossen Stromes der Bildungsbedürftigen von der Mittelschule, sondern noch mehr die Notwendigkeit, sich der Söhne und Töchter jener Stände anzunehmen, welche die Mittelschulbildung für ihren Nachwuchs zwar nicht anstreben, andererseits aber auch andere Bildungsgelegenheiten nicht aufsuchen, oder bedauerlicherweise keine solche finden, so dass ein sehr grosser Teil der Jugend de

in Betracht kommenden Bevölkerungsschichten nach dem schulpflichtigen Lebensalter ohne erzieherischen Einfluss heranwächst,- erfordert aus sozialpolitischen Rücksichten umso mehr Fürsorge.

Ein Blick auf das Verhältnis der Anzahl der Staatsmittelschulen zur Anzahl der staatlichen gewerblichen Lehranstalten in Galizien genügt, um einzusehen, dass die Aufgabe der Unterrichtspolitik in diesem Lande dahin gehen müsse, den Berufs- und Erwerbsbedürfnissen des Gewerbestandes Rechnung zu tragen und durch ausgiebige Vermehrung, beziehungsweise Ausgestaltung zweckmässiger gewerblichen Lehranstalten die Berufsinteressen mit der Erziehung zu verschmelzen, und auf diese Weise dem wirtschaftlichen Aufschwunge des Landes beizustehen.

Galizien zählt im Schuljahre 1908/9 - 51 Staatsgymnasien, 11 Staatsrealschulen, 3 männliche und 8 weibliche mit dem Oeffentlichkeitsrechte ausgestattete Privatgymnasien und 11 ebenfalls mit diesem Rechte bedachte Mädchenlyzeen, zusammen 84 Mittelschulen gegenüber 2 Staatsgewerbeschulen, 4 staatlichen Fachschulen für einzelne gewerbliche Zweige, ferner 34 Landesfachschulen und 15 subventionierten Lehrwerkstätten, zusammen 55 gewerblichen Lehranstalten.

Die gewerblichen Fortbildungsschulen sind hier nicht einbezogen worden, da sie der Kategorie von Tagesschulen nicht angehören.

Bei dieser Statistik, welche eine nicht unbedeutende Anzahl gewerblicher Lehranstalten aufweist, muss jedoch gleich bemerkt werden, dass mit Ausnahme der wenigen staatlichen Gewerbe- und Fachschulen sowie

einiger bedeutenderen Landesfachschulen, die meisten von den letzteren nur hausindustriellen Zwecken dienen, den Charakter von Erwerbsschulen tragen und daher bei der Frage einer auf breiterer Basis aufgebauten, der Notlage des Handwerkerstandes und den ökonomischen Unternehmungen des Landes entgegenkommenden Organisation des gewerblichen Unterrichtswesens weniger in Betracht gezogen werden können.

Als ausschliessliche Erwerbsschulen sind namentlich 18 Lehrwerkstätten für Korbflechterei, 6 für Weberei und 4 für Spitzenindustrie anzusehen und folgerichtig von der oben angeführten Gesamtzahl der Gewerbeschulen Galiziens in Abschlag zu bringen. Demnach berichtigt sich das Verhältnis der hierländischen Mittelschulen zu den gewerblichen Lehranstalten dahin, dass den 84 Schulen der ersten Kategorie eigentlich bloss 27 Anstalten der zweiten Kategorie gegenüberstehen.

Wird weiters bei dem vorausgeschickten Zahlenverhältnisse der allgemein bildenden zu den beruflichen Lehranstalten auch noch dieser wichtige Umstand nicht übersehen, dass die ersteren obendrein eine übermässige Frequenz aufweisen, so drängt sich die Ueberzeugung auf, dass die wirtschaftliche Kraft des Landes unter diesen Verhältnissen nicht erstarken könne und dass zu ihrer Hebung die Schaffung neuer gewerblichen Schulorganismen unerlässlich erscheint, welche nicht nur dem Kleingewerbe, sondern auch den Bedürfnissen industrieller Betriebe, wie solche in jüngster Zeit hierzulande ins Leben gerufen werden, zu dienen hätten.

Von dieser Ueberzeugung geleitet, hat der Landesschulrat mit Hilfe einer aus bewanderten Kennern des

hierländigen Gewerbes und gewerblichen Unterrichtswesens zusammengesetzten Enquete und auf Grund der nach mehrfachen Beratungen der III. Sektion gestellten Anträge, die in der Plenarsitzung des Landesschulrates vom 30. Jänner 1909 zum Beschlusse erhoben worden sind, ein P r o g r a m m ausgearbeitet, welches als Grundlage der Aktion für die im nächsten Zeitraume zu errichtenden staatlichen gewerblichen Lehranstalten in Galizien gedacht ist.

Hinsichtlich der zu gründenden Schultypen waren bei der Ausarbeitung dieses Programmes zwei Gesichtspunkte massgebend.

Für den ersten Gesichtspunkt kamen jene gewerblichen Spezialgebiete der industriellen und fabriksmässigen Betriebe und Unternehmungen in Betracht, welche ein zahlreiches, praktisch und theoretisch geschultes Arbeitspersonale erfordern. Auf diesen Gebieten wird aber ein sehr empfindlicher Mangel an heimischen Arbeitskräften wahrgenommen und der bezügliche Bedarf wird daher von den Unternehmern durch Heranziehung von Ausländern gedeckt, wogegen manche Unternehmungen mangels solcher Arbeiter unterbleiben oder scheitern müssen. Aus dieser, für die hierländigen Verhältnisse besonders bezeichnenden Tatsache erklären sich die allgemeinen Kundgebungen für das Bedürfnis solcher gewerblichen Schuleinrichtungen, welche dem gekennzeichneten Uebelstande abzuhelfen hätten.

Diesem Zwecke hätten solche Schultypen zu dienen, welche entweder als selbständige Spezialschulen zu organisieren, oder in Form von Spezialkursen an bereits bestehende Schulen anzugliedern wären.

Der zweite Gesichtspunkt richtete sich auf die im Lande verstreuten bau- beziehungsweise kunsthandwerklichen Gewerbe und nebst diesen auf einzelne Zweige des Kleingewerbes, insoferne letztere an dem für eine Schulgründung in Betracht kommenden Orte oder dessen nächster Umgebung genugsam vertreten sind.

Dieser Gedanke lenkt das Augenmerk auf die Bau- und Kunsthandwerkerschule, welche als eine den hierländigen Verhältnissen besonders entsprechende Schultype angesehen werden kann.

Das organische Gefüge der in dem vorliegenden Programme als wünschenswert erscheinenden Schulen, sowie ihren Umfang /:und zwar mit Berücksichtigung der bereits bestehenden grösseren und ihrem Zwecke vollkommen entsprechenden Landeslehranstalten:/ glaubt der Landesschulrat vorderhand nicht festlegen zu sollen, da dies jenem Zeitpunkte vorzubehalten sein wird, in welchem nach gepflogenen Erhebungen und Verhandlungen mit den lokalen Faktoren der für Schulgründungen auserlesenen Orte ausreichende Anhaltspunkte zur konkreten Antragstellung vorliegen werden.

Indessen wäre schon jetzt hervorzuheben, dass die zu gründenden Schulen vor allem der Weiterbildung der Gewerbeangehörigen und daher solchen Aufnahmswerbern zu dienen hätten, welche in ihrem Gewerbe bereits praktisch tätig sind, volle Gewähr bieten, in demselben zu verbleiben, und daher das Bedürfnis haben, sich als Handwerker besser zu qualifizieren, um mit Hilfe der Schule eine erhöhte Arbeits- und Erwerbsfähigkeit zu erlangen.

Dieser, für die Organisierung von Bau- und Kunsthandwerkerschulen von der zentralen Unterrichtsverwaltung aufgestellte Grundsatz, wonach der Hauptzweck des Unterrichtes in der, eine verhältnismässig kürzere Zeitdauer erfordernden Fortbildung eines reiferen Schülermateriales zu bestehen hätte, wäre den meisten Schulen, welche sohin den Charakter von Meisterschulen hätten, zu unterlegen. Hiedurch wären jedoch jüngere bildungsbedürftige Volksschulabsolventen, gegebenenfalls auch noch schulpflichtige Elemente, von der Möglichkeit des Besuches solcher gewerblichen Schulen nicht auszuschliessen, vielmehr hätten die neuen Lehranstalten auch Nebenabteilungen zu umfassen, in welchen nach Tunlichkeit allen didaktisch-gewerblichen Interessen des Standortes der betreffenden Schule Rechnung zu tragen wäre.

Den vorausgeschickten programmatischen Ausführungen gemäss erachtet der k. k. Landesschulrat die Ausgestaltung beziehungsweise Errichtung nachstehender gewerblichen Lehranstalten in Galizien als notwendig:

1. Die Ausgestaltung der Staatsgewerbeschulen in Krakau und Lemberg durch Angliederung von ständigen Fachkursen für Elektrotechnik sowie für Maschinenwärter und Installateure an die in den Neubauten dieser Anstalten zu aktivierenden Abteilungen für Maschinenschlosserei. In dieser Hinsicht sind ausser fachmännischen Gutachten, welche in den Sitzungen der Zentralkommission für Angelegenheiten des gewerblichen Unterrichtes abgegeben wurden, wiederholte Beschlüsse des galizischen Landtages sowie eine Resolution des Abgeordnetenhauses in Erinnerung zu bringen.

In Krakau, Podgórze und Tarnów bestehen gegen 60 Firmen für elektrotechnische und Installationsunternehmungen mit zirka 250 Arbeitern. Drei grosse Elektrizitätswerke in Krakau und Podgórze geben ihren Strom, ausser für Beleuchtungszwecke, an 400 motorische Betriebe verschiedener gewerblichen Etablissements ab. Viele Fabriken verfügen auch über eigene elektrische Kraftmaschinen, deren Ueberwachung, Bedienung und Instandhaltung ein zahlreiches Personal sachkundiger Leiter und Monteure erfordert. Bessere Arbeitsplätze dieser Art werden jedoch fremden, im Auslande ausgebildeten Werkmeistern anvertraut, weil die einheimischen, zumeist nur empirisch geübten Kräfte den erhöhten Anforderungen diesfalls nur selten entsprechen. Auch die Montanindustrien Westgaliziens, insbesondere die Kohlenbergwerke von Jaworzno, Siersza und Brzeszcze, welche mit eigenen Zentralen für elektrische Kraftübertragung eingerichtet sind, beschäftigen ein zahlreiches Arbeitspersonal mit einem sehr beträchtlichen Prozentsatze ausländischer Hilfsarbeiter.

Nicht zu übersehen sind auch die Anforderungen, welche bei der Bedienung von Telephoneinrichtungen an elektrotechnische Arbeiter gestellt werden müssen, und wenn diese Einrichtungen nur zu oft mangelhaft funktionieren, so ist dieser Misstand auch der unzureichenden fachlichen Schulung dieser Arbeiter zuzuschreiben.

Die angeführten Rücksichten betreffen in demselben Masse auch Lemberg und die ostgalizischen Verhältnisse und rechtfertigen den oben gestellten Antrag

auf Aktivierung von Kursen, hauptsächlich zur Ausbildung von Hilfskräften für die elektromotorischen Betriebe.

2. Die Ausgestaltung der Staatsgewerbeschule in Lemberg durch Aktivierung einer abgesonderten Fachabteilung für Nutzkeramik. Diese Forderung , welche sowohl vom galizischen Landtage in der Sitzung vom 14. November 1905, als auch gelegentlich der Verhandlungen über den Neubau für die genannte Staatsgewerbeschule von der Stadtgemeinde Lemberg erhoben wurde , erhielt wiederholten Nachdruck in einer neuerlichen Landtagsresolution vom 31. Oktober 1908, die der Landesschulrat in einem besonderen Berichte, zur Zahl 479/Pr.R.sz.kr. ex 1908, in Vorlage bringt. Galizien zählt etwa 1000 Ziegeleien, denen ein hinreichendes und entsprechend geschultes Werkmeisterpersonal abgeht. Gerade in der keramischen Industrie des Landes würden geübte Vorarbeiter, Heizer, Ofensetzer u. s. w. ein reichliches Arbeits- und Erwerbsfeld finden, und dieser Umstand spricht deutlich für die unumgängliche Notwendigkeit einer schulmässigen Förderung der genannten Erwerbsmöglichkeiten.

Die Frage der Aktivierung einer Spezialabteilung für Keramik ist jedoch durch den Umstand, dass der Neubau für die in Rede stehende Anstalt seiner Vollendung entgegengeht, noch keineswegs spruchreif, da die Unterbringung dieser Abteilung in dem neuen Gebäude nicht möglich wäre, sondern hiezu die Aufführung eines besonderen Pavillons unerlässlich erscheint.

3. Die Errichtung einer Fachschule für mechanische und Handweberei in Andrychów.

In diesem, an der Eisenbahnlinie Biała - Wadowice gelegenen, seit altersher als Sitz der textilen Hausindustrie bekannten Orte erstand vor kurzem eine mächtige, mustergültig eingerichtete Baumwollweberei, welche die weitestgehende Förderung der Textilindustrie des Landes zu erhoffen gestattet. In dem, eine Bodenfläche von 6500 m² umfassenden Hauptgebäude sind 520 mechanische, mit einem Dampfmotor von 450 Pferdestärken angetriebene Webstühle im Gange, welche 420 Arbeiter beschäftigen. Die Fabriksbesitzer, Gebrüder Czeczowiczka aus Schlesien, haben die ganze Anlage mit allem ausgestattet, was dem Fabriksbetriebe selbst sowie der Wohlfahrt der Arbeiter dienlich ist. Die Gründung der Fabrik verweist in der natürlichsten Weise auf die beantragte Gründung einer Fachschule für Textilindustrie in einem Orte, in welchem einerseits die Schule ein praktisches Uebungsfeld, andererseits der sesshafte sowie der auswärtige Arbeiter Gelegenheit haben wird, sich auch theoretisch auszubilden.

In der Landtagsresolution vom 31. Oktober 1908 wird allerdings die Errichtung einer polnischen Fachschule für Weberei in Biała gefordert. Der Landesschulrat legt diese Resolution aber in einem besonderen Berichte, zur Zahl 477/Pr.R.sz.kr. ex 1908, mit dem Bemerken vor, dass mit Rücksicht auf die vorstehenden Ausführungen Andrychów als Standort der Schule bei weitem geeigneter erscheint.

4. Die Errichtung einer Fachschule für Erzeugung von billigen Streichinstrumenten, Musikspielwaren, Spankörben und Spanschachteln in Kolbuszowa.

Trotz der Zurückgezogenheit dieser Ortschaft kann dieselbe mit Rücksicht auf eine, bei ihren Einwohnern noch sehr lebendige Ueberlieferung hausindustriellen Fleisses in der Holzverarbeitung als Standort für die gedachte Schule empfohlen werden, zumal es ihr von seiten des Grossgrundbesitzers Janusz Grafen Tyszkiewicz an weitestgehender Unterstützung und Förderung nicht fehlen dürfte.

Wenn es gewiss bedenklich erscheint, nicht bestehende Industrien durch Unterrichtsanstalten fördern zu wollen, so ist doch Aussicht vorhanden, dass durch gewerbliche Bildung auf einem hiefür empfänglichen Boden gewerbliches Leben wachgerufen werde.

Kolbuszowa zählt viele Tischler und anderweitig holzverarbeitende Handwerker. Eine Schulgründung könnte hier mit der Zeit das Zustandekommen einer Werkgenossenschaft für Massenerzeugung billiger Artikel der bezeichneten Art herbeiführen.

5. Die Errichtung einer Fachschule für Zimmerei in Delatyn, eventuell als Filiale der k. k. Fachschule für Holzbearbeitung in Kołomyja.

Die bewaldeten Karpathen liefern ein ausgiebiges Holzbaumaterial, welches in den umliegenden Dörfern ausschliesslich, und in den benachbarten Städten und Lufttheilorten bei Bauten von Villen und Sommerwohnungen vielfach angewendet wird. Der Holzbau hat in diesen Gegenden eine natürliche Daseinsberechtigung, und den dortigen Volksstamm der Huzulen zeichnet seit jeher eine angeborene, durch Generationen sich fortpflanzende Begabung für das Zimmermannshandwerk aus. Die Fähigkeit und Vorliebe zu diesem Handwerk sieht

man in der knapp an den Karpathen gelegenen Stadt Delatyn und Umgebung, ganz besonders aber in ihrem Vororte Zarzecze auftreten, und zahlreiche Wohnhäuser, Kirchen und Kapellen sind das Werk geschickter Hände der hier angesiedelten Zimmermannsfamilien, die ihren Acker bestellen, doch in der von der Feldarbeit freien Zeit dem Zimmermannshandwerk als Heimarbeiter obliegen und weit im Lande, entlegene Städte nicht ausgenommen, gesucht und geschätzt werden. Trotz jahrelanger Uebung verfügen jedoch diese Arbeiter begreiflicherweise nur über ein einseitiges technisches Können, da sie mit wenigen, zumeist gleichförmigen Bautypen zu schaffen haben, und daher anderweitigen technischen Aufgaben, wie z. B. Konstruktionen von Stiegen und komplizierten Dachstühlen, unbeholfen gegenüberstehen.

Dazu kommt noch, dass auch das reizvolle dekorative Element der eigentümlich schönen heimatlichen Motive, in welchen diese Autodidakten soviel Erfindungsgabe an den Tag gelegt haben, Gefahr läuft, verunstaltet zu werden, und es ist schon hohe Zeit, sich der Sache mit aller Sorgfalt, deren sie wahrhaftig wert ist, anzunehmen, da man leider wahrnehmen muss, wie verschiedene fremdartige Einflüsse in dieser Hinsicht bereits sehr viel Schaden verursacht und die schöpferischen Kräfte der in ihrer Naivetät so einfach und dabei so zart empfindenden Seele des Volkes irregeleitet haben.

Beide hier gekennzeichneten Momente, und zwar die Vervollkommnung der technischen Gewandtheit einerseits, sowie die Erhaltung der volkstümlichen dekora-

tiven Elemente andererseits, lassen den Wunsch nach einer schulmässigen Pflege der Zimmerei in dieser Gegend als vollkommen berechtigt erscheinen. Als Standort einer, auf empirischer Basis aufzubauenden Schule dieser Art empfiehlt sich die Stadt Delatyn ganz besonders, in Anbetracht ihrer unmittelbaren Bahnverbindung mit Kołomyja. Der Gedanke liegt nahe, dass die Schule in Delatyn zur Fachschule für Holzbearbeitung in Kołomyja in unmittelbare Beziehungen zu treten und gleichsam eine Filiale der Abteilung für Zimmerei der letztgenannten Anstalt zu bilden hätte. Wenn nämlich der Unterricht in Delatyn hauptsächlich darin zu bestehen hätte, dass nicht etwa Modelle, sondern ganze, wirkliche Objekte der Zimmerei am Werkplatze der Schule zur Ausführung kämen, so wäre den in Betracht kommenden Schülern der Fachschule in Kołomyja Gelegenheit gegeben, ihr theoretisches Wissen in Delatyn praktisch in Anwendung zu bringen,und auf diese Weise wäre die schwierige Frage ihrer handwerklichen Ausbildung vollkommen gelöst. Ein solch praktischer Unterricht wäre in den von Feld- und Gartenarbeit freien Sommer- und Herbstmonaten, etwa vom Mai bis Ende Juli und vom Oktober bis Ende Dezember zu veranstalten und allen Praktikern, ohne Rücksicht auf ihre sonstige schulmässige Vorbereitung, zugänglich zu machen.

6. Die Errichtung einer Fachschule für Spengler in Przemyśl.

Trotz allgemeiner Verbreitung und Entwickelungsfähigkeit steht das Spenglergewerbe in Galizien auf einer verhältnismässig so niedrigen Stufe, dass es

dem grossen Bedarfe an Blechwaren nicht zu entsprechen und infolgedessen die Zufuhr fremder Erzeugnisse nicht hintanzuhalten vermag.

Unter den im Spenglergewerbe des Landes herrschenden Verhältnissen übernehmen selbst besser situierte Repräsentanten dieses Erwerbszweiges die Rolle von Vermittlern beim Absatze auswärtiger Produktion. Dieser Misstand muss umso auffälliger erscheinen, als das Gewerbeleben des Landes nunmehr reger pulsiert und auf einen gehörigen Schutz seiner Interessen bedacht ist. Ein bezeichnendes Beispiel unter vielen, die hier anzuführen wären, liefert die, gewiss nicht unbedeutende Molkereiwirtschaft in Galizien, deren zunehmender Bedarf an Blechgefässen und Gerätschaften durch inländische Erzeugnisse leider nicht gedeckt zu werden vermag. Die galizischen Spenglerwaren bestehen grösstenteils nur in den einfachsten Objekten, werden nur sehr selten auf Lager gehalten, so dass der Konsument nicht in die Lage kommt, eine Auswahl zu treffen, und die Spenglermeister begnügen sich mit Arbeiten auf Bestellung und mit Reparaturen.

Aber auch in grösseren Städten ausserhalb Galiziens beschränkt man sich auf das Herstellen von Bauspenglerobjekten gewöhnlichster Art, von Petroleumlampen, Laternen und Blechbüchsen, und in geringeren Mengen werden auch noch Blechgefässe für Milchwirtschaftszwecke angefertigt. Soweit es sich aber um Erzeugnisse der Kunstspenglerei, der Spielwaren, feiner Kaffee- und Theemaschinen u. dgl. handelt,fällt die Unzulänglichkeit dieses Gewerbezweiges sofort auf, und statt der Ausfuhr von Spenglerartikeln, tritt

umgekehrt, zum Nachteile unseres Industrielebens, die Einfuhr zu Tage. Der Mangel von Produzenten auf diesem Gebiete zieht dann auch einen Mangel an geschulten Meistern und Gehilfen nach sich und werden schwierigere mit dem Spenglergewerbe zusammenhängende Installationsarbeiten, wie sie nicht nur der Komfort, sondern auch die gesteigerte Kultur des Alltags fordert, nicht von eigenen, sondern zumeist von auswärts bestellten Arbeitern ausgeführt.

Aus diesen Betrachtungen ergibt sich die Notwendigkeit einer besseren Aus- beziehungsweise Weiterbildung der Angehörigen des Spenglergewerbes und somit der Gründung einer Lehranstalt, etwa in der Art der Schule in Aue im Königreiche Sachsen.

In der zu errichtenden Schule könnten sich nach Bedarf um die Hauptabteilung für Spengler noch Fachkurse für Mechaniker, Elektrotechniker, Beleuchtungs- und Wasserleitungsinstallateure, Dachdecker etc. gruppieren.

Przemyśl, wo zirka 50 Spengler im Orte selbst und ebensoviele im Umkreise ihr Handwerk ausüben, eignet sich als drittgrösste, 51.680 Einwohner zählende, in handelsgeographischer Hinsicht sehr vorteilhaft gelegene Stadt Galiziens sehr wohl als Stand ort für die gedachte Schule.

7. Die Errichtung einer Fachschule für Steinbearbeitung in Krakau.

Der Gewertekataster weist in Krakau 15 und in anderen Städten Westgaliziens annähernd 40 Steinmetzwerkstätten auf. In diesen Werkstätten werden Grabdenkmäler, dekorative Fassadendetails und Bauobjekte

hergestellt, während ein Teil der Steinmetzmeister die Massenbearbeitung von Materialien für die Strassenpflasterung vornimmt.

Die Steinindustrie hat in Krakau gute Aussichten auf Gedeihen, weil die reichhaltigen Porphyr- und Kalksteinlager in den Nachbarorten Podgórze und Miękinia und die Sandsteinbrüche der weiteren Gegenden von Maków, Andrychów u. a. gut brauchbare Materialien liefern.

Gewerbe und Handwerk der Steinmetzbranche haben in Krakau, einer an historischen Monumentalbauten und Denkmälern so bedeutenden Kultur- und Kunststätte, die besten Vorbilder und lebendigsten Traditionen, an die immerfort, und gegenwärtig mehr denn je durch die Restaurierung des Königsschlosses am Wawel, durch konservatorische Arbeiten in der Schlosskathedrale, sowie an vielen anderen Kirchen und Baulichkeiten angeknüpft wird. Neben der gewerblichen kommt daher die ästhetische Ausbildung des Arbeiters in Betracht, und gerade die letztere erweist sich gegenüber den erwähnten Ueberlieferungen und den Anforderungen derzeit als unerlässlich.

Eine tüchtige, mit fortschrittlich eingerichteten Werkstätten ausgestattete Meisterschule, welche den Zweck hätte, die Steinmetzen und ihre Gehilfen nicht nur in technisch-konstruktiver, sondern auch in artistischer Hinsicht entsprechend zu qualifizieren, würde in Krakau freudig begrüsst und von den lokalen Faktoren tatkräftig unterstützt werden.

In den nachfolgenden Anträgen des vorliegenden Programms hält sich der Landesschulrat das in der XLIV. Sitzung der Zentralkommission für Angelegenheiten des gewerblichen Unterrichtes über die Organisierung von Bauhandwerkerschulen sowie von Bau- und Kunsthandwerkerschulen erstattete und im XX. Bande, S. 153 bis 171, des Zentralblattes für das gewerbliche Unterrichtswesen veröffentlichte Referat gegenwärtig.

Die in diesem Referate gegebenen Anhaltspunkte, nach welchen die genannten Schulen in Städten mittlerer Grösse, welche keine ausgesprochene spezielle Gewerberichtung aufweisen, in denen jedoch Bau- und andere Gewerbe vertreten sind und eine unterrichtliche Förderung erheischen, besonders am Platze seien, sind nach dem Dafürhalten des Landesschulrates gerade für die galizischen Verhältnisse ganz besonders massgebend.

Vor Jahren, als noch die Anschauungen bezüglich der Handwerkerschulen die heutigen minder günstigen Erfahrungen hinsichtlich ihrer Zweckmässigkeit nicht voraussehen liessen, haben die autonomen Landesbehörden die Gründung von Handwerkerschulen angestrebt. Nunmehr wird dieses Streben in der Richtung von zeitgemässen Schulgründungen sich zu bewegen haben, als welche die Errichtung von Bau- beziehungsweise Bau- und Kunsthandwerkerschulen anzusehen ist. Der möglichst praktischen und möglichst kurzen Weiterbildung der Bauhandwerker Rechnung tragend, schliessen diese Schultypen die Förderung der Angehörigen anderer Gewerbe nicht aus, ermöglichen vielmehr durch ihren Bestand die Angliederung verschiedenartiger, von den örtlichen Verhältnissen abhängiger Spezialkurse, fachlicher Fortbildungsschulen

und offener Zeichensäle ohne einer Schematisierung zu verfallen.

Der Landesschulrat erachtet daher jede weitere Motivierung für die Einbeziehung dieser Schultypen in das Programm der angeregten Aktion als überflüssig und beantragt weiters die Errichtung von Bau-, gegebenenfalls Bau- und Kunsthandwerkerschulen zunächst in

8. Rzeszów,
9. Jarosław,
10. Stanisławów;

eventuell in einem späteren Zeitpunkte die Errichtung solcher Schulen in

11. Nowy Sącz und
12. Sambor.

Die gwerbliche Statistik der genannten Städte, und zwar die Zählung der berechtigten Meister der in diesem Belange ins Gewicht fallenden Gewerbe ergibt mit Ausschluss der Gehilfen und Lehrlinge, folgende Daten:

Rzeszów, mit 20.058 Einwohnern, zählt: 30 Angehörige der Baugewerbe, 12 Tischler, 7 Schlosser, [illegible] Spengler, 5 Schmiede;

Jarosław, mit der Einwohnerzahl von 25.[illegible], zählt: 34 Bauhandwerker, 24 Tischler, 24 Schlosser, 18 Spengler, 13 Zimmermaler und Anstreicher;

Stanisławów mit 35.411 Einwohnern, zählt: 52 Bauhandwerker, 75 Tischler, 19 Schlosser, 38 Spengler, 33 Zimmermaler und Anstreicher;

Sambor mit 17.039 Einwohnern, zählt samt der Umgegend 24 Bauhandwerker, 34 Tischler, 7 Schlosser, 1[illegible] Spengler.

Mit Einbeziehung der qualifizierten Gehilfen, welche besonders im Baugewerbe zahlreich vertreten sind, würden sich die betreffenden Ziffern mindestens verdreifachen, es scheint daher keinem Zweifel zu unterliegen, dass es den Bauhandwerkerschulen in den bezeichneten Orten an einem entsprechenden Kontingente von Schülern nicht fehlen dürfte.

Ueber die Errichtung einer gewerblichen Lehranstalt, damals einer Handwerkerschule, in Nowy Sącz, wurde schon im Jahre 1901 in der XLV. Sitzung der Zentralkommission für Angelegenheiten des gewerblichen Unterrichtes verhandelt und hervorgehoben, dass diese, 20.000 Einwohner zählende, einen wichtigen Knotenpunkt der Eisenbahnen in Westgalizien bildende und eine der grössten Werkstätten der Staatseisenbahnen enthaltende Stadt die Aufnahm/sfähigkeit für eine gewerbliche Lehranstalt besitze. Seither hat die gewerbliche Rührigkeit der Bevölkerung dieser Stadt und ihrer Umgebung an Intensität zugenommen, so dass die Motive für eine Schulgründung in dem nunmehr beantragten Sinne berücksichtigungswert erscheinen.

Mit den vorausgeschickten Ausführungen glaubt der Landesschulrat jene Beweggründe dargetan zu haben, welche die Vorbedingungen für das Zustandekommen der im vorliegenden Programme beantragten Schulgründungen enthalten.

Die Hoffnung, welche der Landesschulrat in die allmälige Durchführungsmöglichkeit dieses Programmes setzt, entspringt dem erfreulichen Bewusstsein, dass die bereits bestehenden gewerblichen Lehranstalten

der Monarchie, hinsichtlich ihrer Ausgestaltung und Einrichtung, nicht nur innerhalb der Reichsgrenzen, sondern auch im Auslande allgemein anerkannte Vorzüge aufweisen und infolgedessen die den gewerblichen Bildungszwecken alljährlich zu widmenden Staatsmittel progressiv weniger belasten werden. Hieraus darf gefolgert werden, dass nunmehr ergiebigere Summen auf Neugründungen entfallen und in erster Linie zu gunsten der in der Entwickelung des gewerblichen Unterrichtswesens zurückstehenden Verwaltungsgebiete verwendet werden dürften. Das in diesem Belange sehr rückständige Kronland Galizien sieht demnach einer wohlwollenden Unterstützung des Staates mit Zuversicht entgegen.

In diesem Sinne beehrt sich der Landesschulrat, das vorstehende Programm der Neugründungen gewerblicher Lehranstalten in Galizien behufs geneigter Würdigung dem k. k. Ministerium vorzulegen.

Hiebei ist sich jedoch der Landesschulrat bewusst, dass die Errichtung aller in das Programm aufgenommenen Lehranstalten, in Anbetracht der mit ihrer Gründung und Erhaltung verbundenen bedeutenden Auslagen, eines grösseren Zeitraumes bedürfen und von der Lösung mancher, nicht sogleich vorauszusehender Fragen, sowie von der Ueberwindung namhafter Schwierigkeiten abhängen wird.

Es war daher notwendig, sich darüber klar zu werden, welche von den zu gründenden Schulen, bezw. Standorten derselben mit Rücksicht auf die Verhältnisse und Bedürfnisse des Landes so wichtig erscheinen, dass dem rascheren Zustandekommen der betreffenden Schulen an den betreffenden Orten der Vorzug ein-

zuräumen wäre.

Als solche beehrt sich der Landesschulrat nach reiflicher Erwägung nachstehende Anstalten zu bezeichnen:

1. Die Fachkurse für Elektrotechnik an den Staatsgewerbeschulen in Krakau und Lemberg;

2. die Fachschule für mechanische und Handweberei in Andrychów;

3. die Bau- beziehungsweise Kunsthandwerkerschule in Jarosław;

4. die gleiche Schule in Stanisławów;

5. die Meisterschule für Zimmerei in Delatyn; und

6. die Fachschule für Spengler in Przemyśl.

Die beschleunigte Errichtung dieser Schulen glaubt der Landesschulrat umso nachdrücklicher beantragen zu müssen, als der galizische Landtag in den Debatten seiner letzten Tagung der unabweislichen Notwendigkeit neuer Schulgründungen für gewerbliche Unterrichtszwecke ebenso ausführlich als kategorisch, den Wünschen und Kundgebungen des Landes gemäss, Ausdruck verlieh.

Alle diese, immer lauter auftretenden Kundgebungen kann und darf der Landesschulrat als verantwortlicher Sachwalter der Erziehungs- und Unterrichtsangelegenheiten des Landes nicht überhören und muss darauf bedacht sein, Mittel und Wege zu weisen, welche die Verwirklichung zeitgemässer Anforderungen auf dem Gebiete der Jugenderziehung zu ermöglichen haben.

Der Landesschulrat beehrt sich sonach, die Bitte um die Ermächtigung zu stellen, auf Grund und im Sinne der nachstehenden Ausführungen die Neugründungen der

beantragten gewerblichen Lehranstalten, und somit die Vorerhebungen und Verhandlungen mit den an dieser Aktion beteiligten Faktoren einleiten zu dürfen.

An die Bitte um diese Ermächtigung knüpft jedoch der k. k. Landesschulrat das Ansuchen, die Unterrichtsverwaltung möge, in wohlwollender Berücksichtigung der unzulänglichen Mittel des an seiner ökonomischen Kräftigung so mühevoll arbeitenden Kronlandes Galizien, die Anforderungen hinsichtlich der Opfer und Leistungen, für welche die lokalen Faktoren bei Schulgründungen aufzukommen haben werden, nach Tunlichkeit einschränken, da anderenfalls die so erstrebenswerten und notwendigen Gründungen zum grossen Nachteile des Landes auf unabsehbare "eit hinausgeschoben werden müssten.

Der k. k. Statthalter:

Bobrzyński m. p.

Lemberg, am 1[illegible]. April 1910.

Zl:16.493.
Betreffend die Errichtung
von Staatshandelsschulen.

An
das k.k. Ministerium für Kultus und Unterricht
in
WIEN

Der Erlass des k.k. Ministeriums vom 1.März d.J.Z: 17864/09 mit welchem der h.o. Bericht vom 27 April 1909 Z:17367 betreffend die Errichtung von staatlichem Handelsschulen in Galizien erledigt wurde, wurde der Sektion des Landesschulrates für Handels-und Gewerbeschulangelegenheiten in der Sitzung vom 21. März l.J.bekannt gegeben und hat den Ausgangspunkt einer sehr eingehenden Diskussion gebildet, an welcher sich besonders lebhaft die der gedachten Sektion angehörenden auswärtigen sogenannte autonomen Mitglieder beteiligt haben. Es kann nun leider nicht verschwiegen werden, dass in dem Inhalte dieses Erlasses eine peinliche Enttäuschung gegenüber den gehegten in dem zitierten Berichte zum Ausdrucke gebrachten Hoffnungen auf einen erheblichen Fortschritt des hierländigen Handelsschulwesens erblickt wurde. Es wurde betont, dass angesichts der wiederholt gefassten Resolutionen des galizischen Landtages, der dezidierten Erklärungen der Handelskammern und der in Zeitschriften, zahlreichen Vereins-und Volksversammlungen nachhaltig und immer dringender geäusserten Forderungen nach Errichtung von Staatshandelsschulen mit Rücksicht auf die lokalen Verhältnisse der k.k. Landesschulrat sich den so einmütig vorgebrachten Wünschen der Gesamtbevölkerung unmöglich verschliessen konnte und es wurde nun beschlossen in dieser überaus wichtigen für das Gedeihen des Landes gerade zu vitalen Frage an das k.k. Ministerium nochmals zu appellieren.-

Der k.k. Landesschulrat muss nämlich die [illegible] er-artiges auszusprechen, dass zur Förderung des Volksschulwesens in Galizien in Zukunft grössere Opfer als bisher seitens des Staates werden gebracht werden müssen. Die bisher für Volksschulzwecke in Galizien bewilligten Staatsbeiträge stehen [illegible] wenn man sie mit den für andere Kronländer gewährten Summen vergleicht in keinem Verhältnisse zur Einwohnerzahl und Grösse des Landes. Während für das Königreich Böhmen bei einer Bevölkerungszahl von 6 1/2 Millionen der Betrag von [illegible].000 Kronen, für die Markgrafschaft Mähren bei einer Zahl von 2 1/2 Millionen Einwohnern [illegible] Kronen in den Staatsvoranschlag pro 1912 eingestellt wurden, ist Galizien bei einer Bevölkerungszahl von 8 Millionen Einwohnern bloss mit einem Betrage von [illegible] K bedacht worden.

Noch ungünstiger stellen sich diese Beträge dar, wenn auch die Bedeckung des Erfordernisses [illegible] der lokalen Faktoren berücksichtigt wird. In diesem Falle ergibt sich ein vom Staate getragenes Mehrerfordernis von [illegible] Kronen für Böhmen, [illegible] K für Mähren und bloss [illegible] K für Galizien. Es sind diese Ziffern, welche eine deutliche Sprache sprechen und den Volksvertretern Anlass geben, bei jeder Gelegenheit den Landesschulrat und die Regierung in der heftigsten Weise anzugreifen. Es wird hiebei nicht mit Unrecht betont, dass in den im Vergleich [illegible] glücklicheren Kronländern der Staat sich seit jeher [illegible] betätigt und noch ohne namhafte [illegible] Beihilfe für die [illegible] Unterrichtszwecke [illegible] [illegible] der traurige Zustand [illegible] der öffentlichen Wohlfahrt in Galizien eine umso kräftigere Unterstützung des [illegible] [illegible] Unterrichtes als ein [illegible] einer rationellen Verwaltung erscheinen lässt.

Und die Anforderungen und Einrichtungen welche die Unterrichtung der [illegible] [illegible] und die Verbreitung einer prakti-

schen Jugendbildung anzubahnen und zu heben, müssen erfolglos bleiben, solange keine Anstalten in genügender Anzahl eröffnet werden, in welchen diese Bildung genossen werden kann.

Es scheint eine namhafte Erhöhung des Staatsaufwandes für Handelsschulen in Galizien unbedingt geboten. Wird aber eine solcher bewilligt, so dürfte im Sinne dieser [illegible]tionen für die k.k. Regierung wohl irrelevant sein, ob die genehmigten Summen zur Subventionierung von Privat- oder zur Errichtung von staatlichen [illegible]ls-schulen verwendet werden, [illegible] [illegible]iellen [illegible] [illegible]en.

Wie der k.k. Landesschulrat in seinen vorjährigen, mit [illegible] [illegible]tierten [illegible] erledigten Berichte eingehend begründet hat, hält derselbe auf Grund seiner Lokalkenntnis und seiner Erfahrung an der Überzeugung fest, dass in Galizien am sichersten nur durch die planmässige Errichtung von Staatsanstalten eine erfolgreiche Tätigkeit auf dem Gebiete des Handelsschulwesens entfaltet werden kann, wo die Überlassung der Schulgründung der Privatinitiative hier nur ein unzulängliches Surrogat bilden kann, [illegible] der Landesschulrat die [illegible]keit eines planmässigen Vorgehens betont.

Der k.k. Landesschulrat erlaubt sich daher dem k.k. Ministerium die bereits im Vorjahre vorgelegten entsprechend ergänzten Anträge nochmals zu unterbreiten und um deren Genehmigung nachdrücklichst zu ersuchen.

Diese Anträge umfassen:

1./ Die Errichtung von vollständigen Staatshandelsschulen in [illegible] und Stanislau.

2./ Die Errichtung einer Handelsabteilung an der Staatsrealschule, eventuell einer selbständigen Handelsschule in Tarnów.

3./ Die Einstellung eines Pauschalbetrages in den Staatsvoranschlag [illegible] für die Errichtung einer [illegible] kl. Handelsschule in

Schulen, eventuell in einer anderen Stadt im [illegible] Galizien.

4. Die Verstaatlichung der Handelsakademie in Krakau vom Jahre 1911 ab.

Bezüglich der Punkte 1 - 3 wurde den betreffenden Gemeinden resp. der Handels- und Gewerbekammer in Krakau die diesbezüglicher Ministerialerlässe, welche die Bitte nach Errichtung einer Staatshandelsschule abweislich beschieden und die Subventionierung von Schulen, die durch die Lokalinitiative errichtet werden sollten, in Aussicht stellen, intimiert. Sobald die Antworten eintreffen werden, wird der k.k. Landesschulrat nicht ermangeln sie dem k.k. Ministerium vorzulegen, er zweifelt jedoch an der Möglichkeit solcher Schulen / [illegible] Beitragsleistung seitens der Gemeinden.

Für den Fall als die Erfüllung des sehnlichsten Wunsches des Landes staatliche 2 kl. Handelsschulen zu erlangen auf unüberwindliche Schwierigkeiten stossen sollte, müsste wenigstens die Übernahme einer staatlichen Subvention an eine Reihe von Privatschulen in einem weit höheren Betrage als dies bisher der Fall ist, als eine geradezu unumgängliche Bedingung eines wirklichen Fortschrittes des hierländigen Handelsschulwesens bezeichnet werden.

Eine solche Unterstützung des Staates in dieser Beziehung wäre nach m.E. [illegible] die Subventionierung von etwa vier Privatanstalten mit einem der Hälfte der Erhaltungskosten gleichkommenden Betrage. Wenn nun diese mit rund 40.000 Kronen jährlich angenommen werden, so würde die Hälfte 20.000 Kronen durch 4 multipliziert 80.000 Kronen ergeben und die 1/3 Rate für die 4 ersten Monate des Schuljahres 26.666 K ausmachen.

Das k.k. Ministerium [illegible], falls die Errichtung staatlicher zweiklassiger Handelsschulen nicht genehmigt werden könnte, wenigstens für die Subventionierung von 4 Privatschulen auf die oben bezeichnete Weise einen Gesamtbetrag von rund 26.666 Kronen schon pro 1911 präliminieren zu lassen und den k.k. Landesschulrat zu ermächtigen mit den Gemeinden [illegible]

[illegible]ów, Tarnów und [illegible] eventuell mit anderen sich hiezu speziell eignenden Gemeinden ueber den gedachten Modalitäten wegen Errichtung 2 kl. Privathandelsschulen in Verhandlung zu treten.

Was die Handelsakademie in Krakau anbelangt, wolle sich das k.k. Ministerium bestimmt finden, falls die Verstaatlichung der genannten Akademie vom 1. Jänner 1911 undurchführbar wäre, für diese Anstalt mindestens zwei weitere staatliche Lehrstellen vom 1. Jänner 1911 an zu bewilligen.

Ferner beehrt sich der k.k. Landesschulrat aufmerksam zu machen, dass er mit dem hierämtlichen Berichte, Z. [illegible] ex 1909 die Subventionierung der durch den Lemberger Handelsschulverein errichteten [illegible] Handelsschulen in Lemberg mit dem Betrage von [illegible] K beantragt hat, welche Subvention in den Staatsvoranschlag pro 1911 ebenfalls aufzunehmen wäre.

Bezüglich des Zubaues zum gegenwärtigen Schulgebäude der k.k. Handelsakademie in Lemberg ist seitens der Stadtgemeinde bereits ein prinzipieller Beschluss gefasst und dem k.k. Landesschulrate mitgeteilt worden. Nach durchgeführten Verhandlungen mit der Gemeinde wird derselbe dem k.k. Ministerium in einem besonderen Berichte ehestmöglichst vorgelegt werden.

Indem der k.k. Landesschulrat sich bei Stellung der gegenwärtigen Anträge in Uebereinstimmung mit [illegible] weist und auf deren Genehmigung ganz besonderen Wert legt, beehrt er sich der Hoffnung hinzugeben, dass das k.k. Ministerium diesen Anträgen in Würdigung ihrer Wichtigkeit willfahrende Folge geben würde.

Der k.k. Statthalter:

Szkoły przemysłowe

Sprawy kościelne.

Departament XI

Wykazy

spraw konkurencyjnych według stanu z 1 listopada 1909. (5 sztuk).

Uwaga: Wykazy te 1 grudnia 1909 zostaną uzupełnione przez wpisanie nowego wpływu i wykreślenie załatwionych spraw z oznaczeniem załatwień merytorycznych.

Dep. XI

Jan Matkowski

Dep. XI. a.

Wykaz

niezałatwionych konkurencji kościelnych według stanu z dniem 1 listopada 1901.

Z. Karasiński, c. k. st. kom. pow.

L. p.	Praes.	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga
1.	28/6	58/16/2	Rz.-k. par. w Brzeszczu. Restauracya kościoła i budynków plebańskich	
2.	4/9.	1009/16/3	Gr.-k. paraf. w Czerchawie. Naprawa budynków plebańskich.	
3.	6/9.	2273/16.	Rz.-k. paraf. w Sieniawie Budowa plebanii oraz naprawa kościoła i budynków plebańskich.	
4.	11	2377/16.	Gr.-k. paraf. w Szczercu. Restauracya budynków plebańskich.	
5.	11	231..	Gr.-k. [illegible] wyżnej Założenie inwentarza i ubezpieczenie od ognia budynków par.	
6.	23/9.	1318/16/1.	Rz.-k. paraf. w Buczaczu. Restauracya kościoła i budynków plebańskich.	
7.	27/9.	1944/16/1.	Rz.-k. paraf. w Nowej Górze. Budowa i restauracya budynków plebańskich	
8.	11	1944/16.	Gr.-k. parafia w Korotopach. Budowa budynków gospodarczych.	
9.	28/9.	994/16. 2.	Rz.-k. paraf. w Czarnym Dunajcu. Restauracya kościoła i budynków plebańskich	

L. p.	Praes.	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga
10.	1/10.	2600/16.	Rz. k. paraf. w Haliczu. Restauracya kościoła.	
11.	2/10.	2608/16.	Rz. k. par. w Zimnejwodzie. Restauracya kościoła i budynków plebańskich.	
12.	4/10.	2617/16.	Gr.-k. paraf. w Mikuliczynie. Pokrycie kościoła blachą.	
13.	7/10.	716/16/2.	Gr.-k. paraf. w Powitnie. Ogrodzenie cerkwi i restauracya bud. kom. plebańskich.	
14.	14/10.	298/16/1.	Rz.-k. paraf. w Borowej: Rozszerzenie cmentarza oraz ~~rozszerzenie~~ restauracya kościoła i budynków plebańskich.	
15.	22/10.	1238/16/4.	Gr.-k. par. w Baszni dolnej: Pokrycie niedoboru z budowy cerkwi.	
16.	26/10.	2926/16/5.	Rz.-k. paraf. w Zagórzanach. Budowa plebanii.	
17.	11	2927/16/5.	Gr.-k. parafia w Krzywej: Budowa cerkwi.	
18.	1/11.	1834/16/2.	Rz.-k. paraf. w Żukowicy. Budowa stodoły i organistówki, oraz ubezpieczenie od ognia	

L. p.	Czas.	L. [illegible]	Przedmiot	Uwaga

L. pr.	Praes.	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga

Dep. XI. a.

Wykaz

rozstrzygniętych konkurencyj kościelnych według stanu z dniem 1. listopada 1909.

Władysław Skałkowski
c. k. Starosta.

			Przedmiot	Uwaga
1.	19/IV 1909	303/16.	Budowa rzym: kat: kościoła w Limanowej. Limanowa.	
2.	22/IV	383/16.	Restauracya cerkw. i budynków plebańskich w Kłokowicach. Przemyśl.	
3.	7/V.	75/16.	Restauracya budynków rzym. kat. kościoła probostwa w Strzelcach wielkich. Brzesko.	
4.	11/VI.	1293/16.	Budowa gr: kat: plebanii w Stoznej. Sanok.	
5.	14/VI	252/161.	Restauracya budynków plebańskich gr: kat: parafii w Radoszycach. Sanok.	
6.	14/VII	1321/16.	Budowa organistówki i restauracya ormiańskiego kościoła w Kutach. Kosów.	

L. pr.	Data	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga
7.	17/VI 1900	247. / 16/4.	Budowa gr. kat. cerkwi w Kałakarówce. Skałat	
8.	7/VI.	57. / 16/1	Restauracya rzym. kat. kościoła w Barwałdzie. Wadowice.	
9.	27/VII	1667. / 16/3.	Budowa gr. kat. plebanii w Kipiaczce. Tarnopol	
10.	28/VIII	1443. / 16/1	Restauracya budynków gr. kat. probostwa w Wróblowicach Drohobycz.	
11	6/IX.	602. / 16.	Rekonstrukcya gr. kat. cerkwi w Żurawnie. Żydaczów.	
12.	8/IX	2394. / 16.	Budowa gr. kat. cerkwi w Glińsku. Żółkiew.	
13	23/IX.	2539. / 16.	Odbudowa kościoła w Żurowie. Rohatyn.	
14.	6/X.	2625. / 16.	Budowa gr. kat. cerkwi w Koniuszkowie. Brody.	

L. p.	Przes.	L. odbió.	Przedmiot	Uwaga
15	14/X	1918/16/5.	Budowa dyakówki w Chmielískach. Skałat.	
16	25/X.	1164/4.	Restauracya rym: kat: kościoła i budynków plebańskich w Bołomyi. Stryzów.	
17.	17/X.	1866/16/1	Budowa i naprawa budynków gospodarskich gr: kat: probostwa w Kutyskach. Tłumacz.	

L. p.	Pozyc.	L. ewid.	Przedmiot	Uwaga

Dep. XI. a.

Wykaz

niezałatwionych konkurencyi kościelnych według stanu z dniem 1. listopada 1909

Władysław Białobrzeski
c. k. kom. pow.

L. p.	Data	L. dzien.	Przedmiot	Uwaga
1	18/II	23220	Ogrodzenie podwórza gr.-kat. plebanii w Strzałkach	
2	28/VII	238/14/2	Konkurencya na rew. budowy rz.-kat. kościoła w Dylągory.	
3	20/VII	1848/16	Konkurencya do budowy domu plebańskiego dla gr.-kat. probostwa w Zagrodziu.	
4	21/VII	1218/16	Konkurencya na rew. wikarówki rz.-kat. parafii w Łączkach	connex l: 1855/16 (:poz 5:)
5	21/VII	1855/16	Konkurencya do budowy plebanii i stajni rz.-kat. probostwa w Łączkach	connex l: 1218/16 (:poz 4:)
6	19/VIII	1839/16/2	Konkurencya celem pokrycia niedoboru kosztów restauracyi budynków plebańskich rz.-kat. parafii w Rzepienniku biskupim.	
7	21/VIII	877/16/1	Konkurencya na budowę plebanii rz.-kat. probostwa w Osobnicy	
8	23/VIII	1692/16/1	Konkurencya na rew. gr.-kat. parafii w Woli Dołholuckiej.	
9	27/VIII	1254/16/1	Konkurencya do gr.-kat. cerkwi w Kotorinie.	

/.

L. p.	Dzień	L. aktu	Przedmiot	Uwaga
10	1/IX	126/16/4	Konkurencya do budowy gr.-kat. plebanii w Smereku.	
11	1/IX	1899/16/1	Przebudowa plebanii i budynków gospodarskich gr.-kat. probostwa w Nehrybce.	
12	17/IX	2481/16	Konkurencya gr.-kat. w Kziernie.	
13	18/X	1380/16/3	Konkurencya do budowy plebanii i budynków gospodarczych gr.-kat. plebanii w Bielowach	
14	25/X	83/19/1	Konkurencya do urządzenia cmentarza w Kuznanach.	

L. p.	P. [illegible]	L. [illegible]	Przedmiot	Uwaga

L. p.	Praes.	L. uchw.	Przedmiot	Uwaga

Dep. II a.

Wykaz

niezałatwionych konkurencyj budowlanych według stanu z dniem 1 listopada 1909

Bronisław Vörös
prakt. konc. Nam.

		L.	Przedmiot	Uwagi
1	9/X	2661/16	Budowa nowej cerkwi i naprawa budynków plebańskich w Worobijówce	
2	28/X 1909	2977/16	Naprawa budynków plebańskich i budowa ogrodzenia koło cerkwi w Dobrostanach	

L. p.	Pozyc.	L. odbit.	Przedmiot	Uwaga

L. b.	Pozyc.	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga

[illegible]	[illegible]	Przedmiot	Uwaga

Dep. XI. a.

Wykaz

niezałatwionych konkurencyj kościelnych według stanu z dnia 1. listopada 1909.

Jan Wieczorek
c. k. prakt. konc. Nam.

L. p.	Data	L. ex.	Przedmiot	Uwaga
1	12/7 1909	206/16 /2	Restauracya gr. kat. cerkwi i dzwonicy w Lipowcu.	
2	28/7 1909	1006/16 /2	Restauracya kościoła i budynków plebańskich rzym. kat. parafii w Tyczynie.	Zwrot z Dep. X. 15/10 1909.
3	13/8 1909	2166/16	Budowa rzym. kat. plebanii w Krukienicach.	
4	26/8 1909	853/16 /2	Restauracya budynków plebańskich rzym. kat. parafii w Cieszanowie	
5	10/9 1909	85/16 /3	Budowa gr. kat. plebanii w Nawaryi.	
6	30/9 1909	2024/16 /1	Restauracya rzym. kat. kościoła i budynków plebańskich w Ostrowie.	
7	13/10 1909	2701/16	Budowa gr. kat. plebanii i budynków gospodarczych w Rykowie.	
8	14/10 1909	2733/16	Restauracya kościoła i budynków plebańskich rzym. kat. parafii w Skrzydlnej.	
9	19/10 1909	81/16 /3	Budowa stajni i stodoły gr. kat. parafii w Dubowicy.	

L. p.	[illegible]	[illegible]	Przedmiot	Uwaga

L. p.	Przes.	L. exhib.	Przedmiot	Uwaga

[illegible]	[illegible]	[illegible]	Przedmiot	Uwaga

Wykazy

w toku będących spraw utworzenia nowych probostw względnie samoistnych ekspozytur w dyecezyach rzym. kat. i gr. kat.

Uwaga.

Odnośne Starostwa otrzymały polecenia sprawy te niezwłocznie uporządkować, ukończyć i akta przedłożyć c. k. Namiestnictwu.

Zakreślone Starostwom terminy utrzymuje się w ewidencyi w Departamencie i pilnuje, aby ich nie przekroczono, tak aby w ciągu lutego można je przedłożyć Ministerstwu Wyznań i Oświecenia.

Departament XI a

Małkowski

7 205

Rzeczpospolita lwowska ob. łać

1. Ruda brodzka
2. Bar
3. Brzyżce zagórze
4. Bieniawa
5. Bokół
6. Chodaczków wielki
7. Borki wielkie
8. Zirowica
9. Pohorylce
10. Kociubińce
11. Horodnica
12. Lisowce
13. Machliniec
14. Majdan graniczny
15. Schodnica
16. Milno
17. Nowosiółka biskupia
18. Szczytowce
19. Stupnica
20. Stryszawa
21. Trycza
22. Wicyń

./.

23. Wierzbowiec

24. Ludwikówka

25. Machnówek

26. Słobudka turylecka

27. Tomaszowce

28. Iwanówka

Dyecezya przemyska o. ł.

1. Tarnawa górna
2. Königsau
3. Kurzyna
4. Bachórzec
5. Borynia – relacya 27/1 1909. o ustanowieniu exponowanego pomocnika.
6. Pohorce
7. Nisko
8. Laszki murowane
9. Spie
10. Trześniów
11. Lutowiska

Dyecezya krakowska o. T.

1. Kaniów
2. Bukowina
3. Krzeczów
4. Nowe Bystre
5. Porąbka
6. Węglówka

Dyecezya tarnowska o. T.

1. Bielcza
2. Czarna
3. Jastrząbka nowa
4. Ptaszkowa
5. Tuszów

Dyecezya lwowska ob. gr. kat.

1. Ochrymowce
2. Kurowce
3. Magdalówka
4. Bieniowa
5. Łuka wielka
6. Soroka.

Dyecezya przemyska ob. gr. kat.

1. Kniażpole
2. Szklary
3. Niedzielna
4. Rozdziele
5. Wereżyca
6. Zabrodzie

Pyeczyn stanisławowska ob. gr. kat.

1. Kamionki małe
2. Przenicrniki
3. Czarny potok
4. Kujdańce.

Wykaz udzielonych przez c.k. Ministerstwo wyznań i oświaty pozwoleń na utworzenie nowych parafii /: probostw, i samoistnych ekspozytur :/

W roku	rzym. kat	gr. kat.	Uwaga
1901	2	.	
1902	2	.	
1904	1	.	
1906	1	.	
1907	1	.	
1908	2	.	
1909	3	.	
1910	42	.	
1911	16	.	
1912	17	.	
1913	8	1.	
1914	1.	.	
Razem	96	1.	

12787
pr 1911

XIa 2152/18 i XI 2152/18 /2

Erst

Lwów 15/II 911

Najprzewielebniejszy
ks. Biskup Józef
Pelczar etc.
w Przemyślu

Ekscelencyo!

Odnośnie do pisma
~~[illegible]~~ Ordynaryatu Bisku-
piego w sprawie obsa-
dzenia r.-kat. probostwa
wyższe collationis w
Przewrotnem ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ nie mogę ukryć
wątpliwości, które
we mnie budzi kandy-
datura ks. Bauera.
Niepodając w żadną
wątpliwość jego charakteru
i ~~[illegible]~~ kwalifikacyi
ściśle duchownej

odp. i exped. 16/II
[illegible]

muszę jednak
z przykrością zaznaczyć,
że ks. Baier biorąc
żywy udział w spra-
wach publicznych
nie okazuje tego
spokoju i tej wyrozumiałości,
którychby można się
słusznie domagać
w kandydacie na
probostwo ecclesiae
collationis.

Byłbym też bardzo
wdzięczny, gdyby Wasza
Ekscelencya raczył
się zgodzić na nadanie
tego probostwa propo-
nowanemu na Drugiem
miejscu ks. Orłowskiemu.

Racz W. E. przyjąć
wyrazy głębokiego
poważania

Sprawa konku-
rencyi kościelnej
w Łękawicy

/6 pism/

1) Smrczewski 1)

Ekscelencyo Panie Namiestniku!

Od lat 10 jest proboszczem w Łękawicy koło Tarnowa ks.Paweł Wiatr. Stosunek pomiędzy parafią, a nim był od samego początku anormalny, ponieważ ks.Wiatr lekceważył sobie parafian, obchodząc się z nimi w sposób niesłychanie gburowaty i nieludzki.

W roku zeszłym stosunek ten doszedł do największego naprężenia, ponieważ ks.Wiatr pozwalał sobie najordynarniejszemi wyrazami z ambony lżyć tak kobiety jak i najpoważniejszych gospodarzy.

Ponadto bez uchwały komitetu pafaialnego a nawet wbrew uchwale,przeprowadza rozmaite budowy i przeróbki budynków plebańskich, nakładając samowolnie na opodatkowanych opłaty na cele, dochodzące do 6 koron 15 h od jednej korony.

Przy rozszerzeniu kościoła parafialnego, które według sporządzonego kosztorysu miało wynosić około 9.000 koron, złożono drogą składek 6.000 koron, drogą konkurencyi raz 8.000 koron a następnie 20.000 koron. Z powodu lekkomyślnej gospodarki rozszerzenie to wyniesie około 40.000 koron, a więc dopuścił się tak daleko idącego przekroczenia kosztorysu.

Drzewo uzyskane z rozbiórki dzwonicy,przez niego zarządzonej,będące jeszcze w dość dobrym stanie, zgniło na kupie, zanim zostało przez ks.Wiatra w drodze licytacyi sprzedane. Dodać trzeba, że dzwonica ta zbudowana z belek dębowych mogła jeszcze stać lat dziesiątki,została samowolnie przez ks.Wiatra rozebrana a dzwony powieszono na lipie.Znaczną część drzewa zużyto na opał w kuchni plebańskiej.Bez planów i kosztorysów przeprowadził budowę organistówki i w dwa lata po budowie kosztorysy zrobiono. Zbudowanie tejże, jak również stajen i piwnicy nastąpiło bez wiedzy i woli komitetu parafialnego.

Przytem na pokrycie bezustannie mnożących się braków,spowodował 7 gospodarzy z Łękawicy do zaciągnięvia pożyczki w miejscowej kasie Raiffaisena po 800 koron, które na jego

./.

ręce wypłacone zostały,obiecując to spłacić w czasie oznaczonym.

Mimo dawno minionego terminu zapłaty tego nie uczynił a kasa upomina się o zwrot, grożąc skargą sądową.

Wszystkie te powody skłoniły najpoważniejszych gospodarzy, którzy w liczbie przeszło 100 wnieśli do księdza biskupa Wałęgi w Tarnowie zażalenie i prośbę o przeniesienie ks.Wiatra z Łękawicy, gdyż dalsze wspólne pożycie stało się niemożliwem, opierając się na rozporządzeniu papieskiem w tej mierze.

Tymczasem ks.Wiatr pewny bezkarności a będąc mściwym z natury, w rozmaity sposób szykanuje przy każdej sposobności parafian a szczególnie tych, co kierując się dobrem parafii mieli odwagę stanąć w jej obronie.

(Bez podpisu)

2)

Relacja Starosty na Prezydium (?)

C.k. Starosta w Tarnowie.

Tarnów, dnia 27. grudnia 1911.

L.274/pr

Stosunki parafialne w Łękawicy.

C.k. Prezydyum!

Stosownie do otrzymanego polecenia donoszę, iż zarzuty podniesione w przyległem doniesieniu anonimowem przeciw ks. Pawłowi Wiatrowi, rzymsko-katolickiemu proboszczowi w Łękawicy pod względem rzeczowym nie we wszystkiem są uzasadnione.

Doniesienie to zostało zredagowane prawdopodobnie przez byłego posła na Sejm krajowy a obecnego naczelnika gminy Filipa Włodka i syna jego Józefa, słuchacza pierwszego roku praw, który wraz z kilkoma innymi wpływowymi gospodarzami z Łękawicy, niezadowolonymi z postępowania proboszcza, burzą parafian przeciw niemu i wnoszą liczne doniesienia do tutejszego Konsystorza biskupiego chcąc w ten sposób spowodować usunięcie ks. Wiatra z probostwa.

Niezadowolenie Włodka i towarzyszy datuje się od początku r. 1901 t.j. mniej więcej od czasu objęcia probostwa przez ks. Wiatra i zostało spowodowane przez zmianę w obejściu się księdza z Włodkiem i jego towarzyszami, których ks. Wiatr traktuje inaczej, aniżeli proboszcz ks. Stanisław Januszkiewicz.

Ten ostatni, który ustąpił z urzędu duszpasterskiego z końcem r. 1900, człowiek stary i niedołężny, nie mogąc sobie poradzić z niespokojnymi parafianami, na których czele stał Włodek, a chcąc mieć za wszelką cenę spokój i uwolnić się od udręczeń, gościł u siebie najniespokojniejszych a przedewszystkiem Włodka i wydzierżawiał mu za bardzo tanią cenę najlepsze części gruntów należących do probostwa.

Gdy ks. Wiatr, który jest człowiekiem prawym i uczciwym a cieszy się w Konsystorzu opinią bardzo dobrego kapłana i duszpasterza, w krótkim czasie po objęciu rządów w parafii, przestał

./.

gościć towarzyszy Włodka a jemu samemu odebrał grunta wydzierżawione mu przez poprzednika, Włodek zaczął burzyć przeciw niemu parafian i wnosić ustawiczne skargi na proboszcza do Konsystorza, za co też został skarcony przez ks.biskupa Wałęgę w czasie kanonicznej wizytacyi parafii, odbytej z końcem sierpnia b.r.

Nie mogę przytem pominąć uwagi, że jakkolwiek uczciwość ks.Wiatra, jak to w swoim czasie z rozmowy okolicznościowej z byłym posłem Włodkiem powziąłem, nikt nie kwestyonuje, to jednak ludzie żalili się na jego zbyt arbitralne postępowanie w sprawach dotyczących kościoła, oraz na surowe traktowanie parafian i w tej mierze z istotnie wiarygodniejszej strony doszło do mej wiadomości, że przemowy ks.Wiatra do parafian w kościele niejednokrotnie nie były wolne od przytyków osobistych do niektórych parafian, co w następstwie wywołać musiało u osób dotkniętych niechęć do osoby proboszcza.

Przechodząc do omówienia poszczególnych zarzutów,podniesionych w wspomnianem doniesieniu, donoszę na podstawie aktów tutejszego Starostwa i informacyi ks.Wiatra, iż w czasie jego urzędowania odbyły się w Łękawicy trzy rozprawy konkurencyjne, a mianowicie dnia 26.listopada 1903, 27.lutego 1905 i 20.stycznia 1908.

Na pierwszej uchwaliły strony konkurencyjne budowę nowej stajni, restauracyę stodoły i restauracyę podłóg i pieców na plebanii kosztem 7194 K 89 h, w czasie drugiej uchwaliły strony konkurencyjne restauracyę kościoła oraz pokrycie dachówką, spichlerza, wozowni i drewutni kosztem 8619 K 56 h, a w czasie trzeciej uchwaliły strony przybudowę nawy do kościoła parafialnego kosztem 20.000 koron.Ponieważ jednak nie wszystkie datki konkurencyjne były ściągalne a fundusze uchwalone w czasie trzeciej rozprawy na rozszerzenie kościoła okazały się niewystarczające, przeto komitet parafialny na wniosek ks.Wiatra uchwalił na posie-

./.

dzeniu dnia 11.maja 1907 a następnie dnia 14.lipca 1907 zaciągnięcie pożyczki u parafian razem w kwocie 7.000 koron na pokrycie pretensyi u przedsiębiorcy.

Gdy i ta pożyczka, której nie udało się ks.Wiatrowi zrealizować w całości, okazała się niewystarczającą zaciągnął ks.Wiatr wraz z siedmioma włościanami z Łękawicy pożyczkę w miejscowej kasie Raiffaisena w kwocie 6.400 koron, na podstawie uchwały komitetu parafialnego z 30.kwietnia 1908

Celem zebrania funduszów w drodze konkurencyi parafialnej na pokrycie powstałych niedoborów i zaciągniętych pożyczek /razem w kwocie 20.000 koron/ oraz na pokrycie kosztów budowy organistówki, wybudowanej bez rozprawy konkurencyjnej tylko na podstawie samej uchwały komitetu parafialnego z 18. kwietnia 1909 kosztem 10.000 koron, uchwalił komitet na posiedzeniu z 6.czerwca 1911 odnieść się do c.k. Starostwa za pośrednictwem Ordynaryatu o zarządzenie rozprawy konkurencyjnej. Przytem nadmieniam, że dzwonica została rozebraną, wskutek zbutwiałej podstawy, na podstawie uchwał komitetu,powziętych na posiedzeniach z 21.sierpnia 1910 i z 17.sierpnia 1911 a drzewo z niej zostało sprzedane przez przewodniczącego tego komitetu Józefa Piątka.

W końcu donoszę, iż ks.Wiatr był przewodniczącym komitetu parafialnego do 9.marca b.r. a od tego czasu jest nim Józef Piątek, gospodarz z Łękawicy.

Wprawdzie ks.Wiatr jako przewodniczący komitetu parafialnego postąpił nieoględnie, dopuszczając do znacznego przekroczenia kosztorysu w czasie rekonstrukcyi kościoła i budując organistówkę bez rozprawy konkurencyjnej, jednak nie można mu z tego tytułu zrobić żadnego zarzutu, gdyż ta nieoględność da się wytłumaczyć jego nadzwyczajną dbałością o dobro kościoła i powierzonej mu parafii a nie ulega żadnej wątpliwości, że rachunki były przez niego prowadzone skrupulatnie, tembardziej, iż zostały przez komitet parafialny na posiedzeniu dnia 20.stycznia b.r.przyjęte.

C.k.Radca Dworu: Podpis.

3/ [illegible]

L w ó w, dnia 26. stycznia 1912.

L.21762/pr. ex 1911.

Do

Najprzewielebniejszego Księdza

Dra Leona W a ł ę g i,

Biskupa Tarnowskiego

w

T a r n o w i e.

Wskutek zażalenia wniesionego na moje ręce na ks. Wiatra, proboszcza w Łękawicy, którego odpis załączam i wskutek analogicznych skarg, które w sprawie tej ustnie mnie dochodziły~~, zasięgnąłem wyjaśnień~~ na zbyt arbitralne postępowanie ks. Wiatra w sprawach dotyczących konkurencyi kościelnej, na surowe traktowanie parafian oraz na przemowy ks. Wiatra do parafian w kościele, nie wolne od przytyków osobistych do niektórych parafian, poleciłem zbadać sprawy konkurencyjne tamtejszego kościoła.

Stwierdzono przytem następujący faktyczny stan rzeczy: W czasie urzędowania ks. Wiatra odbyły się w Łękawicy trzy rozprawy konkurencyjne a mianowicie: dnia 26. listopada 1903, 27. lutego 1905 i 20. stycznia 1908.

Na pierwszej uchwaliły strony konkurencyjne budowę nowej stajni, restauracyę stodoły i restauracyę podłóg i pieców na plebanii kosztem 7.194 koron 89 hal., w czasie drugiej uchwaliły strony konkurencyjne restauracyę kościoła oraz pokrycie dachówką spichlerza, wozowni i drewutni kosztem 8.619 Kor. 56 hal. a w czasie trzeciej uchwaliły strony przybudowę nawy do kościoła parafialnego kosztem 20.000 koron.Ponieważ jednak nie wszystkie datki konkurencyjne były ściągalne a fundusze uchwalone w czasie trzeciej rozprawy na rozszerzenie kościoła okazały się niewy-

./.

starczające, przeto Komitet parafialny na wniosek ks. Wiatra uchwalił na posiedzeniu dnia 11. maja 1907 a następnie dnia 14. lipca 1907 zaciągnięcie pożyczki u parafian razem w kwocie 7.000 koron na pokrycie pretensyi przedsiębiorcy.

Gdy i ta pożyczka, której nie udało się ks. Wiatrowi zrealizować w całości, okazała się niewystarczającą, zaciągnął ks. Wiatr wraz z siedmioma włościanami z Łękawicy pożyczkę w miejscowej kasie Raiffaisena w kwocie 6400 koron, na podstawie uchwały komitetu parafialnego z 30. kwietnia 1908.

Celem zebrania funduszów w drodze konkurencyi parafialnej na pokrycie powstałych niedoborów i zaciągniętych pożyczek /:razem w kwocie 20.000 koron :/ oraz na pokrycie kosztów budowy organistówki, wybudowanej bez rozprawy konkurencyjnej tylko na podstawie samej uchwały komitetu parafialnego z 18. kwietnia 1909 kosztem 10.000 koron, uchwalił komitet na posiedzeniu z 6.czerwca 1911 odnieść się do c. k. Starostwa za pośrednictwem Ordynaryatu o zarządzenie rozprawy konkurencyjnej. Dzwonnica została rozebraną wskutek zbutwiałej podstawy, na podstawie uchwał komitetu powziętych na posiedzeniach z 21. sierpnia 1910 i z 17.sierpnia 1911, a drzewo z niej zostało sprzedane.

Z przedstawionego stanu rzeczy okazuje się, że ks. Wiatr jako przewodniczący komitetu parafialnego istotnie postępuje samowolnie, albowiem pozwolił na przekroczenie kosztorysu na rozszerzenie kościoła bez uprzedniej uchwały stron konkurencyjnych, w ten sam nielegalny sposób przeprowadził budowę organistówki i zaciągnięcie pożyczki na pokrycie niedoboru a jako proboszcz pozwolił na rozebranie i sprzedaż dzwonnicy nie uzyskawszy wprzód na to pozwolenia władzy.

Ta samowolna i niezgodna z postanowieniami obowiązujących w tej mierze ustaw gospodarka naraziła strone konkurencyjne a nawet majątek zakładowy kościelny na szkodę i abstrahując od innych zarzutów uzasadnia w zupełności niezadowolenie parafian,

./.

jakiemu dano wyraz w załączonem zażaleniu i skargach ustnie do mnie wnoszonych, które znajdują w kraju szerokie echo i psują stosunek ludności do duchowieństwa.

Upraszam przeto Waszą Biskupią Mość, aby w sprawę tę zechciał jak najrychlej wejrzeć i złemu stanowczo zaradzić a o wyniku dochodzeń i treści wydanych zarządzeń mnie uwiadomić.-

C. k. Namiestnik:

Bobrz

4)

720.

odpowiedź wałęgi

Wysokie c.k.Prezydyum Namiestnictwa!

W załatwieniu wielce cennego pisma z dnia 26-go stycznia 1912,L.21762/pr ex 1911 Ordynaryat Biskupi ma zaszczyt oświadczyć, że sprawy łękawickie są mu dokładnie znane już to z dziekańskich dochodzeń, już to z własnych spostrzeżeń, poczynionych na świeżo w r.1911 odbytej wizytacyi kanonicznej tamtejszej parafii.

Stan ich faktyczny tak się przedstawia, że ogół ludności zadowolony jest z rządów swego proboszcza, ks. Pawła Wiatra, a tylko nieznaczna garstka, ale zato najzamożniejszych i najbardziej wpływowych Łękawiczan, podburzona głównie przez jednego rozpolitykowanego pisażałka wiejskiego, utrudnia ks.Wiatrowi jego zadanie i paraliżuje jego najlepsze zamiary.

Stąd pochodzą rozsiewane na wszystkie strony nieugruntowane zarzuty, stąd płyną do różnych instancyj zanoszone, pełne przesady, a nawet i oszczerstw skargi; stąd pojawiają się takie uchwały Rady gminnej w Łękawicy, jak ona z dnia 22.lutego 1902 odmawiająca przyjętemu przez proboszcz- do służby organiście miejsca w gminie, lub żądająca od organisty czynszu miesięcznego 15 koron na rzecz kasy kościelnej ze sklepiku, jaki w oddanej sobie na mieszkanie organistówce prowadzi.

Nieszczęściem dla ks.Wiatra było, że obejmując probostwo w Łękawicy zastał kościół i budynki plebańskie w opłakanym stanie: kościół tak mały, że się w nim ledwo 400 osób pomieścić mogło, podczas gdy parafia łękawicka liczy przeszło 2.600 katolików, budynki gospodarcze grożące upadkiem od starości a plebania, lubo nowa, prawie

./.

bez podłogi i drzwi, na wskróś przjęta i zniszczona grzybem. Wszystko trzeba było ratować, a na to potrzeba było wiele pieniędzy.

Ks.Wiatr zachęcony obietnicami oddanych sobie parafian, wziął się do dzieła i po dziesięciu latach doprowadził do tego, że i plebanią gruntownie zrestaurował i organistówkę i stajnie nowe wystawił i co najważniejsza, dawby maleńki kościółek parafialny prawie z gruntu przebudował i w świątynię rozmiarami swymi do liczby parafian zupełnie dostrojoną zamienił. To wszystko kosztowało zaledwie około 60.000.koron.

Tak się przedstawia na ogół gospodarka ks.Wiatra w Łękawicy, sądzimy, że dodatnio i ku dobru parafii, a nie ku jej ruinie, jak chąc nieprzejednani i duchem partyjnej nienawiści ku kapłanowi zionący agitatorzy, domagający się usunięcia ks.Wiatra ze stanowiska proboszcza w Łękawicy.

Tego rodzaju usunięcie uważa się powszechnie za bardzo ciężką karę. Aby zaś na taką karę zasłużyć, musiałoby się popełnić równie ciężkie nadużycie i zbrodnię. Tego zaś nie może się Ordynaryat Biskupi w postępowaniu ks.Wiatra dopatrzeć. Przeprowadzone dochodzenia wyscyplinarne przeciwko ks.Wiatrowi wykazały tylko lekkie uchybienia, jak n.p.nadużycie ambony dla celów osobistych i posługiwanie się przytem mniej właściwymi wyrazami, oraz pewną nieoględność w zarządzie majątkiem kościelnym, okazywaną np. przez branie uchwał komitetu parafialnego za brzęczącą monetę i zaciąganie na ich podstawie pożyczek na dalszą budowę kościoła. Atoli te uchybienia, przy uwzględnieniu łagodzących okoliczności tak dalece maleją, że pewno nie zasługują na cięższą karę,aniżeli upomnienie Pasterskie, którego Ordynaryat Biskupi ks.Wiatrowi udzielił, a które przynajmniej co do pierwszego rodzaju nadużyć według zeznań samych wrogów proboszcza tak dalece poskutkowało, iż się te nadużycia już więcej nie powtarzają.

A./ Wchodząc w szczegóły, Ordynaryat Biskupi z przykrością przyznać musi, że preliminowana i na rozprawie konkurencyjnej z dnia 20.stycznia 1908 na przebudowanie kościoła w Łękawicy uchwalona kwota 20.000 koron została faktycznie znacznie przekroczona i bez nowej rozprawy konkurencyjnej jedynie na podstawie uchwał komitetu parafialnego coraz dalszemi pożyczkami tak dalece zwiększana, iż na pokrycie zaciągniętych w ten sposób długów i na dokończenienie niezbędnych około kościoła robót musiał komitet parafialny na dniu 6.czerwca 1911 uchwalić przeprowadzenie nowej rozprawy konkurencyjnej celem uzyskania potrzebnych mu dalszych 30.000 koron. Zważywszy jednak na to, że całe to przekroczenie kosztorysu dokonało się na podstawie prawie jednomyślnych uchwał komitetu, niepodobna całej odpowiedzialności składać wyłącznie na ks.Wiatra. Cały komitet zawinił, więc wina dzieli się na wszystkich jego członków a więc i na głównego skarzyciela pada.

Wina ta jednak bardzo się zmniejsza, gdy się uwzględni następujące okoliczności:

a/ Rozpoczynając roboty około kościoła według zatwierdzonych planów i dostosowanego do nich kosztorysu, liczył komitet parafialny na to, że parafianie, jak to zwykle bywa, dostarczą mu bezpłatnie robocizny ciągłej i pieszej, a tymczasem tylko z początku roboty pomagano cokolwiek darmo, a później kazano sobie tak drogo płacić, iż niemal całe przekroczenie kosztorysu kryje się w wydatkach na robocizny, które według istniejących, skrupulatnie prowadzonych i kwitami udokumentowanych rachunków, przenoszą kwotę 15.000 koron.

b/Nieprzyjaciele ks.proboszcza narażali komitet parafialny wśród robót na zbyteczne a kosztowne wydatki, bo rozsiewanemi baśniami o ukazujących się rysach na ścianach

./.

kościoła,zmuszali komitet do urządzania bardzo kosztownych komisyj /np.przy sprowadzeniu ze Lwowa architekty śp.Talowskiego/ i spowodowali budowniczego p.Stapfa do zmiany pierwotnie projektowanego sklepienia na inne, mniej rozpierające ściany kościoła.

c/ Gdy raz rozpoczęto roboty, a rozpoczęto je całkiem legalnie, niepodobna było je wstrzymać wtenczas, gdy uchwalona na rozprawie konkurencyjnej kwota wyczerpywać się poczęła, bo z jednej strony dobrze myślący parafianie do dalszych robót nawoływali, a z drugiej takie wstrzymanie robót i zabezpieczenie już dokonanych byłoby naraziło parafię bodaj czy nie na większe szkody, aniżeli te, jakie rzekomo wynikły z uciekania się do pożyczek nawet procentowych. Powszechnie bowiem wiadomo, że koszta budowy z każdym rokiem prawie o 20% idą w górę, a procenta od zaciągniętych pożyczek są przecież nierównie niższe.

B./ Co do organistówki, to wprawdzie zbudowano ją bez rozprawy konkurencyjnej, jedynie na podstawie dwukrotnej uchwały komitetu parafialnego, ale budowa ta była konieczna bo organista musiał się dotąd mieścić w wynajmywanym domu, a budowę tę można było łatwo i tanio jedynie bezzwłocznie przeprowadzić, dopokąd nie zniszczały i nie poginęły odpadki i resztki materyałów budowlanych, używanych przy budowie kościoła, jak np.ułamki cegły i deski z rusztowań kościelnych.

C./ Rozebranie starej dzwonicy dokonało się legalnie, bo w prawomocnej uchwale przedłużenia kościoła,powziętej na rozprawie konkurencyjnej dnia 20.stycznia 1908 mieściło się także, jako nieodzowny warunek przedłużenia kościoła rozebranie dzwonicy, która pozostając na swem starem miejscu byłaby tylko 2-1/2 metra odstawała od facyaty kościoła i czyniłaby cmentarz kościelny tak wąskim, iżby się zwyczajne procesye naokoło kościoła przez wzgląd na bezpieczeństwo publiczne odbywać nie mogły.

./.

Zresztą zauważyć należy, że nie ks.Wiatr, lecz obecny przewodniczący w komitecie parafialnym, Józef Piątek, rzeczoną dzwonicę rozebrać i drzewo z niej na rzecz konkurencyi sprzedać kazał.

Godzi się i to nadmienić, że tylko podstawa dzwonicy była z drzewa dębowego, lecz od starości zbutwiałego, a reszta była z drzewa miękiego.

Nakoniec musi Ordynaryat Biskupi zaznaczyć, że minimalną winę ks.Wiatra usprawiedliwia w znacznej mierze jego wielka na pokrycie kosztów budowy kościoła ofiarność, gdyż faktem jest, że parę tysięcy koron ze swoich pieniędzy włożył w omawiane budowy.

Przy takim faktycznym stanie rzeczy nie może Ordynaryat Biskupi spełnić życzenia rozpolitykowanych agitatorów i usuwać bez dostatecznej przyczyny ks.Wiatra z probostwa w Łękawicy, bo dopiero takie zarządzenie znalazłoby w kraju szerokie echo i bodaj czyby się znalazł taki proboszcz, którego usunięcia nie żądałaby choćby najmniejsza garstka wichrzycieli.

Z Ordynaryatu Biskupiego w Tarnowie, dnia 12.lutego 1912

Ɨ Leon Bp.

5

2366/pr We Lwowie, dnia 23. kwietnia 1913.

Odpowiedź na pismo [illegible]

Stosunki parafialne w Łękawicy

Do

Najprzewielebniejszego Konsystorza biskupiego

w

T a r n o w i e.

Odwołując się do cennego pisma z dnia 12. lutego 1912, L.720, pozwalam sobie zaznaczyć, że podanie do wiadomości Najprzewielebniejszego Konsystorza zażalenia na ks. Wiatra proboszcza w Łękawicy i zwrócenie uwagi na postępowanie jego w sprawach konkurencyjnych nie miało na celu i nie wspomniało żadnem słowem o usunięciu ks. Wiatra z probostwa w Łękawicy, lecz tylko nakłonienie go do ścisłego przestrzegania obowiązujących go przepisów.

C.k. Namiestnik

Bobrzyński w.r.

~~Urgensy~~

[illegible]

Jurisprudenz.

Erbbaurecht.

Das moderne sogenannte „Erbbaurecht“, das im römischen Rechte als superficies ausgebildet war, ist auch dem älteren deutschen Rechte durchaus nicht fremd. Die deutsche Idee von Ober- und Untereigentum liegt auch ihm rechtlich zu Grunde. Im 12. Jahrhundert blüht die Städtekultur empor, die Städte beginnen mit Großgrundeigentum oder Großgrundbesitz, und es handelte sich für sie, den Großgrundbesitz der intensivsten Bodenkultur, d. i. dem Häuserbau, zuzuführen (Dr. Eberstadt in der später zitierten Schrift S. 164). „Der mittelalterliche Grundbesitzer will nach einer Anschauung, die wir überall finden, wo ein befestigter grundbesitzender Stand besteht, seinen Besitz nicht endgültig veräußern, er will ihn nur in Verkehr bringen, das Obereigentum aber will er behalten. Andererseits verlangte nun damals unser kräftig aufstrebender deutscher Bürgerstand die Ausrüstung mit Hausbesitz. Diese beiden Interessen, der Vorbehalt des Grundbesitzes und der Anspruch auf Hausbesitz, finden ihren Ausgleich in dem Rechts-Institute, das sich während des 12. und 13. Jahrhunderts in den Städten rasch ausbildete und ausbreitete und das wir städtische Grundstücksleihe nennen. Der Grundbesitzer verleiht sein Grundstück gegen Zahlung eines Zinses. Von Anfang an ist in unseren deutschen Urkunden die zeitliche Begrenzung der Leihe höchst selten. Wir finden schon im 12. Jahrhundert die Verleihung jure haereditario, das ist auf deutsch das Erbbaurecht. Dieses Erbbaurecht hat nun für das Emporkommen unseres Bürgerstandes außerordentlich viel geleistet. Es hat dem besitzlosen Handwerk den Erwerb eigenen Hausbesitzes ermöglicht, und unsere Urkunden zeigen, daß während des 13. Jahrhunderts mit einer wahrhaft neuzeitlichen Schnelligkeit der Großgrundbesitz, die Hofstätten, die Weinberge innerhalb der Städte in Bauplätze aufgeteilt wurden. Es sind zuerst Hälfte-, dann Drittelteilungen, dann Drittel vom Drittel und schließlich ganz kleine Teilungen.“ Auch in der letzten Zeit ist die Anwendung des Erbbaurechtes nicht selten gewesen. Namentlich im Rhein-Land ist der städtische Grundbesitz in einer Weise zerstückelt, wie sich das nur aus dem Erbbaurecht erklärt. „Es gibt da nämlich Häuser, bei denen eine Stube in das nächste Grundstück hinübergreift. Das stammt noch aus der alten Zeit her, wo es möglich war, Eigentum in dieser vertikalen Weise, man möchte sagen in einer Zickzacklinie, zu teilen, so daß es ganz gleich war, wo die Stube hinfiel.“

In der neuesten Zeit ist in Deutschland mehrfach versucht worden, durch Anwendung des im bürgerlichen Gesetzbuche grundsätzlich neu geregelten Erbbaurechtes eine Verbesserung der Wohnungsverhältnisse herbeizuführen. Insbesondere haben einige größere Gemeinden, nämlich Frankfurt a. M., Halle, Leipzig, sich bereits dazu entschlossen, auf diesem Gebiete mit praktischen Versuchen vorzugehen. Auch Reich und Staat haben neuerdings Erbbauverträge mit gemeinnützigen Bauvereinigungen abgeschlossen. Dieser Frage ist man auch auf der elften Konferenz der Zentralstelle für Arbeiter-Wohlfahrtseinrichtungen nähergetreten. Die Ergebnisse liegen nunmehr vor in dem 22. Hefte der „Schriften der Zentralstelle für Arbeiter-Wohlfahrtseinrichtungen“ (Verlag Karl Heyman, Berlin). Von drei Referenten wurde die Frage während der Konferenz eingehend behandelt und das Für und Wider erörtert. Vom juristischen Standpunkte bespricht Professor Dr. Andrée (Marburg) das Erbbaurecht, vom volkswirtschaftlichen Dr. Ph. Stein (Frankfurt), vom praktischen Stadtrat Pütter (Halle a. S.). Andrée kommt zu folgendem Ergebnisse: „Das Erbbaurecht erscheint als eine künstliche Einrichtung, welche wegen ihrer juristischen und wirtschaftlichen Eigentümlichkeiten einstweilen nur versuchsweise bei der Lösung der Wohnungsfrage verwendet werden kann. Die Errichtung von Erbbaurechten kommt zur Zeit nur in Betracht einerseits für staatliche Behörden und Gemeinden, welche in der Lage und willens sind, den Erbbauberechtigten bei der Beschaffung des Baugeldes erheblich zu unterstützen, und andererseits für gemeinnützige Baugesellschaften, welche das mit dem Erbbaurecht verbundene Risiko eines Verlustes tragen können. Dr. Stein faßt so seine Meinung zusammen (vgl. S. 138): 1. Das Erbbaurecht hat keine Einwirkung auf die Gestaltung und Bewegung des Bodenwertes. 2. Der finanzielle Vorteil in der Kapitalaufwendung für das Hausgrundstück bei Erbbaurecht gegenüber Eigentum liegt nicht zwischen Erbbauzins und Kaufpreis, sondern zwischen Erbbauzins und Anzahlung. Nach der Bestellung der Hypothek geht er zurück auf den Unterschied zwischen Erbbauzins und dem Hypothekenzins, der für das Grundstück aufzubringen gewesen wäre, verringert um den Betrag zur Tilgung der Baukosten. 3. Es bietet allein und mit seinem Bauwerk eine durchaus sichere Unterlage einer Hypothek von entsprechender Höhe. Die Schätzung des wahren Wertes dieser Unterlagen beruht auf den gleichen schwankenden Voraussetzungen wie bei Eigentum. 4. Baustellen- und Baugelderschwindel, Schädigung von Handwerkern sind bei ihm in gleicher Weise möglich wie bei Eigentum. Bau und Erwerb von Häusern durch kapitallose Leute sind bei ihm mit den gleichen persönlichen Gefahren und allgemeinen wirtschaftlichen Schäden verknüpft wie bei Eigentum. 5. Es beeinflußt nicht die Entwicklung der Bautätigkeit. 6. Es beseitigt nicht die Spekulation. 7. Es verbilligt nicht die Mieten, noch führt es einen gleichmäßigen Stand der Mieter herbei. 8 Es ist von keinerlei Einfluß auf eine den Anforderungen der Wohnungshygiene und Ästhetik entsprechende Bauweise. 9. Es wirkt an sich nicht sozial und trägt nichts zur Lösung der Wohnungsfrage bei. 10. Es hat keinen eigentümlichen Vorzug, aber auch keinen eigentümlichen Nachteil gegenüber dem Eigentum. — Nicht in neuen Rechten, sondern in neuen Organisationen ist das Heil zu suchen. Die Gemeinden, die ja bereits auf dem Bodenmarkte die Preisgestaltung beeinflußten, müßten auch auf dem Hypothekenmarkte und im Baugewerbe ihren Einfluß geltend machen und dauernd aufrecht erhalten. Die Schaffung einer städtischen Hypothekenbank in Düsseldorf und, noch eindringlicher auf das Wesen der Aufgabe hinweisend, die Errichtung einer städtischen Bau- und Kreditkasse in Frankfurt für Baugelddarlehen und Hypotheken zur zweiten Stelle sind die ersten Schritte auf diesem Wege. In der mangelhaften Organisation des Kredits für Baugeld und Hypotheken zur zweiten Stelle ruhen die Wurzeln des Baustellen- und Baugeldschwindels. Ebenso lehrreich wie gründlich ist der dritte Vortrag über diesen Gegenstand, der des Stadtrates Pütter (Halle). Pütter beleuchtet die Frage nur vom praktischen Standpunkte aus. Das reine Erbbaurecht sei nur verwendbar für leistungsfähige Genossenschaften oder Gesellschaften mit beschränkter Haftung, während bei leistungsunfähigen oder wenig leistungsfähigen Genossenschaften das Hilfsmittel des späteren Verkaufes eingeführt werden könne, sofern die Sicherheit, daß die Häuser ihrem gemeinnützigen Zweck erhalten bleiben, durch die Satzungen der Genossenschaften gewährleistet ist. In letzterem Falle würde auch dem Hypotheken-Gläubiger die Möglichkeit geboten, das Haus zu erwerben; es empfiehlt sich, den künftigen Kaufpreis gleich beim Abschlusse der Erbpacht festzulegen, da der Käufer darauf seine Berechnung gründen müsse und nur so übersehen könne, ob und wann er in die Lage kommen werde, den Grund und Boden zu erwerben. Auch für den Verleiher der Hypothek ist die sofortige Bestimmung der Preise erforderlich. Wenn die Parteien der Ansicht seien, daß auf lange Zeit mit steigender Konjunktur in Bodenpreisen zu rechnen sei, wird es angemessen sein, Kaufpreise anzusetzen, die mit den Jahren oder mit bestimmten Zeitabschnitten steigen. Daß die Ausführung des Baues im Erbpachtverhältnisse viel günstiger sei als bei einem reinen Kaufgeschäfte, weist Pütter sodann an einigen Berechnungsbeispielen nach. Im Anschlusse an diese Referate fand eine Diskussion statt, bei welcher auch vielfach günstigere Urteile über das Erbbaurecht laut wurden. Vorzugsweise aber, darüber waren sich alle einig, kämen Baugenossenschaften und Gemeinden für die Versuche mit dem Erbbaurechte in Frage, in besonderen Fällen auch Kapitalisten mit großem festen Grundbesitz oder Fideikommiß-Besitzungen oder große Stiftungen. Die Erbbauverträge, die in Frankfurt a. M. und Leipzig abgeschlossen worden sind, sind der interessanten und grundlegenden Schrift beigegeben.

H. Benzmann.

Faustens Pakt mit Mephistopheles in juristischer Beleuchtung.

Der Herausgeber des Goethe-Jahrbuches ist im letzten Bande einer hübschen Anregung gefolgt. Namhafte Rechtskenner sollten Faustens Vertrag mit Mephisto nach seiner rechtlichen Verbindlichkeit prüfen und im Zusammenhange damit untersuchen, ob Faustens Erlösung mit dem geschlossenen Vertrage in Einklang zu bringen ist. Von zwei hervorragenden Berliner Rechtsgelehrten sind Gutachten eingelaufen: von dem berühmten Kohler, demselben, der Shakespeare vor das Forum der Jurisprudenz gezogen hat und aus diesem Anlasse Shyloks wegen seinen berühmt gewordenen Strauß mit Rudolf Ihering auszufechten hatte. Die Aufgabe, welche ihm diesmal winkte, war nicht leichter und mit der anderen insoferne verwandt, als auch hier die Rechtsanschauung einer weit hinter uns liegenden Zeit in Rechnung kommen sollte. Gerade darum wurde E. Landsberg als genauer Kenner der damaligen Rechtsanschauungen zu Rate gezogen.

Landsberg strebt eine möglichst sachliche Behandlung des Problems an. Er charakterisiert den Pakt Faustens ganz richtig als Wette. Nichts anderes ist auch die Vereinbarung des Herrn. Wir erhalten also ein System von zwei miteinander in Verbindung zu bringender Wetten. Die eine zwischen Gott und Teufel (ohne Einsatz!) sei unverlierbar gewesen und als gewonnen zu betrachten. Die Hauptwette aber zwischen Faust und Mephisto sei ungültig, weil unsittlich. Faust wage „überdies“ einen Einsatz, über welchen ihm ein Verfügungsrecht nicht zustehe. Dieses „überdies“ läßt erkennen, daß es nicht der Einsatz sein soll, welcher die Wette unsittlich macht, sondern daß es die Wette schon an und für sich sei. Nun wird aber als unsittliche Wette von maßgebender Seite, nämlich von Windscheid, jene angesehen, welche unsittlichen Zwecken dient, welche also dem Gegenstande nach unsittlich ist. Eine solche essentielle Unsittlichkeit darf in dieser tiefernsten Wette keineswegs erblickt werden. Sie sollte vielmehr die Probleme einer neuen Sittlichkeit in Wettform zum Austrage bringen und wenn es nach Windscheid die Seele der Wette ist, daß sie den Kampf zweier Überzeugungen zur Entscheidung bringe, so kann man sich kaum einen ernsteren, würdigeren Gegenstand denken. Selbst Leute, welche auf dem Standpunkte der älteren Sittlichkeit beharrten und die von Goethe formulierte neue Sittlichkeit ablehnen, hätten zugeben müssen, daß sie es verdiene, in Diskussion gestellt zu werden, und dazu ist die Wette die prägnanteste Form. Die Unsittlichkeit der Wette darf also höchstens im Einsatze gesucht werden, ein Fall, dessen Windscheid nicht gedenkt. Faust fehlt nach Landsberg das Verfügungsrecht über seine Seele. Denn die Seele bildet offenbar keinen Gegenstand des Rechtsverkehrens und könnte daher unmöglich einenLetteinsatz abgeben.

Landsberg gelangt also zur Ungültigkeit der Hauptwette, und daraus ergibt sich unmittelbar, daß Mephisto auch bei eingetretener Bedingung aus der Wette keinen Anspruch ableiten könne. Damit wäre also die Frage, ob die Bedingung für den Verfall von Faustens Seele eingetreten sei, auch nicht weiter aufzuwerfen. Dennoch will sich ihr Landsberg nicht entziehen und hält, Gültigkeit der Wette Faustens vorausgesetzt, dafür, daß die Bedingung eingetreten und Faustens Seele verfallen sei. Denn die verfänglichen Worte seien einmal ausgesprochen und nicht ungesprochen zu machen. Faust habe den Augenblick schön gefunden. Darüber komme Landsbergs Juristengewissen nicht hinaus. Es sei auch gleichgültig, daß Faustens Bekenntnis möglicherweise durch allerlei Blendwerk erschlichen sei. In diesem Sinne wäre also Mephisto doch als der geprellte Teufel anzusehen.

Mit dieser etwas engherzigen Auffassung ist gleichzeitig für Kohler, den berühmten Vertreter der freien Rechtsprechung, das glücklichste Stichwort gegeben. Seine Auffassung läßt deutlicher als die Landsbergs erkennen, daß ein Urteil zu fällen ist, welches ganz beim Richter liegt, da sehr diffizile Fragen der Sittlichkeit das ausschließliche Substrat der Urteilsschöpfung sind.

Kohler geht also zunächst von der Selbstverpfändung aus, welche dem Wettvertrage anscheinend zu Grunde zu legen sei. Da diese Selbstverpfändung schon für das 15. und 16. Jahrhundert dem sittlichen

Empfinden widersprochen habe, so könne der ganze Vertrag für Goethes Zeit nur dahin verstanden werden, daß Faust auf ihr dem Mephisto überantwortet sei. Solches gehe auch aus der Vereinbarung mit dem Herrn hervor, auf welche Kohler im Gegensatze zu Lanpsberg ungescheut zurückgeht. Von einem Einsatze der Seele könne also nicht die Rede sein, ohne unserem sittlichen Empfinden aufs höchste Abbruch zu tun, da sonst das ganze Stück auf einer peinlichen Voraussetzung aufgebaut sei.

Allein auch wenn man dieser Annahme die Billigung versage, könne die Wette Mephistos keineswegs als gewonnene angesehen werden. Fausts restlose Befriedigung gegen Ausgang des zweiten Teiles sei nur hypothetisch zu nehmen. Nur im Vorgefühle einer künftigen Kolonisation genieße er schon jetzt den höchsten Augenblick. Übrigens könne nicht die augenblickliche Befriedigung entscheiden, nicht das könne Sinn der Wette sein, daß jede Ruhepause ausgeschlossen sei. Sonst wäre Faustens Seele schon dem Schäferspiel mit Helena zum Opfer gefallen, wo es sich Faust in der Tat erstaunlich breit und bequem einzurichten weiß.

Gewiß wird man diese zugleich so aufmerksam in das Ganze der Dichtung eindringende Entscheidung Kohlers ansprechender finden als jene Landsbergs. Der Sinn der Wette wird fraglos richtiger erfaßt. Hingegen läßt gerade die rechtliche Beurteilung der Vertragsgültigkeit, eine Hauptfrage, zu wünschen übrig. Zuvörderst fällt es auf, daß Kohler eine Einschränkung des Einsatzes versucht, welche der Wette allen Reiz, jede eigentliche Bedeutung nehmen muß. Es käme bei dieser Auffassung wesentlich darauf an, daß Faust sein Leben einsetzt, was gleichfalls unsittlich scheinen könnte. Damit wird allerdings ganz richtig erkannt, daß Faust nicht nur die Seele, sondern auch die Lebensdauer verpfändet hat, aber es geht gleichzeitig die Pikanterie des Ausgangs verloren, wo der eine Einsatz, das Leben Faustens, bereits mit dem Aussprechen der verhängnisvollen Worte tatsächlich verfallen ist und nunmehr, weil ein Präjudiz geschaffen ist, mit doppelter Spannung die Frage auftritt, ob auch der andere, wichtigere Einsatz verloren sein soll. Für diese Hauptfrage bleibt aber bei Kohler kein weiterer Raum. Kohler sagt, die Frage ist gar nicht vorhanden, denn die landläufige Auffassung der Dichtung ist falsch. Dennoch unterliegt es keinem Zweifel, daß auch er sie im Sinne einer Unverbindlichkeit der Faustischen Wette beantworten würde. Dazu stimmt es auch, daß die Seele nach Kohler der göttlichen Gnade gar nicht entzogen werden darf, denn dieses hat nach der juristischen Seite Unverbindlichkeit der Wette zur Folge, weil der Einsatz außerhalb des rechtlichen Verkehres gelegen ist. Es wäre daher entschieden besser, diese Unverbindlichkeit der Wette zu betonen, statt ihrer faktischen Bedeutungslosigkeit, mit welcher die Frage bloß umgangen und abgeflacht wird.

In der Unverbindlichkeit der Wette für Faustens Seelenheil stimmen also eigentlich beide Gelehrte überein. Der gemeinsame Rechtsgrund ist der Mangel der Verfügungsgewalt über die eigene Seele. Diese Verfügungsfreiheit ist selbstverständlich im juristischen Sinne zu nehmen und scheint dem Laien auf den ersten Blick einen sonderbaren Widerspruch zur allgemeinen christlichen Lebensanschauung zu begründen, nach welcher wir alle auf Rechnung und Gefahr unserer Seele, unter ihrem Einsatz das Leben fristen. Allein selbsttätig schaffen wir damit bloß eine Voraussetzung für unserer Seele künftiges Geschick, ohne daß uns die unmittelbare Verfügung, die Entscheidung selbst zustünde. Faust maßt sich aber dieses Richteramt an, verurteilt sich selbst, und mit Recht bemerkt Kohler dagegen, daß die Seele der göttlichen Gnade gar nicht entzogen werden darf. Faust geht aber noch weiter und will die Entscheidung von dem Gehalte einer neuen Sittlichkeit abhängig machen, deren Verletzung ihn selbst dann um das Seelenheil bringen solle, wenn seine Seele nach der geltenden Sittenordnung gar nicht verfallen wäre. In solchen Fällen kann es wohl nicht Sache des Juristen sein, die neue, möglicherweise für heroische Typen zu leugnende Sittlichkeit gegen die mittlere, übliche in Schutz zu nehmen.

Man kann Faustens Eigenmächtigkeit auch so drehen und beanständen, daß er das allgemeine Risiko der christlichen Seele frivolerweise zum Wetteinsatz verdichtet. Allein auch heroisch kann solch ein Vertrag genannt werden, und darum genügt diese Auffassung für sich allein keineswegs, die Unverbindlichkeit der Wette zu gründen. Mit Rücksicht darauf wird es vielmehr besser sein, den Vertrag mangels der gehörigen Verfügungsgewalt unerlaubt oder unmöglich, aber nicht unsittlich zu heißen.

Die Betrachtung soll ausdrücklich bloß dem Rechtsgefühle des Goetheschen Publikums Rechnung tragen, läuft also unbeschadet des etwas zeitlosen Charakters der Tragödie, von welchem aber, obwohl er an sich die Selbstverpfändung nicht ausschließt, die beiden Gelehrten freilich gänzlich absehen dürften, weil sie bloß um die Rechtsauffassung zu Zeiten Goethes gefragt wurden und somit die Möglichkeit eines zeitlichen Widerspruches zwischen Stück und Publikum eröffnet war.

Noch problematischer ist natürlich die Anwendung von Rechtstypen auf Figuren, die außerhalb der menschlichen Rechtsgemeinschaft stehen, und in Sachen, die sich jedem Rechtszwange entziehen. Darum ist der Faustische Pakt juristisch viel weniger dankbar als der im „Kaufmann von Venedig“ und bietet auch nicht entfernt dessen allgemeinen Ausblick auf das Verhältnis von Sittlichkeit und Recht.

Karlsbad. L. W.

Literatur.

(Das Statut des galizischen Landesschulrates. Statut Rady szkolnej galicyjskiej. Studium prawno-polityczne przez Michała Bobrzyńskiego. Kraków 1903) Es war eine glückliche Idee des gewesenen langjährigen Vizepräsidenten des galizischen Landesschulrates Professors Michael Ritter von Bobrzyński, das Statut dieser in Genesis und Konstruktion vielfach eigenartigen Landesbehörde zum Gegenstande einer öffentlich-rechtlichen Studie zu machen. Zunächst werden in einer fesselnden geschichtlichen Skizze die parlamentarischen Erlebnisse jenes Statutes (Organisations-Regulativs) geschildert, welches — auf einem Landtagsbeschlusse von 1867 beruhend, als Allerhöchste Entschließung mit Statthalterei-Kundmachung (vom 6. Juli 1867) veröffentlicht — bald als Gesetz, bald als Verordnung betrachtet wurde, die Reichsschulgesetze von 1868 und 1869 überdauert und durch spätere Gesetze und Verordnungen einerseits Einschränkungen, andererseits Erweiterungen erfahren hat. Hiebei zeichnet Verfasser knapp die politischen Begleiterscheinungen und läßt die wechselnden Regierungssysteme im Schicksale des Statuts sich spiegeln. Organisation, Zusammensetzung und Wirkungskreis bilden sohin den Gegenstand einer ebenso eingehenden wie übersichtlichen Darstellung, wobei auch die Stellung des Landesschulrates im Organismus der staatlichen wie auch im Verhältnisse zu den autonomen Behörden eine klare Präzisierung erhält. In ersterer Richtung wird gebührend betont, daß dem Landesschulrate innerhalb seines Wirkungskreises nicht nur die (in der Studie naturgemäß gestreiften Bezirks- und Ortsschulräte, also die) Schulbehörden, sondern vermöge seiner Stellung als oberster Landesbehörde in Schulangelegenheiten auch die politischen Behörden erster Instanz und Steuerbehörden unterstehen, während er selbst unmittelbar dem Unterrichtsministerium untergeordnet ist. In letzterem Belange kommt hauptsächlich in Betracht, daß der Landesschulrat mit dem galizischen Landtage in Gesetzgebungssachen nicht unmittelbar, sondern nur durch das Unterrichtsministerium und den Statthalter (als den alleinigen Regierungs-Repräsentanten gegenüber dem Landtage) verkehren kann. Hingegen können Berichte des Landesschulrates als Vorlagen des Landes-Ausschusses auf die Tagesordnung des Landtages gelangen. Bezüglich des Volksschulbudgets tritt eine Kooperation ein: der Landtag votiert, der Landes-Ausschuß verwaltet, der Landesschulrat verwendet die Mittel. Wichtige Bestimmungen, die anderwärts durch Landesgesetze getroffen sind, finden sich für den galizischen Landesschulrat in dessen Geschäftsordnung normiert, welche vom Unterrichtsministerium genehmigt wird, aber nur durch Beschluß des Landesschulrates abgeändert werden kann. Da aus der 123 Seiten füllenden Monographie Bobrzyńskis nicht nur die spezifischen Eigentümlichkeiten des galizischen Landesschulrates deutlich in die Erscheinung treten, sondern auch hervorgeht, daß Anregungen dieser Behörde von Hasner in das Reichs-Volksschulgesetz übernommen, beziehungsweise (durch Freiherrn von Gautsch) für andere Kronländer vorbildlich geworden sind, so dürfte die gediegene Abhandlung auch für Schul- und Verwaltungskreise außerhalb Galiziens eines gewissen Interesses nicht entbehren.

j. tw.

(„Annalen des Deutschen Reiches für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft.“ Herausgegeben von Dr. Karl Theodor Eheberg und Dr. Anton Dyroff. München 1903, Verlag J. Schweizer [Arthur Sellier]. 36. Jahrgang, Nr 7.) Das Juli-Heft bringt eine staatsrechtliche Abhandlung des Staatsanwaltes in Straßburg Werner Rosenberg unter dem Titel „Territorium, Schutzgebiet und Reichsland“, in welcher der Versuch unternommen wird, die rechtliche Stellung Elsaß-Lothringens zu definieren. Das ist kein einfaches Exempel, zumal der Verfasser den bisher von Autoritäten ausgesprochenen Ansichten hierüber nicht beipflichtet. Er geht in seinem Eifer so weit, alle bisher aufgestellten Theorien über die Rechtsstellung des Reichslandes vorweg als unrichtig zu bezeichnen, obwohl er doch hinterher eine derselben akzeptiert. Von hervorragenden Staatsrechtslehrern wird Elsaß-Lothringen bald als bloßer Verwaltungsbezirk im geographischen Sinne, bald als privatrechtliche juristische Person oder aber als Provinzialverband mit öffentlich-rechtlichem Charakter, bald wieder als völkerrechtliches, staatliches Gebilde, endlich als ein Mittelding zwischen einem Provinzial-Verbande und einem Staate hingestellt. Der ersten Auffassung steht die Existenz eines elsaß-lothringischen Fiskus entgegen. Auch die zweite Ansicht hält nicht stand, da die offenbare Ausübung von Herrschaftsrechten im Namen dieses Vermögenssubjektes seine öffentlich-rechtliche Qualifikation dartut. Gegen die Definition Elsaß-Lothringens als eines Selbstverwaltungskörpers nach Art der Kommunen, als eines „Provinzialverbandes“ spricht vor allem seine Gerichtsverfassung, welche die des Reiches ist. Endlich ist es auch kein Staat, weil ihm wichtige begriffliche Merkmale der Souveränität fehlen. Richtig erscheint dem Verfasser dagegen die Lehre, daß das Reichsland seinem staatsrechtlichen Wesen nach in der Mitte steht zwischen einem Staate und einem provinzialen Selbstverwaltungskörper. Der Verfasser wird seine Ausführungen im nächsten Hefte fortsetzen. — Dr. Georg Wermert (Berlin) fährt in seiner Arbeit „Über Wesen und Bedeutung der Differenzgeschäfte in rechtlicher und wirtschaftlicher Hinsicht“ fort und unterzieht die Rechtsprechung des Reichsgerichtes bis zum Inkrafttreten der jetzigen Gesetzgebung (Börsegesetz und bürgerliches Gesetzbuch) in Bezug auf das Differenzgeschäft einer eingehenden Kritik. — In einem Aufsatze über „Das Enregistrementswesen in Elsaß-Lothringen“ stellt Landgerichtsrat Erich Aron (Straßburg) in kurzen Zügen den Ursprung, die Entwicklung, das Wesen und die Bedeutung des Enregistrements in Elsaß-Lothringen dar; unter jener Bezeichnung versteht man bekanntlich die Eintragung, Einregistrierung gewisser Rechtsgeschäfte und -Verhältnisse in öffentliche Bücher gegen Zahlung bestimmter Gebühren. — Zu der Streitfrage betreffs der Grenze zwischen Gesetz und Verordnung nimmt Dr. Hugo Preuß (Berlin) in der Abhandlung „Über den konstitutionellen Gesetzesbegriff“ hauptsächlich im Hinblicke auf preußische Verhältnisse Stellung, während Dr. Fritz Stier-Somlo (Bonn) unter dem Titel „Die Krone in Preußen und der Rechtsstaat“ den kürzlich vorgekommenen Fall der Nichtbestätigung eines zum Bürgermeister Gewählten erörtert und dabei für das unbeschränkte Recht des Staates zur Oberaufsicht über die Kommunen eintritt. — In dem Artikel „Die Schwurgerichte“ verlangt Landgerichtsrat Unger (Stendal) die unbedingte Ausschaltung des Laienelements aus der Strafrechtspflege; eine Beibehaltung desselben sollte höchstens in entsprechend umgestalteten Schöffengerichten Platz greifen. — Auch in den Skizzen und Notizen des vorliegenden Heftes der „Annalen“ findet sich manche interessante juristische und administrative Frage erörtert.

— rs —

Notizen.

Als 78. Band der Handausgabe der österreichischen Gesetze und Verordnungen ist im Verlage der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien die **Gewerbe-Ordnung** samt den einschlägigen Gesetzen, Verordnungen und Erlässen erschienen, deren eben veranstaltete fünfte Auflage sich durch Umfang und Inhalt recht stattlich repräsentiert. Die Herausgeber Sektionsrat Dr. Franz Müller und Ministerial-Vizesekretär Hugo Diwald haben sich durch die sorgfältige Bearbeitung dieser Materie, welche infolge der reichverzweigten gewerberechtlichen Praxis unserer Tage riesig angewachsen ist, den Dank aller Fachkreise, sowie derjenigen, welche auf irgend einem Gebiete des materiellen oder formellen Gewerberechtes Orientierung suchen, verdient. In dem Bande finden sich Materialien, die bisher ungeachtet ihres Interesses für die Öffentlichkeit in keiner Sammlung publiziert wurden, wie etwa die Statute der verschiedenen Beiräte der Verwaltungsbehörden, des Industrierates, des Arbeitsbeirates, der Unfallverhütungs-Kommission. Besonders reichhaltig ist das der gewerblichen Sonntagsruhe gewidmete Kapitel, welches alle durch die Reichsgesetzgebung, sowie durch die Verordnungsgewalt der Zentral-Instanzen und der Landesbehörden geschaffenen, oft sehr komplizierten Normen gewissenhaft registriert. Auch die Abschnitte über Baugewerbe und über die Gewerbe-Inspektion bieten eine Fülle neuen Stoffes. Die Erläuterung des Normenmaterials läßt an Genauigkeit ebenfalls nichts zu wünschen übrig.

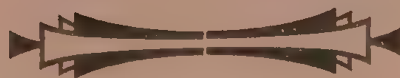
Im Verlage der Manzschen k. und k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung ist der 38. Band (Neue Folge, 4. Band) der **„Sammlung von zivilrechtlichen Entscheidungen des k. k. Obersten Gerichtshofes“** erschienen, deren Ausgabe Leopold Pfaff, Josef von Schey und Vinzenz Krupsky besorgen. Er enthält die Judikate des Jahres 1901 und einige Nachträge aus dem vorhergehenden Jahre. Ein Verzeichnis der zitierten Gesetzesstellen und ein systematisches Register sind beigegeben.

Verantwortlicher Redakteur: Dr. Eugen Guglia.

Druckerei der kaiserlichen „Wiener Zeitung“.

WAŻNIEJSZE
USTAWY I ROZPORZĄDZENIA
w zakresie
SZKÓŁ LUDOWYCH
wydane po roku 1904.

(Uzupełnienie zbioru wydanego przez ś. p. Radcę Namiestnictwa Konstantego Pierożyńskiego).

LWÓW
Z DRUKARNI JÓZEFA CHĘCIŃSKIEGO, UL. PIEKARSKA 32.
1910.

WAŻNIEJSZE

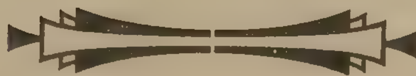
USTAWY I ROZPORZĄDZENIA

w zakresie

SZKÓŁ LUDOWYCH

wydane po roku 1904.

(Uzupełnienie zbioru wydanego przez ś. p. Radcę Namiestnictwa Konstantego Pierożyńskiego).

LWÓW
Z DRUKARNI JÓZEFA CHĘCIŃSKIEGO, PIEKARSKA 32.
1910.

TREŚĆ.

USTAWA

z dnia 15. lutego 1905

o Radzie szkolnej krajowej

ogłoszona w Nrze 39. Dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych z dnia 10. marca 1905, zmieniona co do art. II. i III. ustawą z dn. 9. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 48.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I. C. k. Rada szkolna krajowa jest najwyższą władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju w sprawach:

1. szkół i zakładów wychowawczych, podlegających c. k. Radom szkolnym okręgowym;
2. seminaryów nauczycielskich i należących do nich szkół ćwiczeń;
3. szkół średnich i wszystkich w zakres ich wchodzących zakładów naukowych prywatnych i specyalnych;
4. szkół handlowych i przemysłowych.

Radzie szkolnej krajowej podlegają wszystkie władze, urzędy i organa, o ile w kraju do załatwiania spraw, należących do jej zakresu działania lub do współdziałania w ich załatwianiu są powołane, oraz wszystkie wyżej wymienione zakłady naukowe i wychowawcze; ona zaś sama podlega bezpośrednio Ministerstwu Wyznań i Oświaty.

Art. II. *(W brzmieniu ustawy z dn. 9. maja 1907, Dz. ust. kraj. Nr. 48).* Rada szkolna krajowa sprawować ma zarząd szkół i zakładów wychowawczych pod względem pedagogiczno-dydaktycznym i ekonomiczno-administracyjnym w obrębie obowiązujących ustaw i rozporządzeń.

Do jej zakresu działania należy w szczególności:

1. Przedstawianie wniosków do Najwyższej nominacyi inspektorów szkolnych krajowych.

2. Celem Najwyższej nominacyi dyrektorów szkół średnich, państwowych szkół przemysłowych i wyższych szkół handlowych (akademii handlowych) przedstawianie terna, na podstawie którego następuje zamianowanie, oraz przedstawianie wniosków o przyznanie wyższej rangi, przeniesienie i pensyonowanie tych dyrektorów.

3. Mianowanie inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów i nauczycieli szkół ludowych, nauczycieli szkół średnich oraz szkół handlowych i przemysłowych, przełożonych oddziałów zawodowych w państwowych szkołach przemysłowych, dyrektorów szkół zawodowych poszczególnych gałęzi przemysłu i państwowych szkół rzemieślniczych, wreszcie służby zajętej przy wszystkich szkołach państwowych podlegających Radzie szkolnej krajowej, z zachowaniem przepisów ustaw, a w szczególności praw zastrzeżonych Ministrowi Wyznań i Oświaty w ustawach państwowych z 8. czerwca 1892 Dz. u. p. Nr. 92 i z 19. września 1898 Dz. u. p. Nr. 173—175, co się tyczy przyznawania inspektorom szkolnym okręgowym wyższej rangi, co się tyczy traktowania ich według przepisów obowiązujących każdocześnie nauczycieli szkół średnich i co się tyczy postanowienia, że nominacya ich stała ma być zależną od najwięcej trzechletniej służby prowizorycznej, co się tyczy przyznawania dyrektorom i nauczycielom wyższej rangi i zaliczania poprzednich lat służby do stabilizacyi i celem podwyższenia płacy.

4. Z zachowaniem przepisów ustaw, a w szczególności praw zastrzeżonych Ministrowi Wyznań i Oświaty w ustawach państwowych z 19. września 1898 Dz. u. p. Nr. 173, 174, 175, co się tyczy wstrzymania dodatku pięcioletniego dyrektorom i nauczycielom państwowych szkół średnich, seminaryów nauczycielskich żeńskich i męskich i szkół przemysłowych:

a) zatwierdzanie w zawodzie nauczycielskim, przyznawanie dodatków pięcioletnich względnie wyższych stopni płac, udzielanie urlopów, przenoszenie, pensyonowanie inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów i nauczycieli szkół ludowych, nauczycieli szkół średnich oraz szkół handlowych i przemysłowych, przełożonych oddziałów zawodowych w państwowych szkołach przemysłowych, dyrektorów szkół zawodowych poszczególnych gałęzi przemysłu i pań-

stwowych szkół rzemieślniczych, wreszcie służby zajętej przy wszystkich szkołach państwowych podlegających Radzie szkolnej krajowej;

b) przyznawanie dodatków pięcioletnich, udzielanie urlopu i przenoszenie nauczycieli głównych seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich oraz nauczycieli szkół ćwiczeń;

c) przyznawanie dodatków pięcioletnich oraz udzielanie urlopu dyrektorom szkół średnich, państwowych szkół przemysłowych, wyższych szkół handlowych (akademii handlowych) i seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich.

5. W obrębie ustaw obowiązujących układanie, a po uzyskaniu przyzwolenia Ministra Wyznań i Oświaty przeprowadzanie planów naukowych i regulaminów szkolnych i naukowych dla wszystkich szkół Radzie szkolnej podlegających.

6. Układanie względnie ocenianie projektów ustaw w sprawach ustawodawstwa szkolnego galicyjskiego. Należy je przedkładać Ministrowi Wyznań i Oświaty.

7. Zatwierdzanie książek szkolnych i środków naukowych dla szkół średnich, seminaryów nauczycielskich, szkół handlowych i przemysłowych, przyczem pozostaje nienaruszone prawo przyznane Radzie szkolnej krajowej Najwyższem postanowieniem z 25. czerwca 1867 wskazywania tekstów naukowych dla szkół ludowych. Książki do nauki religii mogą jednak dopiero wówczas otrzymać zatwierdzenie Rady szkolnej krajowej, jeżeli zostaną uznane za dopuszczalne przez właściwą wyższą władzę wyznaniową.

8. Układanie rocznego budżetu szkół ze Skarbu państwa lub z funduszu krajowego utrzymywanych lub zasilanych, a Radzie szkolnej krajowej podlegających.

9. Ogłaszanie corocznego sprawozdania o stanie szkół Radzie szkolnej krajowej podlegających.

Art. III. *(W brzmieniu ustawy z dn. 9. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 48).* W sprawach podległych jej szkół i personalu jest Rada szkolna krajowa instancyą pierwszą, względnie wyższą, o ile władze jej podwładne w kraju dla rozstrzygania tych spraw w niższej instancyi są powołane.

Od orzeczenia Rady szkolnej krajowej służy stronom rekurs do Ministerstwa Wyznań i Oświaty w ciągu dni czternastu, które liczą się od dnia następnego po doręczeniu orzeczenia.

W sprawach dyscyplinarnych inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów, nauczycieli i sług Radzie szkolnej krajowej podległych, nie jest jednak rekurs do Ministerstwa Wyznań i Oświaty dopuszczalnym w tych przypadkach, w których orzeczenie brzmi na karę nagany. To samo stosuje się do kar porządkowych.

Rekurs wniesiony być ma do Rady szkolnej krajowej bezpośrednio i ma moc wstrzymującą, o ile ustawa inaczej nie stanowi. Bliższe szczegóły co do wniesienia rekursu będą określone w drodze rozporządzenia.

Postanowienia ustaw krajowych, o ile sprzeczne są z powyższemi postanowieniami, trącą moc obowiązującą.

Art. IV. Rada szkolna krajowa składa się:

1. z przewodniczącego, którym jest Namiestnik kraju, albo Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, albo gdy ten funkcyi swojej pełnić nie może, zastępca wyznaczony przez Namiestnika;

2. z referentów spraw szkolnych administracyjnych i ekonomicznych;

3. z inspektorów szkolnych krajowych;

4. z trzech delegatów Wydziału krajowego, z których jeden musi być Rusinem, a którzy posiadać mają bierne prawo wyboru do Sejmu krajowego;

5. z trzech duchownych religii katolickiej, a mianowicie jednego obrządku łacińskiego, drugiego obrządku greckiego, trzeciego obrządku ormiańskiego; z jednego duchownego wyznania ewangelickiego i jednego reprezentanta wyznania izraelickiego;

6. z sześciu zawodowych znawców szkolnictwa, z których trzech ma być powołanych z grona nauczycieli szkół wyższych, jeden z grona nauczycieli szkół średnich, jeden ze szkół ludowych względnie seminaryów nauczycielskich, jeden ze szkół handlowych lub przemysłowych. Dwóch z tych sześciu członków musi być Rusinów;

7. z dwóch delegatów miast, z których jednego wybiera Rada miasta Lwowa, drugiego Rada miasta Krakowa. Delegaci ci posiadać mają bierne prawo wyboru do Rady gminnej i nie mogą być nauczycielami, podlegającymi Radzie szkolnej krajowej.

Przed objęciem czynności mają członkowie Rady szkolnej krajowej złożyć w ręce jej przewodniczącego ślubowanie w miejsce

przysięgi na wierność i posłuszeństwo Cesarzowi, na zachowanie ustaw zasadniczych i wszystkich innych ustaw, na sumienne spełnianie obowiązków i na zachowanie tajemnicy urzędowej obrad.

Art. V. Członków Rady szkolnej krajowej wymienionych w art. IV. pod l. 5 i 6 mianuje Cesarz, a to wymienionych w art. IV. pod l. 5 na wniosek Ministra Wyznań i Oświecenia, oparty na propozycyi Namiestnika, a wymienionych w art. IV. pod l. 6 na wniosek Ministra Wyznań i Oświecenia, oparty na propozycyi Wydziału krajowego, przedłożonej przez Namiestnika. W sprawie wniosku o nominacyę duchownych wyznania katolickiego i ewangelickiego Namiestnik porozumie się z Ordynaryatami metropolitalnymi i z krajową władzą zwierzchniczą wyznania ewangelickiego.

Członkowie Rady, wymienieni w art. IV. pod l. 4, 5, 6, 7 urzędują przez lat trzy, poczem ponownie mogą być wybrani względnie mianowani.

Członkom wymienionym pod l. 4—7 przyzna Sejm odpowiednie wynagrodzenie z funduszów krajowych.

Art. VI. Rada szkolna krajowa na posiedzeniach pełnych i na posiedzeniach sekcyi załatwia kolegialnie sprawy, w których ma powziąć decyzyę, albo zdanie swoje i wnioski przedłożyć Ministerstwu Wyznań i Oświecenia.

Sekcyi, które w zakresie swego działania samoistnie stanowią, jest trzy: pierwsza dla spraw szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich, druga dla spraw szkół średnich, trzecia dla spraw szkół handlowych i przemysłowych.

Rozdział czynności pomiędzy posiedzenia pełne i sekcyjne określa regulamin wewnętrzny Rady szkolnej krajowej, zachowując przytem zasadę, że sprawy ogólnej natury zastrzeżone być mają pełnej Radzie, ale i te przygotowane przez obrady i wnioski właściwych sekcyi.

Art. VII. Na posiedzeniach pełnych mają głos stanowczy wszyscy członkowie Rady, wymienieni w art. IV. pod l. 4—7, zaś z członków wymienionych pod l. 2 i 3 tylko ośmiu, a to oprócz członka, który o przedmiocie obrad referuje i inspektora szkolnego

krajowego, do którego zakresu agend przedmiot obrad bezpośrednio należy, z reszty obecnych starsi służbą w tej samej randze.

Na posiedzeniach sekcyjnych mają głos stanowczy wszyscy członkowie Rady, wymienieni pod l. 4—7 art. IV. wchodzący w skład danej sekcyi, z członków zaś wymienionych pod l. 2 i 3 tylko czterech, a to oprócz członka, który o przedmiocie obrad referuje i inspektora szkolnego krajowego, do którego zakresu agend przedmiot obrad bezpośrednio należy, z reszty obecnych starsi służbą w tej samej randze.

W skład każdej sekcyi wchodzą referenci spraw szkolnych administracyjnych i ekonomicznych i inspektorowie szkolni krajowi, załatwiający sprawy należące do danej sekcyi, z innych zaś członków ci, których Rada szkolna krajowa do danej sekcyi przeznaczyła. Delegaci Wydziału krajowego wejść mają po jednym, znawcy szkolnictwa po dwóch do każdej sekcyi.

Każdy członek Rady może głosować tylko w jednej sekcyi. Wyjątek pod tym względem zachodzi tylko co do referentów administracyjnych i inspektorów szkolnych krajowych, o ile oni załatwiają sprawy dwóch sekcyi. Jeżeli jednak przedmiotem obrad sekcyi jest sprawa dotycząca nauki religii, ćwiczeń religijnych lub nauczyciel religii, to reprezentant wyznania i obrządku, do którego dana sprawa się odnosi, chociażby nie był członkiem sekcyi, ma prawo do uczestniczenia w posiedzeniach i głosowania nad tą sprawą.

Rada szkolna krajowa może powołać do poszczególnych spraw znawców zawodowych, którzy obecni będą na posiedzeniu z głosem doradczym; na posiedzenia sekcyi III. będzie ich zaś w liczbie trzech, również z głosem doradczym, powoływać stale.

Art. VIII. Rada szkolna krajowa uchwala bezwzględną większością głosów, w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. Do ważności obrad pełnego posiedzenia potrzeba obecności dziesięciu, do ważności obrad sekcyi obecności pięciu członków uprawnionych do głosowania, oprócz przewodniczącego. Przewodniczący Rady może wstrzymać wykonanie powziętej uchwały, jeżeli zdaniem jego uchwała sprzeciwia się obowiązującym przepisom. W takim przypadku odnosi się przewodniczący do Ministra Wyznań i Oświecenia a o decyzyi jego zawiadamia następnie Radę.

Przewodniczący Rady przewodniczy zarazem jej sekcyom.

Art. IX. Sprawy nie wymagające uchwały Rady lub jej sekcyi załatwia przewodniczący Rady z pomocą referentów i urzędników pomocniczych Rady.

W nagłych przypadkach może przewodniczący zarządzić na swoją odpowiedzialność obiegowe lub potoczne załatwienie takich spraw, które podlegają uchwale, winien jednak na najbliższem posiedzeniu zawiadomić o tem Radę pełną, względnie jej sekcyę, celem przyjęcia zarządzenia do potwierdzającej wiadomości.

Art. X. Wykonaniem uchwał zajmuje się przewodniczący Rady z pomocą jej referentów administracyjnych i ekonomicznych, inspektorów szkolnych krajowych i urzędników pomocniczych.

Delegatami Rady w sprawach dydaktyczno-pedagogicznych są przedewszystkiem inspektorowie szkolni krajowi.

Rada pełna i sekcye mają jednak prawo za zgodą przewodniczącego wyznaczać specyalne komisye dla przygotowania pewnych spraw lub wysyłać z grona swego delegatów celem dochodzenia lub załatwienia na miejscu ważnych spraw.

Art. XI. Regulamin wewnętrzny czynności z uwzględnieniem powyższych postanowień uchwala Rada szkolna krajowa, a zatwierdza Ministerstwo Wyznań i Oświecenia.

Art. XII. Urzędników pomocniczych, lokalu i potrzeb kancelaryjnych dostarcza Radzie szkolnej krajowej c. k. Namiestnictwo.

Art. XIII. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w trzy miesiące po jej ogłoszeniu, a z tą chwilą gasną mandaty członków powołanych do Rady na mocy statutu obecnie obowiązującego.

Art. XIV. Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Memu Ministrowi Wyznań i Oświecenia i Ministrowi spraw wewnętrznych.

USTAWA

z dnia 11. czerwca 1905

o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych

ogłoszona w Nrze 73. Dzien. ustaw i rozp. kraj. z dnia 19. lipca 1905, zmieniona co do art. 11. 13. 14. 16. 18. 26. i 63. ustawą z dnia 25. maja 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 49.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

TYTUŁ I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1. Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa, a to:

a) bezpośrednio, jeżeli posadę utrzymuje wyłącznie fundusz szkolny krajowy;

b) na podstawie prezenty, udzielonej przez uprawnionych do jej udzielania (art. 2.);

c) we wszystkich innych przypadkach na podstawie terna przedstawionego przez Radę szkolną okręgową, która je ułoży po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej.

Art. 2. Jeżeli gmina, obszar dworski, powiat, korporacya, instytucya lub inna osoba prywatna utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy prawo prezentowania nauczycieli w tejże szkole temu, kto ją utrzymuje.

Jeżeli gmina z obszarem dworskim, lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi, albo powiat wspólnie z gminami lub obszarami dworskimi utrzymują szkołę wyłącznie własnym na-

kładem, natenczas prawo prezentowania nauczycieli służy im wspólnie. Gdyby jednozgodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisanym, natenczas Rada szkolna okręgowa przedstawia Radzie szkolnej krajowej wszystkie odnośne propozycye wraz ze swoim wnioskiem.

Prawo prezentowania nauczyciela ma także gmina lub obszar dworski w tej szkole, w której uiszcza na płacę nauczycieli prestacyę, w wysokości pokrywającej przynajmniej 75% wydatku na płacę nauczycieli, a prestacya ta jest przynajmniej dwa razy wyższą od tej prestacyi, którąby z mocy ustawy płacić miały.

Dawniejsze prawa prezentowania nauczycieli, pochodzące z czasów przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251, a przyznane na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły, albo też przynajmniej w $^{1}/_{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostają nienaruszone.

Art. 3. Skoro posada nauczycielska w publicznej szkole ludowej się opróżni, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która postara się zaraz o zabezpieczenie dalszego toku nauki szkolnej, ewentualnie zarządzi tymczasowe obsadzenie opróżnionej posady i ogłosi celem jej stałego obsadzenia konkurs w sposób i w terminie określonym przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Obwieszczenie konkursu powinno być umieszczone w dzienniku urzędowym.

W konkursie należy:

a) wymienić miejsce i kategoryę posady, połączone z nią korzyści, nakoniec stopień wymaganego uzdolnienia, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;

b) wymienić, czy o posadę ubiegać się mogą tylko nauczyciele, lub tylko nauczycielki, lub zarówno nauczyciele jak nauczycielki, przestrzegając przytem ściśle postanowień art. 6. ustawy krajowej z dnia 23. maja 1895 Dz. u. kr. Nr. 57 o zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych, oraz art. 9. tejże ustawy w brzmieniu zmienionem ustawą z dnia 20. stycznia 1904 r. Dz. u. kr. Nr. 19, oraz rozporządzeń Rady szkolnej krajowej wydanych na tej podstawie;

c) oznaczyć do wniesienia podań termin sześciotygodniowy, licząc od umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym.

Kandydaci będący już w służbie, mają wnosić podania swoje za pośrednictwem swych przełożonych i tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podania spóźnione, lub niezaopatrzone w potrzebne dowody, nie będą uwzględnione.

Art. 4. Rada szkolna okręgowa odrzuca podania tych kandydatów, którzy skutkiem wyroku karnego są wykluczeni od wybieralności do reprezentacyi gminnej, oraz takich, na którychby ciążyły postępki niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady. Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa najdalej w trzy tygodnie po upływie terminu konkursowego listę kompetentów, według formularza przepisanego przez Radę szkolną krajową i przesyła ją Radzie szkolnej miejscowej do zaopiniowania, zaś w przypadkach art. 2. mającym prawo prezenty, do wykonania tego prawa; poczem przedkłada terno (względnie prezentę) wraz z wnioskiem swoim, jakoteż z podaniami wszystkich kompetentów i dokumentami Radzie szkolnej krajowej.

Jeżeli ma być obsadzoną posada nauczyciela kierującego szkoły o dwóch lub więcej klasach, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa.

Art. 5. Rada szkolna miejscowa przedłożyć ma opinię, a uprawnieni do prezentowania prezentę, najdalej do sześciu tygodni od dnia doręczenia im listy kompetentów, Radzie szkolnej okręgowej.

W razie spóźnienia nieusprawiedliwionego ważnymi powodami, przedłoży krajowej Radzie szkolnej propozycyę terna okręgowa Rada szkolna z pominięciem Rady szkolnej miejscowej, a względnie uprawnionych do prezentowania.

Art. 6. Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela (art. 1. i 2), wydaje mu dekret nominacyjny, poleca, aby nowomianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed przewodniczącym Rady szkolnej okręgowej lub jego delegatem według przepisanej roty i zarządza wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należącego mu się uposażenia.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany, względnie kandydaci umieszczeni przez Radę szkolną okręgową w ternie, nie są na daną posadę odpowiedni, zwróci akta okręgowej Radzie szkolnej z przytoczeniem powodów, dla których nominacyi odmawia i wezwie ją, aby zażądała innej prezenty, względnie ułożyła inne terno z pośród ubiegających się kandydatów. Tak samo może Rada szkolna krajowa postąpić, gdyby w propozycyi pominięto niesłusznie kandydatów stanowczo zasługujących na uwzględnienie bądź to lepszą kwalifikacyą, bądź dłuższym czasem służby.

Jeżeli powtórnie, czy to ci sami, czy też inni na tę posadę nieodpowiedni zostaną przedstawieni albo prezentowani, Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z kompetentów według swojego wyboru.

Art. 7. Jeżeli się na konkurs nie zgłosi trzech kandydatów, odpowiadających jego warunkom, może Rada szkolna okręgowa ogłosić ponownie konkurs, a obowiązaną jest uczynić to na żądanie uprawnionych do prezentowania.

Dalszych obwieszczeń konkursu nie dopuszcza się, jeżeli się przynajmniej jeden kandydat odpowiadający warunkom na konkurs zgłosi.

Brak odpowiedniej liczby kandydatów do ułożenia terna nie przeszkadza propozycyi do nominacyi, względnie aktowi prezenty.

Art. 8. Każde mianowanie nauczyciela, dokonane w powyższy sposób, jest stałem.

O przeniesienie na inną posadę może się nauczyciel stały ubiegać tylko w drodze konkursu.

Posuwanie nauczycieli na wyższe stopnie płacy w szkołach tej samej kategoryi zastrzega się Radzie szkolnej krajowej bez ogłaszania konkursu.

Art. 9. Jeżeli dobro szkoły tego wymaga, może Rada szkolna krajowa nauczyciela stałego przenieść ze względów służbowych na inną posadę stale lub tymczasowo i to tak nauczyciela mianowanego z terna, jak nauczyciela mianowanego na podstawie prezenty, byleby przytem nie ponosił uszczerbku w pobieranej płacy i dodatkach. Nauczyciela nie można jednak w ten sposób umieszczać na

posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania.

Rekurs lub przedstawienie przeciw takiemu przeniesieniu nie ma mocy wstrzymującej.

Nauczycielowi, przeniesionemu ze względów służbowych do innej miejscowości, należy się z funduszu szkolnego krajowego zwrot kosztów przeniesienia, a w szczególności:

a) kosztów przejazdu jego samego i jego rodziny, przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej. Wymiar tych kosztów oznaczy Rada szkolna krajowa drogą ogólnego rozporządzenia;*)

b) tytułem wszystkich innych kosztów płaca miesięczna (bez dodatków), jeżeli jest nieżonatym lub wdowcem bezdzietnym; płaca dwumiesięczna jeżeli ma żonę, a nie ma dzieci małoletnich, lub jeśli jest wdowcem a ma dzieci małoletnie; płaca trzechmiesięczna, jeśli ma żonę i dzieci małoletnie; płaca jednomiesięczna nauczycielce.

Nauczyciela stałego, przeniesionego za karę na mocy orzeczenia dyscyplinarnego (art. 24. ustęp *c)* nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania. Nauczycielowi takiemu nie należy się zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 10. Mianowanie tymczasowych nauczycieli (także i tymczasowych nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i tymczasowych nauczycielek robót ręcznych) oraz wyznaczanie tymczasowych kierowników, jakoteż przenoszenie tych sił nauczycielskich na inne posady w tym samym okręgu szkolnym, należy do Rad szkolnych okręgowych, które przytem winny przestrzegać norm, wydanych przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Przeniesienie nauczyciela tymczasowego w inny okręg szkolny może nastąpić tylko za zezwoleniem lub z polecenia Rady szkolnej krajowej, bądź to na prośbę nauczyciela, bądź też na wniosek Rady szkolnej okręgowej.

Nauczycielowi tymczasowemu, przeniesionemu do innej miejscowości ze względów służbowych, a nie w drodze dyscyplinarnej,

---

*) Rozporządzenie co do obliczania kosztów przesiedlenia przy końcu tej ustawy.

należy się tytułem zwrotu kosztów przeniesienia ryczałtowa kwota 25 K, a jeżeli jest przeniesiony do innego okręgu, nadto koszta przejazdu.

TYTUŁ II.

o płacach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 11. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49).* A) Roczne płace nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem, dla połowy posad w każdem mieście 2300 K, a dla drugiej połowy posad 2100 K;

II. klasa w miastach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24. dla $^1/_4$ części ogółu posad 2100 K, dla $^1/_4$ części posad 1900 K, dla $^2/_4$ części posad 1700 K;

Ustawą z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24. objęte są następujące miasta:

Biała, Bochnia, Brody, Brzeżany, Buczacz, Drohobycz, Gorlice, Gródek, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kołomyja, Krosno, Nowy Sącz, Podgórze, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sanok, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Trembowla, Wadowice, Wieliczka, Złoczów, Żółkiew.

III. klasa w gminach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51. dla $^1/_4$ części ogółu posad 1700 K, dla $^1/_4$ części posad 1500 K, dla $^2/_4$ części posad 1300 K;

Ustawą z dnia 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51. objęte są miejscowości:

Andrychów, Barysz, Baranów, Bełz, Biecz, Błażowa, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Borysław, Brzozów, Brzostek, Brzesko, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chrzanów, Chodorów, Chyrów, Ciężkowice, Cieszanów, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dolina, Dobczyce, Dobromil, Dukla, Gliniany, Głogów, Grzymałów, Grybów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów (pow. Gródek), Jaryczów nowy, Jaworzno, Jazłowiec, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kańczuga, Kamionka strumił., Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kopyczyńce, Kozowa, Kosów, Krakowiec, Kulików, Kuty, Leżajsk, Lisko, Limanowa, Lubaczów, Łańcut, Łopatyn, Maków, Mielec, Mikulińce, Mikołajów (powiat Żydaczów), Mościska, Monasterzyska, Mosty wielkie, Muszyna, Myślenice, Nadwórna, Niepołomice, Niemirów, Nisko, Niżankowice, Nowy Targ, Olesko, Oświęcim, Peczeniżyn, Pilzno, Piwniczna, Pomorzany, Podwołoczyska, Podhajce,

Przeworsk, Przemyślany, Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Radomyśl (pow. Mielec), Rohatyn, Ropczyce, Rożniatów, Rozdół, Rozwadów, Rudki, Rudnik (pow. Nisko), Rymanów, Sasów, Sądowa Wisznia, Sędziszów, Sieniawa, Skałat, Skawina, Skole, Sokołów (pow. Kolbuszowa), Strzyżów, Stary Sącz, Stara Sól, Stary Sambor, Sucha, Szczakowa, Szczerzec, Tarnobrzeg, Tłumacz, Tuchów, Turka, Tustanowice, Tyśmienica, Tyczyn, Uhnów, Ulanów, Ustrzyki dolne, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Założce, Zabłotów, Żabno, Zakopane, Zaleszczyki, Zator, Zbaraż, Zborów, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

IV. klasa w reszcie gmin dla 1/4 części posad w każdym powiecie 1400 K, dla 1/4 części posad 1200 K, dla 2/4 części posad 1000 K;

b) w szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdem mieście 2500 K, dla drugiej połowy 2300 K;

II. klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 2300 K, dla drugiej połowy 2100 K.

B) Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowo ustanowionego oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak:

a) dla nauczyciela, który złożył egzamina dojrzałości i kwalifikacyjny wynosić mniej niż 900 K;

b) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości, oraz dla nauczyciela, który złożył egzamin kwalifikacyjny za dyspensą od egzaminu dojrzałości, wynosić mniej niż 700 K;

c) dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacyi wynosić mniej niż 500 K.

Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowego nie może zaś przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje*).

Art. 12. Przy posuwaniu nauczycieli do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględnić należy obok czasu służby, zachowania się i aplikacyi nauczyciela okoliczność, że nauczyciel obarczony jest rodziną.

Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac posunięci być mają przedewszystkiem nauczyciele szkół o pięciu lub więcej klasach, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

---

*) Rozporządzenie normujące wynagrodzenie nauczycieli tymczasowych przy końcu tej ustawy.

Art. 13. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 49).* Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacyi przy publicznych szkołach ludowych.

Rok lub lata służby nieskutecznej lub nagannej nie będą wliczane do lat uprawniających do przyznania dodatku pięcioletniego. Lata służby w ten sposób potrącić się mające oznaczone być mają w każdym przypadku przy służbie nagannej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej, skazującem nauczyciela na karę dyscyplinarną, a przy nieskuteczności służby, orzeczeniem Rady szkolnej okręgowej, opierającem się na wizytacyi szkoły co najmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającem, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej sześć razy i wynosi za pierwsze dwa pięciolecia (po 5. i 10. roku służby) po 100 K, za następne dwa pięciolecia (po 15. i 20. roku służby) po 150 K, za ostatnie dwa pięciolecia (po 25. i 30. roku służby) po 200 K.

Dodatki pięcioletnie, zapadłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy, mają być utrzymane według postanowień ustaw wówczas obowiązujących, jednak podwyższone stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

W razie nadania posady w szkołach galicyjskich nauczycielowi, zajmującemu posadę w innem królestwie lub kraju koronnym, w Radzie państwa reprezentowanym, należy mu policzyć, stosownie do powyższych postanowień, lata służby stałej spędzonej na poprzednich posadach, do wymiaru dodatków pięcioletnich, o ile w owym kraju bywa przestrzeganą pod tym względem zasada wzajemności.

Art. 14. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 49).* Za kierownictwo pobiera dyrektor szkoły wydziałowej samoistnej lub połączonej z pospolitą dodatek do płacy w kwocie 500 K, nauczyciel kierujący szkołą ludową pospolitą 5- i 6-klasową takiż dodatek w kwocie 400 K, nauczyciel kierujący szkołą 3- i 4-klasową w kwocie 300 K, nauczyciel kierujący szkołą 2-klasową 100 K rocznie, przyczem liczone będą tylko klasy etatowe.

Dodatek ten ma być uważany przy wymiarze emerytury tylko stałych dyrektorów, a względnie stałych nauczycieli kierujących, za część ich płacy.

Zastępcy dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się remuneracya w wysokości dodatku za kierownictwo, przywiązanego do tej posady, jeżeli zastępstwo trwa dłużej niż trzy miesiące.

Art. 15. Jeżeli wskutek niniejszej ustawy nauczyciel w swoich poborach miałby ponosić uszczerbek, zatrzymuje dotychczasowe pobory jako dodatek osobisty dopóty, póki na wyższą posadę przeniesiony nie będzie.

Art. 16. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 49).* Każdemu stałemu dyrektorowi, stałemu kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi szkoły jednoklasowej należy się stosowne wolne mieszkanie, ile możności w budynku szkolnym.

W braku takiego mieszkania należy się im z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym poszczególnym przypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązanemi do dostarczenia mieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele stali pobierają dodatek na mieszkanie wynoszący:

a) przy pierwszej klasie płac 500 K dla nauczycieli, 300 K dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych jakoteż w pospolitych;

b) przy drugiej klasie płac 400 K dla nauczycieli, 250 K dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych jakoteż w pospolitych:

c) przy trzeciej klasie płac 300 K dla nauczycieli, 200 K dla nauczycielek;

d) przy czwartej klasie płac 200 K dla nauczycieli, 100 K dla nauczycielek.

Jeżeli jednak zabudowania gminy graniczącej z miastem zaliczonem do I. i II. klasy płac nauczycielskich, stanowią dalszy bezpośredni ciąg zabudowań miejskich, to nauczycielom takiej gminy przyznany będzie wyższy dodatek na mieszkanie, a mianowicie:

a) w gminach graniczących ze Lwowem i Krakowem 400 K nauczycielowi, 250 K nauczycielce;

b) w gminach graniczących z miastem zorganizowanem na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24. 300 K nauczycielowi, a 200 K nauczycielce.

Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu Wydziału krajowego oznaczy gminy, które podpadają pod to określenie.

Czy tymczasowemu dyrektorowi lub kierownikowi szkoły ma być przyznane mieszkanie, czy też wynagrodzenie za mieszkanie i w jakiej wysokości, orzeka Rada szkolna okręgowa w każdym poszczególnym przypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązanemi do dostarczenia mieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele tymczasowi, o ile nie mają wolnego mieszkania w budynku szkolnym, pobierają dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% ich wynagrodzenia.

Art. 17. W gminach wiejskich należy wyznaczyć nauczycielowi kierującemu lub samoistnemu przynajmniej jeden morg (57·55 arów) ziemi ornej dla użytku własnego.

O ile tego gruntu gmina lub obszar dworski nie dostarczy dobrowolnie, pokryje fundusz szkolny miejscowy koszta jego wydzierżawienia.

Gdyby w poszczególnych przypadkach dostarczenie lub wydzierżawienie ziemi ornej dla nauczyciela było niemożliwem, co przez Radę szkolną krajową ma być stwierdzone, nie służy nauczycielowi prawo do żądania z tego tytułu żadnego odszkodowania lub wynagrodzenia.

Art. 18. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 49).* Nauczyciel pobiera pół procent płacy miesięcznej za każdą godzinę nauki udzielanej ponad obowiązkowe trzydzieści godzin tygodniowo z polecenia Rady szkolnej okręgowej, jeżeli nauka udzielana ponad obowiązek trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Za każdą godzinę religii, udzielaną w myśl § 5. ustawy państwowej z dnia 14. maja 1869 Dz. u. p. Nr. 62, z polecenia Rady szkolnej okręgowej ponad obowiązkowe trzydzieści godzin, pobiera nauczyciel świecki jeden procent płacy miesięcznej, za udzielanie

nauki religii w obrębie owych trzydziestu godzin połowę tegoż wynagrodzenia, jeżeli nauka trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Art. 19. Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych pobierają wynagrodzenie, którego wysokość — o ile posada nie jest systemizowaną — oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej w każdym poszczególnym przypadku, jeżeli niema na ten cel specyalnych funduszów.

Art. 20. Do objęcia ubocznych zatrudnień potrzeba zezwolenia Rady szkolnej krajowej, która w każdym przypadku zbada, czy zajęcia te nie uwłaczają stanowisku nauczyciela i nie czynią uszczerbku jego obowiązkom szkolnym.

Pisarstwo pokątne a niemniej udzielanie korepetycyj szkolnych jest nauczycielom szkół ludowych bezwarunkowo wzbronione.

Art. 21. Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów, przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany w katastrze gruntowym, wlicza się, po strąceniu podatku gruntowego wraz z odsetkami, do płacy nauczyciela.

Art. 22. Płace i dodatki oraz wynagrodzenia dyrektorów i nauczycieli mają być wypłacane miesięcznie z góry.

TYTUŁ III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 23. Za drobne przewinienia upomni nauczyciela sam kierownik szkoły, a w razie potrzeby Rada szkolna okręgowa, przyczem należy mu wskazać następstwa, na jakieby się naraził powtórnem przewinieniem.

Zachowanie się zaś nauczyciela w szkole, sprzeczne z jego obowiązkiem, tudzież zachowanie się jego poza szkołą, uwłaczające powadze stanu i udaremniające jego działanie jako wychowawcy i nauczyciela, pociągnie za sobą zastosowanie środków dyscylinarnych, które należy zarządzić bez względu na możliwe dochodzenie sądowo-karne.

Art. 24. Kary dyscyplinarne są następujące:

a) nagana;

b) chwilowe lub stałe odjęcie przyznanego już dodatku pięcioletniego;

c) odjęcie kierownictwa szkoły, przeniesienie na inną posadę z tą samą lub niższą płacą;

d) utrata posady z pozostawieniem prawa do ubiegania się o inną posadę;

e) wydalenie z publicznego zawodu nauczycielskiego.

Art. 25. Naganę należy udzielać na piśmie z zagrożeniem użycia surowszych środków w razie ponownego przewinienia.

Art. 26. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 49).* Po upływie trzech lat dobrego zachowania się każda z kar wymienionych w artykule 24. pod lit. a), b), c), traci swoje znaczenie przy posuwaniu nauczycieli na wyższy stopień płacy.

Jeżeli nauczyciel po otrzymaniu kary nagany dyscyplinarnej lub uznania nieskuteczności służby, przez trzy lata zachował się pod każdym względem wzorowo, może Rada szkolna krajowa policzyć mu do przyznania najbliższego dodatku pięcioletniego rok lub lata służby, które w myśl artykułu 13. miały być potrącone.

Dodatek pięcioletni w ten sposób przyznany, może być jednak wypłacany tylko za czas od chwili przyznania.

Art. 27. Wytoczenie śledztwa dyscyplinarnego nauczycielowi uchwala Wydział wykonawczy Rady szkolnej okręgowej. Jeżeli oskarżenie nie jest uzasadnione dokumentem, doniesieniem urzędowem lub zeznaniem świadków wiarygodnych, uchwałę tę powinno poprzedzić dochodzenie wstępne.

Śledztwo przeprowadza przewodniczący lub delegowany przez niego członek Rady szkolnej okręgowej.

Rada szkolna krajowa może wytoczyć nauczycielowi śledztwo dyscyplinarne a przeprowadzenie go poruczyć bądź przewodniczącemu Rady szkolnej okręgowej, bądź osobie lub komisyi przez siebie delegowanej.

Zadanie śledztwa polega na zbadaniu istoty czynu i zebraniu wszystkich dowodów przemawiających za i przeciw winie oskarżonego.

Obwinionemu należy oznajmić, że ma wytoczone śledztwo dyscyplinarne, przedstawić mu istotę czynu i cały materyał dowodowy, a usprawiedliwienie jego zapisać do protokołu, lub gdyby je wniósł na piśmie, załączyć do aktów wraz z zeznaniami świadków odwodowych i innymi dowodami, które na swoją obronę przytoczy.

Jeżeli obwiniony tego zażąda, należy następnie wezwać go na posiedzenie Rady szkolnej okręgowej i przedstawiwszy mu, o co i na jakiej podstawie jest obwiniony, wysłuchać jego ustnej obrony.

Art. 28. Rada szkolna okręgowa uchwałą, powziętą na pełnem posiedzeniu na podstawie przedstawionych jej aktów śledztwa a względnie także na podstawie ustnej obrony oskarżonego, uwalnia go od oskarżenia i oznajmia mu to na piśmie, lub orzeka jego winę i wymierza karę a w przypadkach, zastrzeżonych orzeczeniu Rady szkolnej krajowej, uchwala do niej wniosek o winie i karze.

Radzie szkolnej krajowej zastrzega się orzekanie w sprawach dyscyplinarnych dyrektorów stałych i tymczasowych i nauczycieli stałych, zaś wobec nauczycieli tymczasowych wymierzanie kary wydalenia z publicznego zawodu nauczycielskiego.

Jeżeli jednak od orzeczenia Rady szkolnej okręgowej nauczyciel obżałowany wniósł rekurs lub przewodniczący Rady szkolnej okręgowej odwołał się od jej uchwały do orzeczenia Rady szkolnej krajowej, w takim razie Rada szkolna krajowa orzeka tak co do winy jak co do kary, lub poleca postępowanie dowodowe uzupełnić albo sprostować.

Rekurs do Ministerstwa przeciw orzeczeniu Rady szkolnej krajowej w sprawie dyscyplinarnej wnieść może nauczyciel na ręce Rady szkolnej krajowej w przeciągu dni czternastu, licząc od dnia następującego po doręczeniu mu orzeczenia*).

Bliższe postanowienia co do postępowania dyscyplinarnego wydane będą w drodze rozporządzenia.

Art. 29. Rada szkolna krajowa po przeprowadzonem śledztwie orzec może karę dyscyplinarną wyższą, choć pierwej nauczyciel karą niższą karany nie był.

---

*) W myśl art. III. ustęp 3. ustawy z dnia 9. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 48 rekurs od orzeczenia na karę nagany dyscyplinarnej nie jest dopuszczalny.

Nauczyciel, dopuszczający się czynów wywołujących publiczne zgorszenie, może być wydalony ze służby, chociaż poprzednio dyscyplinarnie nie był karany.

Na wydalenie ze służby w innych wypadkach skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, zachowaniem się swojem na nową karę dyscyplinarną zasłużył.

Art. 30. Nauczyciela, skazanego sądownie na karę połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacyi gminnej, wydali Rada szkolna krajowa ze służby bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 31. Jeżeli przeciw nauczycielowi wytoczone zostało śledztwo o zbrodnię lub przestępstwo hańbiące, odejmie mu Rada szkolna okręgowa aż do prawomocności orzeczenia urzędowanie i płacę.

To samo może Rada szkolna okręgowa zarządzić w razie śledztwa dyscyplinarnego, jeśliby wymagała tego powaga stanu nauczycielskiego lub dobro szkoły.

O odjęciu nauczycielowi stałemu urzędowania i płacy zawiadamia Rada szkolna okręgowa natychmiast Radę szkolną krajową, która może odjęcie urzędowania i płacy zatwierdzić lub znieść.

Rekurs przeciw uchwale Rady szkolnej okręgowej lub krajowej, którą na czas śledztwa sądowego lub dyscyplinarnego odjęto nauczycielowi urzędowanie i płacę, nie ma mocy odraczającej.

Art. 32. W ciągu takiego odjęcia urzędowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $^1/_3$ do $^2/_3$ poborów, przyczem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby. Uniewinnionemu należy zwrócić całą niewypłaconą należytość.

Art. 33. O każdem wydaleniu z publicznego zawodu nauczycielskiego (art. 24. lit. e) należy donieść Ministrowi Wyznań i Oświaty celem uwiadomienia o tem władz innych krajów, reprezentowanych w Radzie państwa.

TYTUŁ IV.

O przenoszeniu w stan spoczynku i zaopatrywaniu wdów i sierót po nauczycielach.

Art. 34. Nauczyciela, który dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, stwierdzonej niezdatności, lub też z innych ważnych przyczyn okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia obowiązków zawodowych, przenosi Rada szkolna krajowa w stan spoczynku.

Przeniesienie w stan spoczynku może być zarządzone albo z urzędu albo na prośbę nauczyciela.

Art. 35. Po czterdziestoletniej służbie nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Art. 36. Do zawarcia ślubów małżeńskich przez nauczycielkę w ogóle i przez nauczyciela nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby zawarte bez takiego przyzwolenia, uważane będą za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Nauczycielkom, które po wejściu w życie tej ustawy wyjdą za mąż, potrącaną będzie od płacy ich, względnie wynagrodzenia pobieranego w czasie służby, 10% opłata do funduszu szkolnego krajowego.

Z opłat tych Rada szkolna krajowa pokrywać będzie wynagrodzenie nauczycielek nadetatowych, przeznaczonych do zastępywania nauczycielek chorych i urlopowanych.

Art. 37. Tylko z końcem kursu lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady, albo przejść w stan spoczynku.

Rada szkolna krajowa w poszczególnych wypadkach może pozwolić na wyjątek od tego postanowienia.

Równocześnie ma się odbyć oddanie budynków i gruntów, należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków niezebranych z pól i ogrodów, należy postąpić, jak w razie śmierci nauczyciela (art. 54).

Art. 38. Stale mianowani nauczyciele wszelkich kategoryi mają prawo do emerytury a ewentualnie do odprawy.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wydalenie ze służby (art. 24. lit. d) e) pozbawia prawa do emerytury, jakoteż do odprawy.

Dopóki trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może tenże zrzekać się posady.

Art. 39. Wymiar emerytury zależy od wysokości poborów i od lat służby.

Co się tyczy pierwszych, będzie podstawą wymiaru płaca ze wszystkimi dodatkami pięcioletnimi a względnie także z dodatkiem za kierownictwo (art. 14.), które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co się tyczy drugich, policzy mu się wszystkie lata służby, spędzone przy szkołach ludowych etatowych, począwszy od pierwszego, choćby tymczasowego mianowania po uzyskaniu świadectwa ze złożonego w seminaryum nauczycielskiem egzaminu dojrzałości.

Nauczycielom, którzy na podstawie dyspenzy Ministerstwa Wyznań i Oświaty od seminaryalnego egzaminu dojrzałości złożyli egzamin kwalifikacyjny, liczą się lata służby od dnia uzyskania patentu kwalifikacyjnego.

Przerwa w służbie tylko wtedy nie przeszkadza policzeniu odbytych przed nią lat służby, jeżeli nastąpiła bez winy i powodu ze strony nauczyciela.

Tymczasowe przeniesienie nauczyciela do innej szkoły ze względów służbowych, nie ukróca w niczem jego prawa do przeniesienia w stan spoczynku i do emerytury.

Nauczycielom, którzy przed rokiem 1900 w charakterze praktykantów byli przy szkołach ludowych zajęci, liczą się do służby tylko te lata, w których po złożeniu egzaminu dojrzałości zastępując nauczyciela prowadzili klasę.

Art. 40. Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby z przyczyn wymienionych w art. 34. otrzyma odprawę równającą się połowie poborów obliczonych podług art. 39. jeżeli nie wysłużył trzech lat; poborom rocznym jeżeli wysłużył trzy do sześciu lat; poborom półtora rocznym jeżeli wysłużył lat sześć.

Po wysłużonych dziesięciu latach otrzymuje emeryt $^{10}/_{40}$ części, a za każdy rok dalszy jeszcze $^{1}/_{40}$ część poborów obliczonych jak wyżej.

Ułamki roku, przekraczające 6 miesięcy, liczą się w tym razie za cały rok.

Nauczyciel do dalszej służby niezdolny, otrzymuje pełną emeryturę po wysłużonych 35 latach, a jeśli ukończył lat 60 życia, już po wysłużonych 30 latach służby.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub słuch, albo popadł w chorobę umysłową, tudzież nauczyciel, który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich lub niezawinionego ciężkiego kalectwa stał się zupełnie niezdolnym do pełnienia służby, otrzyma $^{10}/_{40}$ poborów obliczonych jak wyżej jako emeryturę, choćby 10 lat nie wysłużył.

Emerytura nauczyciela, który przechodząc w stan spoczynku niezdolnym jest do wszelkiego zarobkowania, nie może wynosić mniej niż 500 koron rocznie.

Art. 41. Przeniesienie w stan spoczynku jest albo czasowe, albo stałe, w miarę tego, czy przyczyny, które je spowodowały prawdopodobnie ustać będą mogły, lub nie.

Jeżeli przyczyna, z powodu której nastąpiło przeniesienie w czasowy stan spoczynku, ustała, ma emeryt, stosownie do zarządzenia Rady szkolnej krajowej, wstąpić ponownie do służby czynnej w tym samym charakterze i z temi samemi poborami, jakie miał w dniu przeniesienia w stan spoczynku, w przeciwnym razie traci prawo do emerytury.

Prawo do emerytury traci również nauczyciel w stan spoczynku przeniesiony:

a) jeżeli został skazany wyrokiem karno-sądowym, pozbawiającym go prawa obieralności do reprezentacyi gminnej, o ile po ustaniu skutków prawnych zasądzenia Rada szkolna krajowa nie przyzna mu ponownie emerytury;

b) jeżeli otrzymał posadę płatną, która daje mu prawo do zaopatrzenia emerytalnego;

c) nadto nauczycielka, jeżeli przeszła w stan spoczynku przed wysłużeniem dwudziestu lat a po przejściu w stan spoczynku wyj-

dzie za mąż, na czas trwania związku małżeńskiego, a także po śmierci męża jeżeli pobiera stałe zaopatrzenie z tytułu wdowieństwa.

Art. 42. Nauczyciel, któryby po otrzymaniu odprawy, równającej się rocznej płacy, powrócił do służby przed upływem roku, lub po otrzymaniu odprawy, równającej się półtorarocznej płacy, powrócił do służby przed upływem półtora roku, winien będzie zwrócić taką część odprawy, jakaby na resztę czasu przypadła.

Art. 43. Wdowa po stałym nauczycielu ma prawo do odprawy lub pensyi wdowiej z wyjątkiem następujących przypadków:

a) jeżeli małżeństwo zawarte zostało w czasie, gdy nauczyciel był już w stanie spoczynku;

b) jeżeli nauczyciel w chwili zawarcia małżeństwa przekroczył już 60. rok życia;

c) jeżeli z winy żony nastąpiła sądowa separacya od stołu i łoża lub rozwód.

Art. 44. Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu nie miał jeszcze prawa do emerytury, otrzyma odprawę równającą się jednej trzeciej części ostatnich jego poborów, obliczonych według artykułu 39.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu miał prawo do emerytury, otrzyma pensyę wdowią wynoszącą jedną trzecią część ostatnich jego poborów, wliczalnych do emerytury.

Pensya ta nie może wynosić mniej niż 400 K, pensya wdowy po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku nie może wynosić więcej niż emerytura zmarłego męża.

Art. 45. Pobór pensyi wdowiej jest dożywotni, ustaje jednak z chwilą zawarcia ponownego związku małżeńskiego, lub gdyby wdowa skazaną została za zbrodnię lub za przekroczenie przewidziane w §§ 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego, a to na czas trwania skutków prawnych zasądzenia.

Wdowie, tracącej pensyę wdowią wskutek ponownego zawarcia małżeństwa, zastrzega się dalszy jej pobór na wypadek ponownego owdowienia.

Wdowa może w przeciągu pierwszego roku po ponownem zamążpójściu zrzec się tego zastrzeżenia pensyi wdowiej, a zażądać

w zamian odprawy, równającej się dwuletniej pobieranej przedtem pensyi wdowiej.

Zamiana zastrzeżenia na taką odprawę nie jest jednak dopuszczalną w tym wypadku, gdy wdowa przez powtórny związek małżeński ma zabezpieczoną pensyę wdowią także po drugim mężu.

Gdyby się jej w razie ponownego owdowienia znów należało zaopatrzenie z funduszu szkolnego emerytalnego, to służy jej prawo do jednej tylko pensyi i to tej, której wymiar jest wyższy.

Art. 46. Dzieci niżej 20 lat po stałym nauczycielu, urodzone w małżeństwie lub legitymowane, mają prawo do odprawy lub dodatku na wychowanie albo pensyi sierocińskiej.

Dodatek na wychowanie i pensya sierocińska należą się dzieciom aż do ukończenia 20-go roku życia, ustają jednak wcześniej:

a) w razie jeśli przedtem otrzymają utrzymanie z funduszów publicznych, na czas tego utrzymania;

b) u córek z chwilą wyjścia za mąż;

c) w razie zasądzenia za zbrodnię lub za przekroczenie przewidziane w §§ 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego, a to na czas trwania skutków prawnych tego zasądzenia.

Za zgodą Wydziału krajowego może Rada szkolna krajowa przedłużyć pobór dodatku na wychowanie i pensyi sierocińskiej aż do ukończenia 24-go roku życia z powodu trwałej choroby dziecka i wywołanej tem niemożności zarobkowania.

Art. 47. Wdowie, której należy się odprawa, przyznaną będzie dla dzieci po nauczycielu jako odprawa połowa odprawy, którą sama otrzymała.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela nie żyje, a nauczyciel nie miał prawa do emerytury, to dzieci pozostałe po nim otrzymają wszystkie razem odprawę, równającą się jednej trzeciej części jego ostatnich poborów, obliczonych według artykułu 39.

Art. 48. Wdowie, mającej prawo do pensyi wdowiej, przyznany będzie dodatek na wychowanie dzieci pozostałych po zmarłym mężu.

Dodatek ten wynosi dla każdego pozostałego dziecka piątą część pensyi wymierzonej wdowie.

Wszystkie dodatki na wychowanie dzieci nie mogą jednak przewyższać pensyi wdowiej, a razem z pensyą wdowią nie mogą przewyższać emerytury nauczyciela zmarłego w stanie spoczynku.

Gdyby pobory wdowy z dodatkami przekraczały powyższą granicę, należy nadwyżkę potrącić z dodatków na wychowanie. Jeżeli jednak dodatek taki z powodów przytoczonych w art. 46. ustanie, to dodatki należące się innym dzieciom, podwyższone będą do granicy wskazanej powyżej.

Art. 49. Jeżeli żona zmarłego nauczyciela również nie żyje, lub jeżeli utraciła prawo do pensyi wdowiej, wówczas należy się sierotom po nauczycielu pensya sierocińska, wynosząca dla każdego dziecka 120 K rocznie, a na wszystkie dzieci razem najwyżej 400 K.

Pensya ta sierocińska przyznaną będzie dzieciom po nauczycielu w zamian za dodatek, który matka ich pobierała na ich wychowanie, z chwilą śmierci matki.

Art. 50. Dzieci niżej 20 lat po stałej nauczycielce, urodzone w małżeństwie lub legitymowane, mają prawo do odprawy lub pensyi sierocińskiej tylko wówczas, jeżeli ojciec ich również nie żyje i jeżeli po nim nie mają żadnego zaopatrzenia z funduszów publicznych.

Dzieciom takim, jeżeli matka ich w chwili zgonu nie miała prawa do emerytury, przyznaną będzie jako odprawa jedna trzecia część jej ostatnich poborów, obliczonych według art. 39. Jeżeli zaś matka ich w chwili zgonu miała prawo do emerytury, przyznaną im będzie pensya sierocińska jak sierotom po nauczycielu.

Art. 51. W przypadkach, zasługujących na osobliwsze uwzględnienie, Wydział krajowy za inicyatywą Rady szkolnej krajowej przedłoży Sejmowi krajowemu wniosek o przyznanie nauczycielowi tymczasowemu odprawy lub emerytury, a wdowie po nim lub sierotom odprawy lub pensyi wdowiej i dodatku na wychowanie, względnie pensyi sierocińskiej.

Art. 52. Nauczycielom, którzy w chwili wejścia w życie tej ustawy, na mocy ustaw poprzednich z dnia 2. maja 1873, Dz. u. kr. Nr. 251 i z dnia 1. stycznia 1889, Dz. u. kr. Nr. 16 pobierają

emeryturę, podwyższa się tę emeryturę do kwoty 300 K, o ile jej w tej wysokości nie pobierają, a niezdolni są do wszelkiego zarobkowania.

Podwyższenie to otrzymają tylko te nauczycielki emerytowane, które w chwili wejścia w życie tej ustawy nie są zamężne.

Wdowom po nauczycielach, które w chwili wejścia w życie tej ustawy na mocy ustaw poprzednich z d. 2. maja 1873, Dz. u. kr. Nr. 251 i z dnia 1. stycznia 1889, Dz. u. kr. Nr. 16, pobierają pensyę wdowią, podwyższa się tę pensyę do kwoty 240 K, o ile jej w tej wysokości nie pobierają, a dodatek na wychowanie dzieci na każde dziecko do kwoty 80 K, a do kwoty najwyżej 240 K na wszystkie dzieci razem*).

Sierotom po nauczycielu lub nauczycielce, których ojciec i matka nie żyje, a które w chwili wejścia w życie tej ustawy pobierają pensyę sierocińską, podwyższa się tę pensyę do kwoty 120 K na jedną sierotę, a do kwoty najwyżej 400 K na wszystkie dzieci razem.

Art. 53. Przyznane zaopatrzenie (emerytura, pensya wdowia, dodatek na wychowanie, pensya sierocińska) będzie wypłacane ze szkolnego funduszu emerytalnego (art. 58.) w ratach miesięcznych z góry, w dniu 1. każdego miesiąca.

Pobór rozpoczyna się od miesiąca następującego, co do emerytur i pensyi po dniu przeniesienia w stan spoczynku lub śmierci nauczyciela, a co do dodatku na wychowanie i pensyi sierocińskiej po śmierci ojca, względnie matki dziecka.

***) Uchwała Sejmu krajowego z dnia 2. listopada 1908:**

I. Nauczycielom i nauczycielkom, którym przyznano emerytury przed wejściem w życie ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49, podwyższa się w drodze łaski tę emeryturę do kwoty 500 K, o ile jej w tej wysokości nie pobierają, a niezdolni są do wszelkiego zarobkowania.

Nauczycielom i nauczycielkom, których emerytura wynosi 500 K i wyżej, podwyższa się w drodze łaski pobory o 5% rocznie.

II. Wdowom po nauczycielach, którym przyznano pensyę wdowią przed wejściem w życie ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49, podwyższa się w drodze łaski tę pensyę do kwoty 400 K rocznie.

Wdowom pobierającym już 400 K i wyżej, podwyższa się w drodze łaski pensyę o 5% rocznie.

Art. 54. Wdowy i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie, zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego, lub dostają kwartalną ratę pobieranego przezeń wynagrodzenia za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. czerwca a 31. października.

W każdym innym razie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 55. Wdowie po nauczycielu zmarłym czy to w czynnej służbie, czy w stanie spoczynku, należy się na pokrycie kosztów pogrzebu $^1/_4$ część ostatniej przez zmarłego pobieranej płacy rocznej tytułem kwartału pozgonnego.

Prawo do kwartału pozgonnego mają także sieroty po nauczycielu, jeżeli matka nie żyje i sieroty po nauczycielce, jeżeli ojciec nie żyje.

Jeżeli po zmarłym nauczycielu nie pozostała wdowa i niema również dzieci do zaopatrzenia uprawnionych, może c. k. Rada szkolna krajowa na podstawie przeprowadzonego dochodzenia przyznać kwartał pozgonny tym osobom spokrewnionym lub obcym, które się wykażą, że zmarłego nauczyciela (nauczycielkę) w czasie ostatniej jego choroby pielęgnowały i koszta pogrzebu z własnych funduszów pokryły, o ile po zmarłym (zmarłej) nie pozostał spadek, równający się co najmniej wysokości kwartału pozgonnego.

Art. 56. Nauczyciele, którzy po przeistoczeniu szkół dawniejszych w etatowe przeszli lub przejdą na nowy etat, uważani będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierót z funduszu emerytalnego tak zupełnie, jak gdyby byli odrazu na tym etacie służbę swoją rozpoczęli.

Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się dwom procentom od każdorazowej płacy przez wszystkie te lata poprzedniej służby nauczycielskiej, które do emerytury policzone zostały.

Spłata tej kwoty uiszczoną być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 57. Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dawniejszych szkół w etatowe utracili swe posady, a w nowym etacie stałej posady nie otrzymali, mają prawo do emerytury z funduszu szkolnego krajowego pod tymi samymi warunkami, jak nauczyciele na etat przeniesieni, z tą jednak różnicą, że za podstawę wymiaru służyć ma płaca, którą pobierali w ostatnim roku jako stale umieszczeni nauczyciele.

Wdowy ich i sieroty pobierać będą także jedynie zapomogi, jakie im się należą według ustaw lub przepisów dawniej obowiązujących.

Art. 58. Na pokrycie wydatków, wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy, służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

a) dochody majątku zakładowego;

b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;

c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;

d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora lub nauczyciela, albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;

e) opłaty kwot dwuprocentowych, powyżej oznaczonych w artykule 56;

f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdem podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy;

g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 40-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat, pod lit. f) wymienionych.

Art. 59. Nauczycielowi, względnie jego spadkobiercom, należy się zwrot uiszczonych wkładek emerytalnych, jeżeli krajowy fundusz szkolny emerytalny nie jest lub nie był obciążony z jego powodu wydatkami na emeryturę, odprawę, zaopatrzenie wdów lub sierót i kwartał pozgonny.

Art. 60. Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcye o poborze należytości tego funduszu i o ich obrocie.

Rada szkolna krajowa winna zbierającym się co sześć lat krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Rada szkolna krajowa prześle co roku szczegółowe zamknięcie rachunków funduszu emerytalnego wraz z objaśnieniami Wydziałowi krajowemu, który je sprawdzi i wraz ze swemi uwagami Sejmowi krajowemu przedłoży.

Udzielenie absolutoryum z rachunków funduszu emerytalnego należy do Sejmu krajowego.

Art. 61. Miasta rządzące się własnym statutem mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz emerytalny; mają jednak przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli, jakoteż zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierót, postępować w myśl artykułów powyższych.

W takim razie wpływy w art. 58. od c) do f) wymienione mają wpływać do ich własnej kasy, zarząd należy do magistratu a udzielenie absolutoryum do Rady miejskiej.

Art. 62. Dochody funduszu emerytalnego należy przedewszystkiem obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładowego.

Postanowienia ogólne.

Art. 63. *(w brzmieniu ustawy z dn. 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49).* Postanowienia tej ustawy, w których mowa jest o nauczycielu, odnoszą się także do nauczycielek, z wyjątkiem art. 9. ustęp a) i b), art. 16. ustęp czwarty, oraz art. 36. 43—49. 52. 54. i 55.

Art. 64. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. września 1905 r. a z tym dniem przestaje obowiązywać ustawa z dnia

1. stycznia 1889 r. Dz. u. kr. Nr. 16. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych wraz ze wszystkiemi późniejszemi jej zmianami.

Art. 65. Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 17. grudnia 1906 l. 8982 w sprawie kosztów przeniesienia nauczycieli szkół ludowych przeniesionych ze względów służbowych do innej miejscowości

(ogłoszone w Nr. 28. Dziennika urzędowego z dnia 29. grudnia 1906).

W myśl art. 9. ustawy z dnia 11. czerwca 1905 Nr. 73. Dz. u. kr. wydaje c. k. Rada szkolna krajowa co do wymiaru kosztów przeniesienia nauczycieli szkół ludowych, przeniesionych ze względów służbowych do innej miejscowości, następujące rozporządzenie ogólne:

W kosztach przejazdu nauczyciela przeniesionego mieścić się mogą koszta przejazdu jego samego i jego rodziny, a mianowicie koszta przejazdu jego żony i dzieci, koszta zaś dalszych krewnych nie będą liczone.

W kosztach przejazdu koleją przyznana będzie dla przeniesionego i każdego członka rodziny cena biletu II-giej klasy, dla dzieci niżej lat 10 pół biletu II-giej klasy, a dla dzieci niżej lat 4 nie będzie przyznana żadna należytość.

Prócz należytości kolejowej przyznaną będzie należytość na fiakry do dworca lub z dworca kolei wedle taryfy fiakrów w danej miejscowości obowiązującej.

Gdzie niema kolei, tam koszta przejazdu wozem liczone będą po 30 *h* od kilometra jeśli przeniesienie w tym samym okręgu szkolnym nastąpiło, a po 40 *h* od kilometra przy przeniesieniach do innego okręgu.

Dla rodziny z 3 osób się składającej liczyć się będzie 1 wóz, dla rodziny z 4, 5 lub 6 osób dwa wozy, dla więcej osób 3 wozy.

Przeniesiony nauczyciel ma do rachunku kosztów przeniesienia dołączyć poświadczenie miejscowej Zwierzchności gminnej (Magistratu), że przybył do miejsca przeniesienia i ilu członków ro-

dziny razem z nim przybyło a c. k. Rada szkolna okręgowa potwierdzić ma to poświadczenie z oznaczeniem sprawdzonego wieku dzieci małoletnich.

Wedle tej modły liczone będą koszta przejazdu nauczycielek, którym zresztą nie przysłuża prawo zarachowania kosztów przejazdu rodziny.

Według tej normy liczyć się będą także koszta przejazdu nauczycieli tymczasowych, przeniesionych do innego okręgu szkolnego po myśli art. 10. powołanej ustawy.

Wszystkie inne koszta nauczycieli stałych, zawarte być mają w kosztach pod lit. b) art. 9. przytoczonej ustawy wymienionych.

Do płacy jedno- dwu- względnie trzechmiesięcznej liczone być mogą tylko dodatki pięcioletnie jako integralna część płacy, zresztą ani dodatki za kierownictwo ani dodatki na mieszkanie lub inne liczone być nie mogą.

Rachunki kosztów przeniesienia mają być najpóźniej do 30 dni po przybyciu przeniesionego na miejsce przeznaczenia przedłożone Radzie szkolnej okręgowej, a do rachunku ma być zawsze dołączony dekret przeniesienia lub intymat tego dekretu.

Rachunki spóźnione nie będą likwidowane.

Oprócz powyższych kosztów żadne inne koszta z przeniesieniem połączone nie będą przyznawane.

C. k. Rady szkolne okręgowe przedkładać mają rachunki kosztów przeniesienia nauczycieli c. k. Radzie szkolnej krajowej najpóźniej do 8 dni po wniesieniu do protokołu podawczego.

Przy przedłożeniu rachunków nauczycieli tymczasowych należy zarazem wyczerpująco przedstawić powody, które c. k. Radę szkolną okręgową skłoniły do przeniesienia nauczyciela na inną posadę, oraz przedłożyć odpis uchwały gremialnej Rady szkolnej okręgowej.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 28. czerwca 1907 do l. 22.579, wydane w sprawie wynagrodzenia przypadającego nauczycielom tymczasowym w szkołach ludowych pospolitych i wydziałowych, jakoteż nauczycielom stałym zajmującym czasowo posady w innych szkołach,

(ogłoszone w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 59. z dnia 4. lipca 1907 i w Nr. 16. Dziennika urzędowego z dn. 4. lipca 1907).

§ 1. Nauczycielem tymczasowym jest nauczyciel zamianowany przez c. k. Radę szkolną okręgową na zasadzie artykułu 10. ustawy z dnia 11. czerwca 1905 Dz. ust. kr. Nr. 73. na czasowo opróżnioną posadę etatową lub na posadę nadetatową, o ile posiada kwalifikacyę nauczycielską, to jest egzamin dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego lub patent nauczycielski. Nauczyciel zaś bez tej kwalifikacyi jest nauczycielem pomocniczym i może być mianowany jedynie za poprzedniem upoważnieniem c. k. Rady szkolnej krajowej dla szkół w miejscowościach IV. klasy płac nauczycielskich.

§ 2. Na podstawie artykułu 11. B) ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 49. ustanawia c. k. Rada szkolna krajowa wynagrodzenie dla tymczasowego nauczyciela w następującej wysokości:

1. W szkołach pospolitych:

a) I. klasy płac nauczycielskich w kwocie 1000 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego, 1200 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego i patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych, a 1400 K rocznie, jeżeli posiada patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych;

b) II. klasy płac nauczycielskich w kwocie 900 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego, 1100 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego i patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych, a 1200 K rocznie, jeżeli posiada patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych;

c) III. klasy płac nauczycielskich w kwocie 800 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego lub patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych, uzyskany

za dyspenzą od egzaminu dojrzałości, 1000 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego i patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych, a 1100 K rocznie, jeżeli posiada patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych i zajmuje posadę przy 5- lub 6-klasowej szkole ludowej;

d) IV. klasy płac nauczycielskich 700 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości lub patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych uzyskany za dyspenzą od egzaminu dojrzałości, 900 K rocznie, jeżeli posiada świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego i patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych, a 1000 K rocznie, jeżeli posiada patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych i zajmuje posadę przy 5-cio lub 6-klasowej szkole ludowej.

2. W szkołach wydziałowych:

a) w miastach rządzących się własnym statutem w kwocie 1400 K rocznie;

b) w innych miastach 1300 K rocznie.

Na tymczasową posadę nauczycielską w szkole wydziałowej może być mianowany jedynie nauczyciel, posiadający patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Gdyby w chwili wydania niniejszego rozporządzenia zajmował nauczyciel tymczasowy, posiadający jedynie kwalifikącyę nauczycielską do szkół pospolitych, uzyskaną za dyspenzą od egzaminu dojrzałości, posadę w miejscowości I. lub II. klasy płac nauczycielskich, ma prawo do wynagrodzenia w wysokości, ustanowionej dla tymczasowego nauczyciela, posiadającego świadectwo dojrzałości z c. k. seminaryum nauczycielskiego.

§ 3. Dla nauczyciela pomocniczego ustanawia się wynagrodzenie w kwocie 500 K rocznie.

§ 4. Nauczyciele tymczasowi i pomocniczy pobierają w myśl artykułu 16. ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 49. we wszystkich miejscowościach dodatek na mieszkanie wynoszący 10% ich wynagrodzenia ustanowionego powyżej w §§ 2. i 3., o ile nie mają wolnego mieszkania w budynku szkolnym.

§ 5. Nauczycielowi tymczasowemu, powołanemu za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej krajowej do zastępstwa na czas stałego

opróżnienia etatowej posady nauczycielskiej przy szkole wydziałowej lub 5- i 6-klasowej pospolitej, może być przyznane wynagrodzenie, równające się płacy najniższego stopnia stałego nauczyciela, którego miejsce czasowo zajmuje, wraz z 10% dodatkiem na mieszkanie, jeżeli posiada patent kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Stałe opróżnienie posady następuje przez przeniesienie w stan spoczynku, przeniesienie stałe na inną posadę, rezygnacyę lub śmierć nauczyciela zajmującego etatową posadę.

§ 6. Nauczycielowi tymczasowemu, posiadającemu patent kwalifikacyjny do szkół pospolitych lub specyalne uzdolnienie do udzielania nauki zręczności, a mianowanemu dla szkoły ludowej połączonej z dopełniającym kursem rolniczym, zorganizowanym na mocy artykułu 20. ustawy z dnia 23. maja 1895 Nr. 57. Dz. u. kr., może c. k. Rada szkolna krajowa podwyższyć normalne wynagrodzenie oznaczone w § 2. niniejszego rozporządzenia o 100 K rocznie, jeżeli jest całkowicie lub częściowo zajęty na tym kursie.

§ 7. Jeżeli c. k. Rada szkolna krajowa poruczy stałemu nauczycielowi zastępstwo nauczyciela w innej szkole na czas określonego w § 5. stałego opróżnienia w niej etatowej posady nauczycielskiej, w takim razie mogą być temu nauczycielowi przyznane pełne pobory najniższego stopnia przywiązane do posady, którą tymczasowo zajmuje, o ile posiada potrzebną do takiego zastępstwa kwalifikacyę nauczycielską.

Nauczycielowi jednak stałemu szkoły pospolitej połączonej pod wspólnem kierownictwem ze szkołą wydziałową, który zastępując stosownie do swego uzdolnienia czasowo opróżnioną posadę etatową nauczyciela w tej szkole wydziałowej, jest zajęty wyłącznie lub przeważnie w klasach wydziałowych, nie należą się pełne pobory nauczyciela wydziałowego; może być mu natomiast przyznane z tego tytułu, stosownie do pracy i ilości godzin tygodniowych, odpowiednie wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy c. k. Rada szkolna krajowa w każdym poszczególnym przypadku po ustaniu zastępstwa względnie z końcem każdego półrocza szkolnego.

§ 8. Nauczycielowi stałemu, którego c. k. Rada szkolna krajowa umieszcza czasowo na posadzie nadetatowej w szkole ludo-

wej pospolitej lub wydziałowej i przy tej sposobności zastrzega mu jego posadę stałą na czas trwania tego przydzielenia, należą się jedynie pobory równające się wynagrodzeniu wraz z dodatkiem na mieszkanie, przywiązanemu po myśli §§ 2. i 4. niniejszego rozporządzenia do posady, którą czasowo zajmuje.

§ 9. Nauczycielowi, któremu poruczono tymczasowe kierownictwo szkoły, należy się przez czas zastępstwa, jeżeli ono trwa dłużej niż trzy miesiące, dodatek za kierownictwo (art. 14. ustawy z 25. maja 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 49) i mieszkanie przywiązane do tej posady (art. 16. tej ustawy), o ile mieszkanie to nie służy dotychczasowemu stałemu kierownikowi względnie pozostałej po nim wdowie lub sierotom po myśli art. 54. ustawy z 11. czerwca 1905 Dz. ust. kr. Nr. 73.

Tymczasowy kierownik nie ma jednakże prawa domagać się w braku mieszkania w budynku szkolnym wynagrodzenia z funduszu szkolnego miejscowego na zasadzie drugiego ustępu art. 16. ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. ust. kr. Nr. 49.

Dodatek za kierownictwo, oznaczony w art. 14. tej ustawy, należy się także takiemu nauczycielowi, któremu poruczono nadzór nad oddzielonemi od pewnej szkoły klasami równorzędnemi, jeżeli te klasy są urządzone na podstawie uzyskanego od c. k. Rady szkolnej krajowej zezwolenia jako prowizoryczna szkoła o więcej klasach. Taki tymczasowy kierownik nie ma jednak prawa domagać się ani wolnego mieszkania ani wynagrodzenia za jego ubytek.

§ 10. Jeżeliby wskutek niniejszego rozporządzenia miał nauczyciel tymczasowy ponieść uszczerbek w swoich poborach, zatrzymuje dotyczasowe pobory tak długo, dopóki pozostaje na zajmowanej obecnie posadzie.

§ 11. Postanowienia niniejszego rozporządzenia, w których mowa jest o tymczasowym nauczycielu lub o pomocniczym nauczycielu, odnoszą się także do nauczycielek tymczasowych i pomocniczych.

§ 12. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1. lipca 1907, a równocześnie przestaje obowiązywać dotychczasowe

rozporządzenie c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 12. grudnia 1902 do l. 39.681, ogłoszone w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 108 z roku 1902.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 28. maja 1907 l. 21601, w sprawie uroczystego ślubowania, które nauczyciele tymczasowi mają składać zamiast przysięgi służbowej

(ogłoszone w Nr. 14. Dziennika urzędowego z dnia 13. czerwca 1907).

Sprawa zaprzysięgania nauczycieli unormowana jest rozporządzeniem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 15. grudnia 1871 do l. 614. Dołączone do tego rozporządzenia roty przysięgi mieszczą się w Zbiorze Konst. Pierożyńskiego p. t. „Ustawy i rozporządzenia w zakresie szkół ludowych“ str. 294.

Obowiązek zaprzysięgania nauczycieli stałych natychmiast po doręczeniu dekretu nominacyjnego, a przed wyasygnowaniem należytości, przypomniano c. k. Radom szkolnym okręgowym osobnym okólnikiem z dnia 28. lipca 1886 do l. 9.186, umieszczonym w I. tomie Zbioru okólników Rady szkolnej krajowej pod Nr. 218.

Co do traktowania nauczycieli tymczasowych wytworzyła się pod tym względem rozmaita praktyka: w niektórych okręgach składają oni przysięgę służbową w ten sam sposób jak i nauczyciele stali; w innych bywają powoływani do złożenia przysięgi dopiero po nominacyi stałej.

Celem unormowania tej sprawy wydaje się następujące postanowienia:

1. Każdy nauczyciel tymczasowy i każda nauczycielka tymczasowa składa przy objęciu obowiązków nauczycielskich uroczyste ślubowanie, zastępujące przysięgę służbową.

To samo postanowienie dotyczy także nauczycieli i nauczycielek pomocniczych i to tak tych, którzy w braku kandydatów ukwalifikowanych pełnią obowiązki nauczycielskie w ogóle, jak i tych, którzy mają udzielać nauki poszczególnych przedmiotów. Również podlegają niniejszemu rozporządzeniu tymczasowi katecheci i nauczyciele religii wszystkich wyznań i obrządków, zajmujący posady systemizowane.

Niemniej dotyczy ono zastępców, powołanych czasowo do pełnienia obowiązków nauczycielskich zamiast nauczycieli stałych lub tymczasowych, będących na urlopie. Wreszcie podlegają niniejszym postanowieniom nauczyciele i nauczycielki kursów specyalnych połączonych ze szkołami ludowemi.

Wyjęci od tego obowiązku są tylko ci nauczyciele pomocniczy (dochodzący), którzy zajmują w c. k. państwowych zakładach (gimnazyach, szkołach realnych, seminaryach nauczycielskich, szkołach przemysłowych i t. d.) posady stałe lub tymczasowe (jako suplenci) i w tym swoim urzędowym charakterze złożyli już przysięgę służbową lub ślubowanie. Również nie podlegają niniejszemu rozporządzeniu duszpasterze obu obrządków, udzielający w szkole ludowej nauki religii z obowiązku duszpasterskiego.

2. Ślubowanie uroczyste odbiera od nowomianowanego nauczyciela tymczasowego w regule Przewodniczący c. k. Rady szkolnej okręgowej. Tylko wyjątkowo w razie nawału zajęć lub innej przeszkody zastępuje w tej czynności Przewodniczącego c. k. Rady szkolnej okręgowej c. k. okręgowy inspektor szkolny lub inny wyznaczony przez niego członek c. k. Rady szkolnej okręgowej jako delegat.

3. Do odebrania uroczystego ślubowania będzie służyła niżej podana rota. Roty te mają być umieszczone dosłownie w osobnej księdze, którą każda Rada szkolna okręgowa sporządzi natychmiast po przyjęciu do wiadomości niniejszego rozporządzenia.

Z praktycznych względów należy na osobnych kartach księgi wpisać formuły roty, przepisane dla każdej kategoryi nauczycieli i nauczycielek; a więc osobno formułę przepisaną dla nauczycieli podwładnych i pomocniczych, osobno dla nauczycieli samoistnych, pełniących obowiązki w szkołach 1-klasowych, a osobno dla nauczycieli kierujących szkołami o większej ilości klas. Po każdej formule należy pozostawić stosowną ilość kart wolnych dla podpisów nauczycieli, którzy ślubowanie swe według tej formuły złożą.

Osobną formułę i osobne karty należy przeznaczyć dla katechetów obu obrządków katolickich, osobną zaś dla nauczycieli religii wyznania mojżeszowego.

4. Przewodniczący lub delegat c. k. Rady szkolnej okręgowej, odbierający ślubowanie, odczyta rotę nowomianowanemu nauczycie-

lowi sam lub poleci odczytanie przez powołanego do tej czynności urzędnika.

Po przeczytaniu winien nauczyciel składający ślubowanie, we właściwem miejscu księgi, powtórzyć za odbierającym ślubowanie następujące słowa: „Do tego, co mi właśnie przeczytano i co dokładnie zrozumiałem, powinienem i chcę się wiernie zastosować. Przyrzekam to słowem uczciwego człowieka“ — i podpisać je imieniem, nazwiskiem i charakterem służbowym z podaniem miejsca służbowego przeznaczenia, tudzież miejsca i daty ślubowania. Jako znak zewnętrzny dokonanego ślubowania następuje podanie ręki.

5. Data złożenia ślubowania uroczystego ma być wyraźnie umieszczona na dekrecie nominacyjnym i zaopatrzona podpisem funkcyonaryusza odbierającego ślubowanie i pieczęcią Rady szkolnej okręgowej.

6. Jeżeli nauczyciel tymczasowy otrzymuje dekret, przenoszący go na inną posadę w tym samym okręgu, odpada potrzeba składania ponownego ślubowania.

7. Jeżeli nauczyciel tymczasowy otrzymuje posadę tymczasową w innym okręgu i przenosi się na nią bezpośrednio (bez przerwy w służbie), odpada również potrzeba ponownego ślubowania. Przewodniczący c. k. Rady szkolnej okręgowej, a względnie jego delegat jest jednakże obowiązany sprawdzić, czy nowomianowany nauczyciel w poprzednim okręgu ślubowanie złożył i przypomnieć mu znaczenie tego aktu. W tym razie nauczyciel wpisuje do księgi własnoręcznie te słowa: „Potwierdzam, że mi przypomniano złożone przezemnie ślubowanie uroczyste, zastępujące przysięgę służbową. Przyrzekam zastosować się wiernie do obowiązków objętych tem ślubowaniem“. W . . . . . (miejsce, data i podpis).

8. Jeżeli nauczyciel z jakiegokolwiek powodu służbę zawodową przerwał i po pewnym czasie obejmuje ponownie tymczasowo obowiązki nauczycielskie w tym samym czy w innym okręgu, winien złożyć na nowo uroczyste ślubowanie.

9. Nauczyciel tymczasowy, pełniący obowiązki nauczyciela podwładnego, któremu Rada szkolna okręgowa poruczy stanowisko samoistne w szkole 1-klasowej, składa ponowne ślubowanie według formuły, przepisanej dla tej kategoryi nauczycieli. Również składa ponowne ślubowanie nauczyciel, któremu poruczono tymczasowe kierownictwo szkoły o większej ilości sił nauczycielskich, a to bez

względu na to czy poprzednio miał charakter nauczyciela stałego, czy też tymczasowego.

10. W tych okręgach, w których nauczyciele tymczasowi dotychczas nie składali przysięgi służbowej, przeprowadzą Rady szkolne okręgowe w najbliższym czasie odebranie ślubowania uroczystego od wszystkich nauczycieli tymczasowych według wskazanych powyżej przepisów i zdadzą sprawę o wykonaniu niniejszego rozporządzenia.

Rota ślubowania

uroczystego, zastępującego przysięgę służbową nauczycieli i nauczycielek tymczasowych i pomocniczych, mających pełnić obowiązki nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych.

(dla wszystkich):

Ponieważ Pan zostałeś mianowanym . . . . . ., przeto przyrzekniesz na honor i uczciwość, że będziesz niezłomnie wiernym i posłusznym Jego c. i k. Apostolskiej Mości, Franciszkowi Józefowi Pierwszemu i t. d. z Bożej Łaski Cesarzowi Austryi, i potomkom z Jego krwi i rodu, że niezłomnie zachowasz zasadnicze ustawy państwa; że ściśle będziesz wykonywać prawa i przepisy wydane przez władze przełożone; że według najlepszej wiedzy i woli będziesz wypełniać obowiązki, które służba ze sobą przynosi, i starannie unikać wszelkiego nadużycia władzy urzędowej;

(dla tymczasowych kierowników szkół 2- i więcejklasowych):

że będziesz we wszystkiem dawać dobry przykład nauczycielom i uczniom, ściśle nadzorować nauczycieli zakładu Panu powierzonego, że się z nimi będziesz obchodzić z uprzejmością i należytymi względami, do wypełniania obowiązków ich nakłaniać i chętnie wspierać w wykonywaniu tych obowiązków, tudzież zachęcać ich do odpowiedniego wspólnego działania, jakoteż że wszędzie będziesz miał tylko dobro zakładu na oku, a u młodzieży będziesz nie tylko rozszerzać wiadomości, do których udzielania zakład jest powołany;

(dla nauczycieli tymczasowych 1-klasowych szkół ludowych):

że wszędzie tylko dobro szkoły będziesz mieć na oku, że młodzieży szkolnej we wszystkiem będziesz dawać dobry przykład i pomię-

dzy nią rozszerzać nie tylko nauki, do których udzielania jesteś Pan przeznaczonym,

(dla nauczycieli podwładnych):

przełożonemu zakładu w którym Pan działać jesteś powołanym, okazywać poważanie i posłuszeństwo, starać się zawsze o zgodne współdziałanie z towarzyszami, uczniom we wszystkiem przyświecać dobrym przykładem i pomiędzy nimi nie tylko rozszerzać nauki, do których udzielania jesteś Pan przeznaczonym,

(dla wszystkich):

ale także wszelkiemi siłami rozbudzać poczucie religijności, obyczajności i prawego porządku, nadto przy ocenianiu postępów z sumienną surowością i bezstronnością postępować, i że Pan od tych obowiązków nigdy żadnymi względami odwieść się nie dasz. Przyrzekniesz Pan także, że ani obecnie nie należysz do żadnego zagranicznego towarzystwa, mającego na oku cele polityczne, ani też nadal do podobnego towarzystwa należeć nie będziesz.

USTAWA

z dnia 1. grudnia 1889, Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 71,

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą na mocy ustawy z dnia 17. czerwca 1888, (Nr. 99. Dz. u. p.) wydaje się postanowienia

o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych

zmieniona w brzmieniu §§ 1., 4., 5., 6., 8. i 11. ustawą z dnia 15. września 1909 Dz. u. i rozp. kr. Nr. 123.

§ 1. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* W publicznych pospolitych szkołach ludowych o czterech lub więcej klasach tudzież w szkołach wydziałowych, ustanowieni będą osobni nauczyciele religii ze stałą płacą, jeżeli liczba godzin nauki religii we wszystkich klasach, w których mają jej udzielać, wynosi razem przynajmniej ośmnaście godzin tygodniowo a liczba uczniów ich wyznania i obrządku przenosi ośmdziesiąt.

Taki nauczyciel obowiązany jest aż do dwudziestu czterech godzin nauki tygodniowo, jeżeli zaś udziela nauki religii w większej liczbie godzin, należy mu się dodatkowe wynagrodzenie za każdą godzinę ponad dwadzieścia cztery w wysokości oznaczonej w § 6. niniejszej ustawy.

Exhortę liczy się za dwie godziny.

Nauczyciel religii mianowany będzie dla jednej szkoły, a to dla szkoły ludowej najwyższej kategoryi w miejscu istniejącej; można jednak nałożyć na niego obowiązek udzielania nauki religii także w innych publicznych szkołach ludowych w tej miejscowości aż do oznaczonej w ustępie pierwszym i drugim liczby godzin.

Gdzie stosunki tego wymagają może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym ustanowić nauczyciela religii przy szkole więcejklasowej, nakładając na niego obowiązek udzielania nauki religii aż do oznaczonej ustawą liczby godzin także w szkołach sąsiednich miejscowości.

§ 2. Gdzie warunki powyższe zachodzą, tam posadę osobnego nauczyciela religii ustanowi władza szkolna krajowa po zasięgnięciu zdania władzy szkolnej okręgowej i władzy zwierzchniczej wyznaniowej, a względem nauczycieli religii izraelickiej dotyczącej zwierzchności wyznaniowej, oznaczając przytem, w których szkołach i z jaką ilością godzin nauczyciel taki udzielać ma nauki religii.

§ 3. Osobnymi nauczycielami religii w myśl § 1. mogą być tylko takie osoby, które wyznaniowa ich władza zwierzchnicza uzna za uzdolnione do tego. W szczególności zaś mogą być ustanowieni:

a) dla nauki religii katolickiej tylko kanonicznie ordynowani świeccy lub zakonni kapłani;

b) dla nauki religii ewangelickiej albo duchowni, ustanowieni podług obowiązujących dla tego wyznania przepisów, albo osoby, zaopatrzone w świadectwo kwalifikacyi na nauczycieli szkół ludowych, a posiadające kwalifikacyę przepisaną do udzielania nauki religii;

c) dla nauki religii izraelickiej tylko te osoby, które ukończyły szkołę rabinów i złożyły egzamin na rabina z dobrym postępem, lub też które mają kwalifikacyę na nauczycieli szkół ludowych, a posiadają kwalifikacyę, przepisaną do udzielania nauki religii.

Posady osobnego nauczyciela religii nie można piastować równocześnie z posadą duszpasterską.

§ 4. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* Nauczycielowi religii osobno ustanowionemu będą przyznawane pobory służące innym nauczycielom tej szkoły, dla której jest stale zamianowany; jednak nauczyciel religii, posiadający ukończone studya teologiczne na uniwersytecie, względnie w teologicznym zakładzie naukowym, otrzymuje odrazu przy stałej nominacyi najwyższy stopień płacy.

Co do innych stosunków służbowych podlega nauczyciel religii osobno ustanowiony wszystkim przepisom ustaw, odnoszących

się do nauczycieli tej szkoły, dla której jest mianowanym, nie uwłaczając prawom służącym zwierzchniczej władzy wyznaniowej.

Jednak nauczycielom religii, którzy przeszli z duszpasterstwa do służby szkolnej, ma być policzonym do emerytury czas spędzony w duszpasterstwie.

Przy przeprowadzaniu tych przepisów drogą ogólnych rozporządzeń oraz stosowaniu ich w poszczególnych wypadkach będą władze szkolne o ile możności zasięgały opinii władz wyznaniowych.

§ 5. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* O ile nauka religii katolickiej w szkołach publicznych nie jest zapewniona w myśl § 1. przez ustanowienie osobnego nauczyciela religii ze stałą płacą, a obowiązek bezpłatnego udzielania w nich tej nauki ciąży w myśl ustaw państwowych na duchowieństwie parafialnem, obowiązany jest duszpasterz miejscowy (proboszcz względnie administrator parafii lub w ich zastępstwie wikaryusz) co do bezpłatnego udzielania nauki religii z tytułu duszpasterstwa w dziewięciu godzinach tygodniowo we wszystkich szkołach do parafii należących, za każdą zaś godzinę nauki w tygodniu ponad ten wymiar, łącznie z exhortą i nauką dopełniającą, przypada mu wynagrodzenie oznaczone w § 6. niniejszej ustawy.

Nauka religii innego uznanego wyznania religijnego w szkołach ludowych więcejklasowych począwszy od 4-klasowych i w szkołach wydziałowych, które nie posiadają własnego nauczyciela tej religii ze stałą płacą, może być zabezpieczona przez władzę szkolną w porozumieniu z właściwą władzą wyznaniową w ten sposób, że się ją powierza za remuneracyą osobom posiadającym ogólne warunki przewidziane w § 3.; remuneracya przypada od każdej godziny w tygodniu we wszystkich klasach łącznie z exhortą i w wysokości oznaczonej w § 6. niniejszej ustawy.

Remuneracya ta płatną jest miesięcznie z dołu.

Exhorta liczy się za dwie godziny i może się odbywać w szkołach ludowych więcejklasowych począwszy od czteroklasowych i w szkołach wydziałowych.

§ 6. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* Duszpasterzowi względnie nauczycielowi religii za remuneracyą należy się wynagrodzenie od każdej godziny

w tygodniu po 40 K rocznie, a w miejscowościach I. klasy płac nauczycielskich po 50 K rocznie.

Wynagrodzenie to jednak należy się tylko za te godziny, co do których władza szkolna okręgowa stwierdzi, że nauka religii odbywała się rzeczywiście, a władza wyznaniowa poświadczy, że udzielano jej z dobrym skutkiem, a nadto co do duszpasterza tylko wtedy, jeżeli w myśl § 5. udzielał nauki religii z tytułu duszpasterskiego bezpłatnie w dziewięciu godzinach tygodniowo.

Wypłatę wynagrodzenia zarządza się z końcem każdego półrocza szkolnego na podstawie dowodów przedstawionych przez władzę szkolną okręgową.

Władza szkolna krajowa może jednak w porozumieniu ze zwierzchnią władzą wyznaniową (§ 2. ustawy z dnia 20. czerwca 1872 Dz. u. p. Nr. 86) ściągać poszczególne klasy lub oddziały równorzędne, względnie stopnie nauki, w ten sposób, aby liczba tak połączonych dzieci szkolnych danego obrządku lub wyznania nie przekraczała pięćdziesięciu.

§ 7. Stałe pobory i remuneracye, przyznane według powyższych przepisów, mają być pokrywane z funduszów, z których pokrywają się pobory służbowe nauczycieli świeckich, jeżeli nie istnieją osobne fundusze, fundacye lub zobowiązania osób prywatnych albo korporacyi.

§ 8. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* Wynagrodzenie kosztów podróży, które ma być przyznane z powodu udzielania nauki religii w szkołach ludowych znajdujących się poza miejscem zamieszkania nauczyciela religii lub duszpasterza, będzie pokrywane w myśl § 6. i 7. ustawy z 24. kwietnia 1894 Dz. u. i r. kr. Nr. 49.

O potrzebie dojazdów i o wysokości przypadającego za nie wynagrodzenia orzeka władza szkolna okręgowa. Wypłatę tego wynagrodzenia, po stwierdzeniu ilości odbytych dojazdów i ilości godzin nauki rzeczywiście udzielanej, zarządza władza szkolna okręgowa bezpośrednio do rąk odnośnego nauczyciela religii lub duszpasterza.

Bliższe szczegóły co do sposobu postępowania przepisze osobna instrukcya.

§ 9. Z wejściem w życie tej ustawy gasną zobowiązania publicznych czynników do pokrywania stałych poborów, remuneracyi i wynagrodzeń, niniejszą ustawą objętych, o ile te zobowiązania oparte są na dotychczasowych przepisach.

§ 10. Osobni nauczyciele religii, zamianowani przed wejściem w życie tej ustawy, nie mogą wskutek tej ustawy doznać obniżenia swych dotychczasowych poborów, ani nabytego prawa do emerytury; miara zaś obowiązku tych nauczycieli do udzielania nauki religii może być zmieniona w myśl § 1.

§ 11. *(W brzmieniu ustawy z dnia 15. września 1909 Dz. u. i r. kr. Nr. 123).* Jeżeli nauki religii udziela w myśl § 5. ustawy z dnia 14. maja 1869 (Dz. u. p. Nr. 62) świecki nauczyciel na podstawie misyi otrzymanej od władzy wyznaniowej i z polecenia władzy szkolnej, należy mu się wynagrodzenie wynoszące 1% miesięcznej płacy za każdą godzinę w tygodniu bez względu na to, czy nauczyciel taki zajęty jest w szkole w pełnej liczbie 30 godzin obowiązkowych, czy poniżej tego wymiaru, ale tylko wtedy, jeżeli nauka trwa najmniej przez jeden miesiąc.

§ 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z początkiem roku słonecznego, następującego po jej ogłoszeniu.

Wykonanie jej poruczam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświaty.

USTAWA

z dnia 22. czerwca 1867, Dz. u. kr. Nr. 13.

o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

zmieniona co do brzmienia art. 5. ustawą kraj. z dnia 31. maja 1874, (Dz. u. kr. Nr. 45); ustawą z dnia 8. września 1880 (Dz. u. kr. Nr. 34); ustawą z dnia 15. lutego 1905 (Dz. u. kr. Nr. 108) i ustawą z dnia 15. lutego 1907 (Dz. u. kr. Nr. 65).

Art. 1. Prawo stanowienia o języku wykładowym w szkołach ludowych służy tym, którzy szkołę utrzymują.

Art. 2. Jeżeli szkoła ludowa pobiera zasiłek z funduszów publicznych, prawo stanowienia który z języków, polski albo ruski, ma być wykładowym, wykonywa gmina wspólnie z władzą szkolną krajową w ten sposób, że orzeczenia gminy ulegają zatwierdzeniu władzy szkolnej krajowej.

Art. 3. W każdej szkole ludowej, w której część uczęszczającej młodzieży używa polskiego, część zaś ruskiego języka, ten język, który nie jest wykładowym, będzie obowiązkowym przedmiotem nauki w granicach szkole odpowiednich.

Począwszy od trzeciej klasy wszystkich wyższych szkół ludowych, język niemiecki jest obowiązkowym przedmiotem nauki.

Art. 4. W szkołach średnich utrzymywanych wyłącznie funduszem prywatnym, czy to gminy, czy osób pojedynczych lub zbiorowych, językiem wykładowym będzie ten, za jakim oświadczą się dostarczający dla szkoły funduszu.

Art. 5. W szkołach średnich, w części lub w całości utrzymywanych z funduszów publicznych, językiem wykładowym jest język polski, z następującemi zastrzeżeniami:

a) w pierwotnem brzmieniu ustawy: Język ruski pozostaje jako wykładowy dla nauki języka ruskiego, tudzież w czterech niższych klasach gimnazyum akademickiego we Lwowie.

(W brzmieniu ustawy z dnia 31. maja 1874 Dz. u. kr. Nr. 45).

a) „Język ruski pozostaje jako wykładowy dla nauki języka ruskiego. Nadto w całem gimnazyum akademickiem we Lwowie ma być zaprowadzony stopniowo język ruski jako wykładowy".

(Zmiana ta ma się uskutecznić w ten sposób, że z pierwszym kursem szkolnym po ogłoszeniu niniejszej ustawy, język ruski wprowadzonym będzie jako wykładowy do klasy piątej, a z każdym następującym rokiem szkolnym o jednę klasę wyżej, aż stanie się językiem wykładowym w całem pomienionem gimnazyum).

Co do języka wykładowego w nauce religii obowiązują istniejące przepisy.

b) O czasowej potrzebie i możności zaprowadzenia obok wykładów w języku polskim także wykładów ruskich w pojedynczych przedmiotach nauki, orzeka w każdym danym przypadku władza szkolna krajowa na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów.

(W brzmieniu ustawy z dn. 15. lutego 1905 Dz. ust. kr. Nr. 108).

c) Minister Oświaty może na wniosek Rady szkolnej krajowej postanowić, aby w poszczególnych szkołach średnich z językiem wykładowym polskim nauka języka ruskiego, a w poszczególnych szkołach średnich z językiem wykładowym ruskim, nauka języka polskiego była przedmiotem obowiązkowej nauki.

We wszystkich innych szkołach średnich, w których nauka obowiązkowa drugiego języka krajowego nie zostanie zaprowadzoną, pozostanie nauka drugiego języka krajowego, to jest ruskiego a względnie polskiego, obowiązkiem względnym, to jest zależnym od oświadczenia się w tej mierze rodziców.

(W brzmieniu ustawy z dn. 15. lutego 1907 Dz. u. kr. Nr. 65).

d) Dopóki ustawa krajowa inaczej nie orzecze, pozostaje język

niemiecki w dotychczasowym zakresie wykładowym w gimnazyum II. we Lwowie.

(Po wejściu w życie ustawy niniejszej, zaprowadzony będzie w c. k. gimnazyum w Brodach wykładowy język poski, a to stopniowo w przeciągu 8 lat od roku szkolnego, następującego po wejściu w życie niniejszej ustawy).

Art. 6. Co do nauki języka niemieckiego, będącego obowiązkowym we wszystkich klasach szkół średnich, przestrzegane będą przepisy cesarskiego postanowienia z dnia 20. lipca 1859 (Dz. pr. p. z r. 1859, Nr. 150).

Art. 7. O zmianach co do języka wykładowego w szkołach średnich z funduszu publicznego utrzymywanych, w ogóle, a w szczególności mających na celu stopniowe rozszerzanie wykładów w języku ruskim przez zaprowadzenie go stale bądź w pojedynczych klasach głównych lub ubocznych (równoległych), bądź z czasem w całych gimnazyach lub szkołach realnych, stanowić będzie na przyszłość Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych.

Art. 8. Uczącym się, względnie ich rodzicom lub opiekunom, zostawia się wolność w wyborze szkoły tak, że uczniowie bez względu na obrządek słuchać mogą polskich lub ruskich wykładów.

Art. 9. Wszystkie przepisy z ustawą niniejszą niezgodne, uchylają się.

Art. 10. Wprowadzenie tej ustawy w wykonanie polecam Memu Ministrowi Wyznań i Oświaty.

USTAWA

z dnia 1. lutego 1907

o sposobie pobierania od gmin kwot konkurencyjnych na rzecz funduszów szkolnych miejscowych

(ogłoszona w Nrze 35. Dzien. ust. kraj. z dnia 4. maja 1907).

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I. Kwoty konkurencyjne, przypadające od gmin na mocy art. 6. 7. 8. i 9. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894 Dz. u. kraj. Nr. 49 na rzecz funduszów szkolnych miejscowych, o ile gminy uiszczają je z dodatków gminnych do podatków bezpośrednich, będą urzędy podatkowe, w miarę wpływania tych dodatków, wypłacać do rąk przewodniczących Rad szkolnych miejscowych względnie tychże zastępców, albo innych osób, które Rada szkolna okręgowa wskaże, jako do tego poboru uprawnione.

Art. II. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. III. Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom Wyznań i Oświaty tudzież Skarbu.

Instrukcya

z dnia 14. lipca 1894, Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 63.

w sprawie zarządu, nadzoru i kontroli nad miejscowymi funduszami szkolnymi

zmieniona co do §§ 12. 16. 18. 19. 29. 32. i 33. instrukcyą z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. ust. kr. Nr. 94.

Na podstawie art. 12. i 14. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894, Dz. u. kr. Nr. 49 o kosztach zakładania i utrzymywania

szkół ludowych i o funduszach szkolnych, c. k. Rada szkolna krajowa rozporządza co następuje:

Postanowienia ogólne.

§ 1. W obrębie każdego związku szkolnego istnieć będzie fundusz szkolny miejscowy, przeznaczony do pokrywania następujących wydatków na rzecz wszystkich szkół ludowych publicznych do jednego związku należących:

I. Wydatków zwyczajnych:

a) na utrzymanie budynków szkolnych i wewnętrznego urządzenia szkoły, na opał, obsługę, oświetlenie sal szkolnych i na koszta podróży nauczycieli religii, określone art. 8. ustawy krajowej z dnia 1. grudnia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 71);

b) na najem sal szkolnych i mieszkania dla nauczycieli, ogrodu i pola; gdzie szkoła nie ma jeszcze własnego budynku, ogrodu i pola.

II. Wydatków nadzwyczajnych:

na budowę, rozszerzenie i przebudowę budynków szkolnych i pomieszkań dla nauczycieli, oraz na dostarczenie gruntu pod budynki, ogród, pole i boisko;

na dostarczenie wewnętrznego urządzenia szkoły przy jej założeniu lub rozszerzeniu;

na znaczniejsze naprawy budynków szkolnych i pomieszkań dla nauczycieli, które nie dadzą się opędzić z kwot przeznaczonych na zwykłe utrzymanie wymienione pod I. *a)*.

III. Wydatków odrębnych:

na sprawienie odzieży, książek szkolnych i innych przyborów naukowych dla ubogich uczniów i uczenic.

§ 2. Jeżeli jednej Radzie szkolnej miejscowej podlega kilka związków szkolnych, tworzących osobne okręgi konkurencyjne, każdy z tych związków będzie miał odrębny fundusz szkolny miejscowy.

§ 3. Funduszem szkolnym miejscowym zarządza Rada szkolna miejscowa z zachowaniem przepisów poniżej podanych.

Zarząd ten w całości lub w pewnej części może jednak Rada szkolna okręgowa odjąć na jakiś czas Radzie szkolnej miejscowej i bądź poruczyć go innej Radzie szkolnej miejscowej, bądź załatwiać z własnego ramienia.

Jeżeli to ostatnie nastąpi, to Rada szkolna okręgowa ustanowi na miejscu swego delegata, który w jej imieniu prowadzić będzie czynności z zarządem tym połączone.

§ 4. Kasowość i rachunki prowadzi przewodniczący Rady szkolnej miejscowej pod osobistą odpowiedzialnością.

C. k. Rada szkolna okręgowa może jednak prowadzenie kasowości i rachunków funduszu szkolnego miejscowego poruczyć kasie gminnej, jeżeli wszystkie strony konkurencyjne, t. j. gminy i obszary dworskie na obszarze podległym Radzie szkolnej miejscowej na to się zgodzą.

W wypadku przewidzianym w § poprzednim odjęcia zarządu funduszem Radzie szkolnej miejscowej, kasowość i rachunki prowadzi albo Rada szkolna okręgowa w siedzibie swego urzędu, albo delegat miejscowy z ramienia Rady szkolnej okręgowej ustanowiony.

§ 5. Nadzór nad zarządem funduszu szkolnego miejscowego prowadzi Rada szkolna okręgowa bądź przez inspektorów szkolnych okręgowych, bądź przez osobnych delegatów. Mają im być okazane części składowe majątku szkolnego, inwentarz, księga rachunków, kwity, asygnacye i gotówka w kasie.

Przeprowadzający lustracyę składa z niej sprawozdanie.

Ewentualne jej koszta nie mogą obciążać funduszu szkolnego miejscowego ani stron konkurencyjnych.

§ 6. Fundusz szkolny miejscowy dzielić się będzie na trzy działy osobne, wymienione w § 1. a każdy dział administrowany będzie osobno w swoich dochodach i wydatkach.

§ 7. Z końcem każdego roku kalendarzowego Rada szkolna miejscowa uskutecznia zamknięcie rachunków dochodów i wydatków działu I. funduszu szkolnego miejscowego i najdalej do dnia 15. stycznia przedłoży je Radzie szkolnej okręgowej według wzoru, wraz z udokumentowanymi rachunkami.

Rada szkolna okręgowa bada przedłożone rachunki i udziela z nich absolutoryum, następnie zaś z zamknięć rachunków wszystkich funduszów szkolnych miejscowych, zostających pod jej nadzorem, ułoży jeden sumaryczny wykaz, w którym uwidocznić ma dla każdego funduszu szkolnego miejscowego ogólne sumy preliminowane, oraz rzeczywiste sumy dochodów, wydatków, reszty kasowej i zaległości działu I., wymienionego w § 10. i wykaz ten najdalej do końca lutego przedłoży Radzie szkolnej krajowej.

§ 8. Rachunki dochodów i wydatków nadzwyczajnych (dział II.) prowadzić należy oddzielnie i wraz z udokumentowanymi rachunkami, po ukończeniu budowy względnie rozszerzenia lub przebudowy, przedkładać Radzie szkolnej okręgowej celem uzyskania absolutoryum.

Jeżeli budowa prowadzi się subwencyą z funduszu szkolnego krajowego, Rada szkolna okręgowa obowiązaną jest przedłożyć rachunki te Radzie szkolnej krajowej, która w tym przypadku zastrzega sobie udzielanie absolutoryum.

§ 9. Komisye i delegacye przewidziane niniejszą instrukcyą należy urządzać tak, ażeby nie pociągały za sobą osobnych kosztów.

Jeżeli zwrot kosztów jest konieczny, Rada szkolna okręgowa obowiązaną jest odnieść się z tem poprzednio do Rady szkolnej krajowej, celem uzyskania potrzebnej na pokrycie kwoty.

Dział I. wydatków zwyczajnych.

§ 10. Dochody i wydatki zwyczajne na potrzeby określone w § 1. ustępie 1. stanowić będą dział I. funduszu szkolnego miejscowego i opierać się będą na preliminarzu.

Jeżeli szkoła posiada własny budynek na pomieszczenie sal szkolnych i mieszkania nauczyciela oraz własny ogród i pole, dochody i wydatki na utrzymanie budynków szkolnych i wewnętrznego urządzenia szkoły, na opał, obsługę, oświetlenie sal szkolnych i na koszta podróży nauczycieli religii oznaczone będą ryczałtowo preliminarzem stałym.

Jeżeli szkoła nie posiada własnego budynku, ogrodu i pola i musi je wynajmować, dochody i wydatki na ten najem, na utrzy-

manie wewnętrznego urządzenia szkoły, na opał, obsługę i oświetlenie sal szkolnych i na koszta podróży nauczycieli religii określone będą preliminarzem corocznym.

Jeżeli szkoła część swoich potrzeb rzeczowych zaspokaja drogą najmu, preliminarz układany będzie corocznie, składać się jednak będzie z dwóch części: *a)* z kwoty określonej ryczałtowo preliminarzem stałym, odnoszącej się do własnego budynku; *b)* z kwoty uzupełniającej, określanej corocznie, odnoszącej się do lokalów i gruntów wynajętych.

Relutum za mieszkanie należące się nauczycielowi należeć będzie do preliminarza rocznego.

§ 11. Preliminarz stały, gdzie w myśl § 8. jest potrzebny, zaprojektuje Rada szkolna miejscowa, uwzględniając w nim jedynie potrzeby wymienione w drugim ustępie tegoż paragrafu, według wzoru obok załączonego.

Preliminując w nim pojedyncze kwoty, trzymać się należy przeciętnych cen miejscowych oraz wskazówek, które Rada szkolna krajowa osobno wyda.

§ 12. *(W brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. ust. kraj. Nr. 94).* Ułożony w ten sposób projekt stałego preliminarza przedłożyć należy Radzie szkolnej okręgowej, która bądź w siedzibie swego urzędu, bądź na miejscu zarządzi rozprawę i strony konkurencyjne do niej powoła.

Uwagi stron co do projektu należy zapisać do protokołu.

Na tej podstawie wyda Rada szkolna okręgowa orzeczenie w którem:

a) oznaczy ogólną kwotę rocznego ryczałtu na powyższe potrzeby szkoły;

b) przepisze sposób pokrycia tej kwoty, przedewszystkiem z dochodów majątku szkolnego na ten cel przeznaczonych, a następnie przez rozkład reszty pomiędzy strony obowiązane do konkurencyi t. j. gminę i obszar dworski w stosunku kwot bezpośrednich podatków przez nie opłacanych, o ile nie są ustawą uwolnione od dodatków autonomicznych;

c) jeżeli gminna kwota konkurencyjna ma być pobierana w myśl art. I. ustawy z dnia 1. lutego 1907 Dz. u. kr. Nr. 35 z dodatków

do podatków bezpośrednich t. j. z reguły tam, gdzie gmina tych dodatków używa wogóle do całkowitego lub częściowego pokrycia swych potrzeb, po zasięgnięciu w tym względzie w miarę potrzeby informacyi od Wydziału powiatowego postanowi, że kwota konkurencyjna tej gminy będzie po myśli przytoczonego artykułu ustawy uiszczana z rzeczonych dodatków za pośrednictwem c. k. Urzędu podatkowego wprost do rąk przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej względnie innej osoby wskazanej wyraźnie jako do poboru uprawnionej;

d) oznaczy termin uiszczania tych kwot w czterech ratach kwartalnych z góry, względnie przy gminach, opłacających swą kwotę konkurencyjną dodatkami do podatków bezpośrednich postanowi, że w razie, gdyby kwota dodatków gminnych w danym miesiącu do wypłaty przypadająca, nie pokryła całej raty kwartalnej, niepobrana jeszcze część tej raty ma być podniesiona z dodatków gminnych, mających wpłynąć w bezpośrednio następujących miesiącach.

§ 13. Jeżeli którakolwiek ze stron konkurencyjnych na mocy dobrowolnego zobowiązania się uiszcza na ten cel prestacye w gotówce lub w naturaliach, gotówkę tę lub wartość prestacyi w naturaliach oszacowaną na gotówkę wliczy jej Rada szkolna okręgowa w kwotę konkurencyjną nałożoną orzeczeniem i od niej potrąci.

§ 14. W przypadku przewidzianym w drugim ustępie art. 7. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894, Dz. u. kr. Nr. 49 wstrzyma się Rada szkolna okręgowa od wydania orzeczenia, a wszystkie akta sprawy wraz z wnioskami swymi przedłoży Radzie szkolnej krajowej.

§ 15. Orzeczenie wydane w myśl §§ 12. i 13. doręczy Rada szkolna okręgowa stronom konkurencyjnym, zostawiając im prawo wniesienia rekursu w ciągu dni czternastu od doręczenia.

§ 16. *(W brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94).* Prawomocne orzeczenie udzieli Rada szkolna okręgowa Radzie szkolnej miejscowej oraz Wydziałowi Rady powiatowej celem dopilnowania wstawienia kwot konkurencyjnych gmin w budżet gminny.

W przypadku przewidzianym w § 12. lit. *c)* zawiadomi nadto Rada szkolna okręgowa o prawomocnem orzeczeniu Urząd podatkowy, podając cyfrowo wysokość rat kwartalnych gminnej kwoty konkurencyjnej i oznajmiając, że te raty stanowią ryczałt, który ma być wypłacany corocznie aż do odwołania.

Zarazem wskaże c. k. Rada szkolna okręgowa imiennie przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej względnie inną osobę w jego miejsce uprawnioną do poboru tej kwoty.

§ 17. Jeżeli stosunki się zmienią, mianowicie przez wystawienie nowego, rozszerzenie lub gruntowną przebudowę dawnego budynku szkolnego, Rada szkolna okręgowa przystąpi do wydania nowego orzeczenia ze stałym preliminarzem bądź z urzędu, bądź na wniosek Rady szkolnej miejscowej lub na żądanie jednej ze stron konkurencyjnych.

§ 18. (*w brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94*). Preliminarz doroczny, gdzie i o ile w myśl § 10. jest potrzebny, układa Rada szkolna miejscowa w miesiącu wrześniu na następny rok kalendarzowy, zachowując przytem analogiczne postanowienia §§ 11. 12. i 13. i przedkłada go wprost Radzie szkolnej okręgowej, która wydaje orzeczenie i wydatki na strony konkurencyjne w stosunku ich podatków rozkłada, zawiadamiając je o tem na piśmie.*)

W przypadku przewidzianym w § 12. lit. *c)* zawiadomi nadto Rada szkolna okręgowa o prawomocnem orzeczeniu Urząd podatkowy podając cyfrowo wysokość rat kwartalnych gminnej kwoty konkurencyjnej i oznajmiając, że te raty są kwotą konkurencyjną na jeden rok preliminowaną. Jeżeli przytem zachodzi przypadek przewidziany w ustępie czwartym § 10. instrukcyi, należy, powołując datę orzeczenia co do stałego ryczałtu, zarazem oznajmić Urzędowi podatkowemu, że prócz kwoty konkurencyjnej na jeden rok preliminowanej ma Urząd podatkowy aż do odwołania wypłacać osobie uprawnionej także ryczałt stały.

---

*) Okólnikiem z dnia 23. września 1909 l. 53178 (Dzien. urzęd. Nr. 29). polecono Radom szkolnym okręgowym, aby wszystkie preliminarze funduszów szkolnych miejscowych załatwiały merytorycznie w nieprzekraczalnym terminie do końca października każdego roku.

§ 19. (*w brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94*). Dochody określone preliminarzem pobierać będzie Rada szkolna miejscowa od Zwierzchności gminnej i przełożonego obszaru dworskiego w czterech równych ratach kwartalnych z góry za kwitem urzędowym nieostemplowanym i zapisywać w dochody działu I.

Jeżeli strony obowiązane nie uiściły raty, Rada szkolna miejscowa upomni je, a jeżeli upomnienie nie odniesie skutku, doniesie o tem Radzie szkolnej okręgowej w celu wdrożenia egzekucyi politycznej przez c. k. Starostwo.

Raty ściągnięte tą drogą doręczane będą Radzie szkolnej miejscowej.

W przypadku przewidzianym w § 12. lit. c) kwotę konkurencyjną gminy podnieść ma Rada szkolna miejscowa przez swego przewodniczącego, albo inną osobę wskazaną przez Radę szkolną okręgową, w Urzędzie podatkowym w ratach kwartalnych za urzędowym kwitem nieostemplowanym w pierwszym miesiącu kwartału z dodatków gminnych w tym miesiącu gminie do wypłaty przypadających.

Gdyby kwota tych dodatków w danym miesiącu nie pokryła całej raty kwartalnej, należy podnieść część jej jeszcze niepobraną z dodatków gminnych, które mają być wypłacone gminie w bezpośrednio następujących miesiącach.

W wyjątkowych przypadkach może Rada szkolna okręgowa na prośbę gminy, po wysłuchaniu opinii Wydziału powiatowego względnie na wniosek tegoż, wezwać Urząd podatkowy osobnem rozporządzeniem, ażeby raty zapadłej lub części jej nie wydzielał na razie z dodatków gminnych dla funduszu szkolnego miejscowego, lecz zebraną kwotę dodatków gminnych wypłacił gminie na jej potrzeby. Niepobrana wskutek tego rata względnie część jej ma być natenczas podniesioną również z dodatków gminnych mających wpłynąć w bezpośrednio następujących miesiącach*).

§ 20. Przy wypłacaniu wydatków tego działu służyć będzie Radzie szkolnej miejscowej za podstawę rozkładu zawarty w motywach orzeczenia oznaczającego ryczałt, a względnie w dorocznym

---

*) Pouczenie o sposobie pobierania datków konkurencyjnych na rzecz funduszów szkolnych miejscowych przy końcu tej ustawy.

preliminarzu. Wypłata nastąpić może tylko na podstawie uchwał Rady szkolnej miejscowej do protokołu jej zapisanych.

§ 21. Sposób użycia kwoty przeznaczonej na koszta podróży nauczycieli religii pozostawia się porozumieniu Rady szkolnej miejscowej z nauczycielem religii. Spory pod tym względem rozstrzyga Rada szkolna okręgowa.

W każdym razie wypłata nastąpi po stwierdzeniu odbytej podróży.

§ 22. Za kwoty przeznaczone na opał, obsługę i światło będzie Rada szkolna miejscowa zakupywać potrzebne środki i dostarczać ich zarządowi szkoły, a względnie godzić i wypłacać służbę, która jednak bezpośrednio podlega tylko zarządowi szkoły.

Dostarczanie szkole opału i światła, oraz godzenie i wypłata służby mogą być także poruczone zarządowi szkoły, jeżeli Rada szkolna miejscowa tego zażąda, a Rada szkolna okręgowa, wysłuchawszy zdania zarządu szkoły, na to zezwoli.

§ 23. Naprawy potrzebne ku utrzymaniu budynku i sprzętów szkolnych w dobrym stanie, stwierdzi Rada szkolna miejscowa ku końcu roku szkolnego przez oględziny szkoły, uchwali potrzebne na ten cel kwoty i wykona te naprawy w ciągu feryi szkolnych bądź przez ugodzonego przedsiębiorcę, bądź we własnym zarządzie.

Po dokonaniu napraw i stwierdzeniu, że należycie dokonane zostały, wypłaci Rada szkolna miejscowa uchwaloną kwotę przedsiębiorcy lub osobie, której uskutecznienie ich poruczyła.

Nagłe naprawy, któreby w ciągu roku szkolnego koniecznemi się okazały, uskutecznić i pokryć należy w podobny sposób.

§ 24. Wynajęciem lub donajęciem sal szkolnych, ogrodu i pola zajmie się Rada szkolna miejscowa w granicach kwot przeznaczonych na ten cel w preliminarzu.

Kontrakty najmu muszą być jednak zatwierdzone przez Radę szkolną okręgową.

§ 25. Z kwot pobranych tytułem ryczałtu nie wolno pokrywać żadnych innych wydatków, a w wydawaniu ich na cele wła-

ściwe należy zachować jak największą oszczędność, ażeby z końcem roku pewną sumę zaoszczędzić.

Kwotę zaoszczędzoną w dziale I. wpisać należy jako pierwszą pozycyę dochodu działu I. na rok następny. Służyć ona będzie przedewszystkiem na tymczasowe pokrywanie wydatków tego działu na wypadek, jeżeli zwykłe dochody tego działu na czas nie wpłyną. Oszczędność ta nie pociąga jednak za sobą wcale zmniejszenia dochodów preliminarza na rok następny.

Gdy kwota zebrana przez takie oszczędności okaże się znaczną, można jej użyć na uskutecznienie większych napraw budynku i urządzenia szkolnego. Nastąpić to jednak może tylko za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej.

Dział II. wydatków nadzwyczajnych.

§ 26. Dochody i wydatki nadzwyczajne na potrzeby określone w § 1. ustępie 2. stanowić będą dział II. funduszu szkolnego miejscowego i opierać się na osobnych orzeczeniach Rady szkolnej okręgowej, a względnie Rady szkolnej krajowej, wydanych na podstawie art. 9. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894.

§ 27. Potrzebę każdego takiego wydatku stwierdza Rada szkolna okręgowa bądź z urzędu, bądź na żądanie i wniosek Rady szkolnej miejscowej.

Stwierdziwszy potrzebę, przeprowadza Rada szkolna okręgowa rokowania wstępne z właścicielami gruntów, od których grunta te można na rzecz szkoły nabyć — przez organa techniczne gminy lub c. k. Starostwa — układa plan i kosztorys budowy, rozszerzenia i przebudowy budynków szkolnych i pomieszkań dla nauczycieli, oraz znaczniejszych tychże napraw, które nie dadzą się opędzić z dochodów zwyczajnych funduszu szkolnego miejscowego.

Przy tych pracach wstępnych obowiązaną jest Rada szkolna okręgowa wysłuchać życzeń Rady szkolnej miejscowej, a ma prawo żądać jej pomocy.

Obowiązkiem jest również Rady szkolnej okręgowej zastosować się przytem do przepisów i wskazówek ogólnych, wydanych w tej mierze przez Radę szkolną krajową.

§ 28. Przeprowadziwszy te prace wstępne zawezwie Rada szkolna okręgowa strony powołane do konkurencyi na rzecz szkoły, t. j. gminę i obszar dworski, ażeby na oznaczony dzień wysłały swoich pełnomocników do rozprawy, która odbędzie się albo w siedzibie urzędu Rady, albo też przez delegata na miejscu.

Przy rozprawie należy wymienić grunt lub grunta, okazać plan i kosztorys przygotowane, udzielić potrzebnych wyjaśnień i dać możność stronom objawienia swego zdania co do całości i wszystkich szczegółów projektowanego przedsięwzięcia.

Oświadczenie stron zapisać należy do protokołu rozprawy.

§ 29. (*w brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94*). Na tej podstawie wyda Rada szkolna okręgowa orzeczenie, w którem winna:

a) stwierdzić potrzebę nadzwyczajnego wydatku na rzecz szkoły;

b) oznaczyć dokładnie grunt zakupić się mający i budowę mającą być wykonaną, oraz czas rozpoczęcia i wykończenia budowy;

c) oznaczyć wykokość kwoty na ten cel potrzebnej;

d) podać sposób pokrycia tej kwoty z majątku rozporządzalnego szkoły, z darowizn, albo, o ile te źródła nie wystarczają, drogą konkurencyi, oraz rozłożyć kwotę pomiędzy strony konkurujące, w przypadku zaś przewidzianym w § 12. lit. *c)* postanowić, zasięgnąwszy w miarę potrzeby informacyi od Wydziału powiatowego, że kwota konkurencyjna gminy ma być uiszczoną z jej dodatków do podatków bezpośrednich;

e) wskazać osobę, do której rąk kwoty konkurencyjne należy uiszczać;

f) oznaczyć termina składania rat, jeżeli kwota ma być ratalnie uiszczana, stosując w danych warunkach odpowiednio przepis § 12. *d)*.

§ 30. Jeżeli strony obowiązane do konkurencyi złożyły na ten cel dobrowolne ofiary w gotówce lub naturaliach, na ich żądanie Rada szkolna okręgowa wliczy im tę ofiarę w gotówce lub naturaliach oszacowanych na gotówkę w kwotę konkurencyjną i od niej potrąci.

§ 31. Jeżeli w myśl art. 9. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894 potrzebna kwota składaną być ma ratami, termin rozpoczęcia budowy może być naznaczony na czas po złożeniu wszystkich lub części rat.

§ 32. (*w brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94*). Wydane orzeczenie należy udzielić stronom konkurencyjnym, zostawiając im prawo wniesienia rekursu w 14. dniach od doręczenia. Prawomocne orzeczenie należy udzielić w odpisie właściwej Radzie powiatowej aby dopilnowała wstawienia do budżetu gminnego kwot przypadających na gminę.

W przypadku przewidzianym w końcowem zdaniu § 29. lit. *d)* zawiadomi nadto Rada szkolna okręgowa o prawomocnem orzeczeniu Urząd podatkowy, podając cyfrowo wysokość kwoty konkurencyjnej, wysokość ewentualnych rat, tudzież terminy płatności, zaznaczając, że rzeczona kwota kokurencyjna ma być wypłacana tylko Radzie szkolnej okręgowej (§ 33).

§ 33. (*w brzmieniu instrukcyi z dn. 20. sierpnia 1907 Dz. u. kr. Nr. 94*). Regularnej wpłaty kwot nałożonych na strony konkurencyjne pilnować będzie Rada szkolna okręgowa, wzywając w razie zwłoki c. k. Starostwo o ściągnięcie ich drogą egzekucyi politycznej.

W przypadku przewidzianym w końcowem zdaniu § 29. lit. *d)* ma Rada szkolna okręgowa pobrać kwotę konkurencyjną gminy w Urzędzie podatkowym, za urzędowym nieostemplowanym kwitem, z dodatków gminnych, przypadających gminie do wypłaty w miesiącu płatności kwoty konkurencyjnej. Gdyby kwota dodatków gminnych, przypadających gminie do wypłaty w danych miesiącach, nie pokrywała jej całej kwoty konkurencyjnej, podniesie Rada szkolna okręgowa niepobraną resztę kwoty konkurencyjnej względnie odpowiedniej jej raty, z dodatków gminnych, które mają być gminie wypłacone w bezpośrednio następujących miesiącach.

Jeżeli w wyjątkowym przypadku przewidzianym już w § 19. przeznaczona na pokrycie raty konkurencyjnej kwota dodatków gminnych zostanie za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej wypłaconą na potrzeby gminne, natenczas niepobrana część raty konkurencyjnej ma być pokrytą również z dodatków gminnych, które

mają być wypłacone gminie w bezpośrednio następujących miesiącach.

Jeżeli w tym samym miesiącu mają być wypłacone kwoty konkurencyjne na wydatki zwyczajne (§ 19) i na wydatki nadzwyczajne (§ 33), pierwszeństwo ma kwota konkurencyjna na wydatki zwyczajne, a dopiero pozostała reszta pieniędzy przypadających gminie w danym miesiącu tytułem dodatków gminnych może być użyta na pokrycie kwoty konkurencyjnej na wydatki nadzwyczajne.

§ 34. Po prawomocności orzeczenia wyda Rada szkolna okręgowa potrzebne zarządzenia celem jego przeprowadzenia.

Wypłata kwoty należnej przedsiębiorcy może następować częściowo w miarę dokonanych robót, ostatniej części jednak dopiero po ukończeniu robót i przeprowadzonej kollaudacyi.

§ 35. Nadzór nad robotą, w regule bezpłatny, zarządzi Rada szkolna okręgowa ze swego ramienia, a kollaudacyę jej przeprowadzi przez znawcę. Radzie szkolnej miejscowej służy jednak prawo i obowiązek ze swej strony dozorować robót i uwagi swe przedstawiać Radzie szkolnej okręgowej, która powinna je badać i rozstrzygać.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej mają być wezwani do aktu kollaudacyi budowy, a uwagi ich będą zapisane do protokołu kollaudacyi.

§ 36. W wypadku przewidzianym w ustępie trzecim art. 9. ustawy krajowej z dnia 24. kwietnia 1894, Rada szkolna okręgowa wstrzyma się od wydania orzeczenia, a akta sprawy wraz z wnioskami swymi należycie i szczegółowo umotywowanymi przedłoży Radzie szkolnej krajowej.

§ 37. Wydatki na potrzeby szkoły nie wymienione w § 1. nie mogą być preliminowane i nakładane na strony konkurencyjne a mogą być pokrywane tylko z dobrowolnych ofiar tychże stron lub jednej z nich lub osób prywatnych.

W takim razie wciągnąć je należy w dochody i wydatki funduszu szkolnego miejscowego w dział III. osobnych wydatków.

Dział III. wydatków osobnych.

§ 38. Dochody z grzywien ściągane za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły, przeznaczone na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i przybory szkolne, stanowić będą dział III. funduszu szkolnego miejscowego.

§ 39. C. k. Rada szkolna okręgowa prowadzić będzie ewidencyę grzywien nałożonych, czuwać będzie nad ich ściągnięciem i lokować ściągnięte kwoty na książeczki kasy oszczędności lub innych instytucyi finansowych w siedzibie lub najbliższej okolicy się znajdujących — na rzecz właściwego funduszu szkolnego miejscowego.

Jeżeli z grzywien tych dla pewnego funduszu szkolnego miejscowego uzbiera się znaczniejsza kwota, co najmniej 10 zł. na jedną klasę wynosząca, Rada szkolna okręgowa w ciągu feryi szkolnych zawiadomi o tem Radę szkolną miejscową i zawezwie ją do postawienia szczegółowych wniosków co do jej użycia.

§ 40. W granicach oznaczonej w ten sposób kwoty poweźmie Rada szkolna miejscowa z początkiem roku szkolnego uchwałę zawierającą wykaz ubogich, odznaczających się pilnością i wzorowem zachowaniem uczniów obdzielić się mających, w którym uwidocznić należy przedmioty dla każdego z nich przeznaczone.

Uchwałę tę poweźmie Rada szkolna miejscowa po wysłuchaniu grona nauczycielskiego względnie zarządu szkoły, oraz po zasięgnięciu opinii zwierzchności gminnej. Uchwałę tę wraz z wnioskami zarządu szkoły przedłożyć należy Radzie szkolnej okręgowej najpóźniej do końca września.

§ 41. Po sprawdzeniu wykazu Rada szkolna okręgowa podniesie z kasy oszczędności przyzwoloną kwotę i wyda ją Radzie szkolnej miejscowej na ręce przewodniczącego za kwitem urzędowym.

§ 42. Zakupnem odzieży i przyborów szkolnych zająć się ma przewodniczący Rady szkolnej miejscowej, zasięgnąwszy opinii jej członków.

Obdzielanie biednych uczniów odzieżą i przyborami uskuteczni przewodniczący, o ile to możliwe w obecności członków Rady, a kierownik szkoły utrzymywać będzie w ewidencyi wykaz obdzielonych uczniów dla kontroli i użytku przy powtórnem obdzieleniu.

§ 43. Z użycia otrzymanej kwoty przedłożyć ma Rada szkolna miejscowa Radzie szkolnej okręgowej w oznaczonym przez nią terminie udokumentowany rachunek, dołączając imienny spis obdzielonych uczniów z wyszczególnieniem odzieży i przyborów szkolnych, którymi zostali obdarzeni.

Rachunek ten ma być przed przedłożeniem Radzie szkolnej okręgowej wyłożony w urzędzie gminnym przez 8 dni do publicznego przejrzenia.

§ 44. Wyjątkowo może Rada szkolna okręgowa czynności zakupienia i rozdzielenia odzieży i przyborów szkolnych pomiędzy ubogich uczniów poruczyć swemu delegatowi, który z użycia wydanej mu kwoty złoży rachunek bezpośrednio Radzie szkolnej okręgowej, dołączając szczegółowy wykaz obdarzonych uczniów.

Odpis tego wykazu udzielony być ma Radzie szkolnej miejscowej do przechowania.

Majątek funduszu szkolnego miejscowego.

§ 45. Do miejscowego funduszu szkolnego należą grunta nadane szkole, zabudowania szkolne, kapitały, zapisy i darowizny prywatne, o ile przeznaczone są na cele wskazane w § 1.

Kapitały, zapisy i darowizny przeznaczone na utrzymanie nauczycieli, należą do funduszu szkolnego krajowego i wydzielone zostaną z funduszu szkolnego miejscowego, o ile z nim dotychczas były połączone.

§ 46. W myśl tych zasad Rada szkolna miejscowa sporządzi według wzoru nowy szczegółowy inwentarz majątku szkolnego miejscowego, podzielony na następujące działy:

1) grunta szkolne,
2) budynki szkolne,
3) kapitały i zobowiązania do ofiar na cele wskazane § 1. niniejszej instrukcyi,

4) sprzęty szkolne,
5) okazy i zbiory naukowe,
6) biblioteka dla uczniów,
7) biblioteka dla nauczyciela.

Inwentarz ma wykazywać, które z tych części majątku i jakich dochodów dostarczają.

Jeżeli w gminie jest kilka szkół, należy dla każdej z nich ułożyć inwentarz osobny.

Inwentarz tak sporządzony przedłoży Rada szkolna miejscowa w trzech egzempl. Radzie szkolnej okręgowej, która sprawdziwszy go, zwróci dwa egzemplarze zaopatrzone w klauzulę zatwierdzającą dla użytku zarządu szkolnego i Rady szkolnej miejscowej.

§ 47. Wszelkie dalsze nabytki i ubytki wciąga Rada szkolna miejscowa do inwentarza, po upływie każdego roku donosi o tych zmianach Radzie szkolnej okręgowej, zaś co trzy lata inwentarz uzupełniony przedkłada Radzie szkolnej okręgowej do zatwierdzenia.

§ 48. Nad całością majątku szkolnego czuwa Rada szkolna miejscowa.

Grunta i budynki, służące do użytku szkoły lub nauczyciela, sprzęty szkolne, okazy i zbiory naukowe, wreszcie bibliotekę oddaje Rada szkolna miejscowa w zarząd nauczycielowi, który zarządza szkołą, na podstawie inwentarza, spisując przytem protokół podpisany przez delegata swego i nauczyciela odbierającego zarząd.

Rada szkolna miejscowa i jej przewodniczący mają prawo przekonywać się o stanie majątku szkolnego a w razie dostrzeżenia nieprawidłowości lub ubytków ma Rada szkolna miejscowa obowiązek zarządzić co potrzeba i Radzie szkolnej okręgowej o tem donieść.

§ 49. Dochody uzyskane z majątku, oraz kwoty otrzymane drogą darowizny lub zapisu a przeznaczone wyraźnie na bieżące potrzeby rzeczowe szkoły, wciągnie Rada szkolna miejscowa w odpowiedni dział dochodów funduszu szkolnego miejscowego.

Kapitały otrzymane na stałe uposażenie szkoły lub otrzymane na rzecz szkoły bez bliższego oznaczenia celu, przesłać należy bezzwłocznie Radzie szkolnej okręgowej, która, co się tyczy ich użycia, zasięgnie decyzyi Rady szkolnej krajowej.

§ 50. Rada szkolna okręgowa dopilnuje winkulacyi papierów wartościowych, stanowiących stałe uposażenie szkoły i wskaże, kto je ma przechowywać, odsetki od nich pobierać i do dochodów funduszu szkolnego miejscowego wcielać.

§ 51. Rada szkolna miejscowa dopilnuje, aby zobowiązania w naturaliach na utrzymanie szkoły, składane były w należytych terminach i należytej jakości i oddane zarządowi szkoły. W razie przeciwnym donieść o tem należy Radzie szkolnej okręgowej celem wdrożenia egzekucyi.

Postanowienia końcowe.

§ 52. Instrukcya niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1895, a z tą chwilą tracą moc obowiązującą wszystkie odnoszące się do tegoż przedmiotu dawniejsze przepisy. Czynności wstępne, instrukcyą tą w §§ 9., 16., 43. i 44. przepisane, mają być jednak podjęte bezzwłocznie po jej ogłoszeniu.

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 31. października 1907 l. 52126, do wszystkich c. k. Rad szkolnych okręgowych, o sposobie pobierania datków konkurencyjnych na rzecz funduszów szkolnych miejscowych.

Celem należytego wykonania postanowień ustawy z dnia 1. lutego 1907, Nr. 35 Dz. u. kr. i instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907, Dz. u. kr. Nr. 94, zmieniającej niektóre postanowienia instrukcyi z dnia 14. lipca 1894 Nr. 63 Dz. u. kr. o sposobie pobierania od gmin kwot konkurencyjnych na rzecz funduszów szkolnych miejscowych, poleca się c. k. Radzie szkolnej okręgowej, aby bezzwłocznie zawiadomiła odnośne c. k. Urzędy podatkowe o prawomocnie obowiązujących orzeczeniach, na podstawie których Urzędy te wypłacać będą od dnia 1. stycznia 1908 gminne kwoty konkurencyjne wprost z dodatków gminnych w myśl art. 12. lit. c) instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907 Nr. 94 Dz. u. kr. na wydatki zwyczajne do funduszu szkolnego miejscowego.

W zawiadomieniach należy podać c. k. Urzędowi podatkowemu cyfrowo wysokość kwoty konkurencyjnej, która przypada na gminę do zapłaty w ciągu roku administracyjnego, tudzież cyfrowo wysokość rat kwartalnych i oznajmić, czy te raty stanowią ryczałt stały, który ma być wypłacany corocznie aż do odwołania, czy też raty są kwotą konkurencyjną na jeden rok kalendarzowy preliminowaną.

W każdem takiem zawiadomieniu należy umieścić zastrzeżenie tej treści, że — gdyby kwota dodatków gminnych w danym miesiącu do wypłaty przypadająca nie pokryła całej raty kwartalnej, niepobrana jeszcze część tej raty ma być podniesiona z dodatków gminnych mających wpłynąć w bezpośrednio następujących miesiącach (przedostatni ustęp § 19. instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907 Nr. 94 Dz. u. kr.).

Zarazem wskazać należy w tem zawiadomieniu imiennie osobę, do której rąk mają być wypłacane raty kwartalne za kwitami nieostemplowanymi. Tej osobie doręczy c. k. Rada szkolna okręgowa równocześnie odpis odnośnego zawiadomienia, by na tej podstawie mogła bez przeszkód co kwartału podejmować w c. k. Urzędzie podatkowym raty kwartalne.

Dla uniknięcia wątpliwości i mylnej interpretacyi instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907 Nr. 94 Dz. u. kr. zauważa się co następuje:

a) Jeżeli chodzi o stały ryczałt oznaczony już prawomocnem orzeczeniem c. k. Rady szkolnej krajowej t. j. w przypadkach, w których gmina ma do funduszu szkolnego miejscowego uiszczać corocznie tylko 10% dodatków do podatków bezpośrednich, należy na podstawie wykazu podatków bezpośrednich opłacanych w gminie w poprzednim roku obliczyć wysokość 10% prestacyi i tę kwotę konkurencyjną jako stały roczny ryczałt podać cyfrowo c. k. Urzędowi podatkowemu, oznajmiając mu, ile wynosić będą raty kwartalne bez przerwy aż do odwołania.

(Jeżeli np. 10% prestacya gminy w stosunku do opłacanych w gminie podatków bezpośrednich w roku 1906 wynosi kwotę 240 K, w takim razie kwota ta od 1. stycznia 1908 będzie stanowiła roczny gminny datek konkurencyjny stały począwszy od 1. stycznia 1908 aż do odwołania, która to należytość będzie wypłacaną w ratach po 60 koron każdego kwartału z góry).

b) Jeżeli chodzi o stały ryczałt oznaczony prawomocnem orzeczeniem c. k. Rady szkolnej okręgowej t. j. w przypadkach, w których wydatki rzeczowe znajdą zupełne pokrycie w 10% prestacyi stron konkurencyjnych, natenczas podać należy c. k. Urzędowi podatkowemu wysokość gotówki przypadającej do zapłaty na odnośną gminę jako roczny datek konkurencyjny, (który wypadnie z obliczenia w stosunku do podatków bezpośrednich opłacanych w poprzednim roku przez gminę (y) i obszar (y) dworski (e), jako strony konkurujące do utrzymania odnośnej szkoły) a zarazem podać cyfrowo wysokość rat gminnej kwoty konkurencyjnej wypłacać się mających od 1. stycznia 1908 kwartalnie z góry aż do odwołania.

c) Jeżeli chodzi o orzeczenie wydane na podstawie preliminarza dorocznego, w takim razie zawiadomienie wystosowane do c. k. Urzędu podatkowego winno zawierać te same momenta jak pod a), względnie pod b), z tą zmianą, że podać się mająca cyfrowo wysokość rat kwartalnych gminnej kwoty konkurencyjnej jest preliminowaną tylko na j e d e n r o k k a l e n d a r z o w y.

d) W przypadku przewidzianym w ustępie czwartym § 10. instrukcyi z dnia 14. lipca 1894, Nr. 63 Dz. u. kr. t. j. gdy chodzi o ryczałt stały i obok tego o preliminarz doroczny, należy c. k. Urząd podatkowy zawiadomić o jednej i drugiej kwocie konkurencyjnej z tem, że pierwsza kwota ma być stale pobieraną a druga kwota tylko przez jeden rok kalendarzowy w ratach kwartalnych z góry.

Samo z siebie wynika, że wartość prestacyi w naturze, jeżeli taką na gminę nałożono, musi być wprzód z gminnej kwoty konkurencyjnej strąconą a tylko resztę ma c. k. Urząd podatkowy przypisać do wypłaty w ratach kwartalnych.

Jeżeli wartość prestacyi w naturze przewyższy datek konkurencyjny przypadający na gminę, w takim razie odpadnie potrzeba zawiadomienia o tem c. k. Urzędu podatkowego.

Zawiadomienia powyższej formy i treści należy wystosować do c. k. Urzędu podatkowego d l a k a ż d e j g m i n y o s o b n o bez względu na to, czy do zakresu szkolnego należy tylko jedna gmina czy kilka gmin.

Kompetentnym do przypisywania gminnych kwot konkurencyjnych i wypłacania ich na pokrycie wydatków zwyczajnych

jest ten Urząd podatkowy, w którego okręgu znajduje się odnośna gmina.

Ponieważ niejedna gmina zalega z prestacyą na rzeczowe potrzeby szkolne za czas po koniec roku 1907, należy dla uregulowania rachunków funduszu szkolnego miejscowego dokładnie obliczyć tę zaległość, sprawdziwszy poprzednio tak prawomocność dotyczącego orzeczenia, jak też płynność tej prestacyi, a następnie podać c. k. Urzędowi podatkowemu cyfrowo wysokość zaległości i wezwać go, aby w pierwszej linii wypłacił tę zaległość dnia 1. stycznia 1908 z dodatków gminnych do rąk osoby imiennie wskazać się mającej.

Dotychczasowy sposób pobierania kwot konkurencyjnych od obszarów dworskich pozostaje niezmieniony z tem, że ta sama osoba uprawniona do poboru gminnych kwot konkurencyjnych winna także pobierać kwoty konkurencyjne obszaru dworskiego za kwitem wolnym od stempla w ratach kwartalnych z góry.

Zarazem poleca się c. k. Radzie szkolnej okręgowej, aby na podstawie przeprowadzić się mających rozpraw jak najspieszniej wydała orzeczenia szczególnie co do preliminarzy dorocznych na rok 1908 tak, aby przypis przypadającej na odnośną gminę kwoty konkurencyjnej mógł nastąpić przed 1. stycznia 1908, gdyż tego dnia może być ściągniętą a raczej wypłaconą osobie uprawnionej I-sza rata kwartalna z dodatków gminnych złożonych po koniec grudnia 1907.

Przypis względnie pobór gminnych kwot konkurencyjnych może mieć miejsce także z początkiem drugiego, trzeciego lub czwartego kwartału zależnie od tego, kiedy odnośne orzeczenie stanie się prawomocnem.

Do postanowienia § 16. ustęp pierwszy instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907, Nr. 94 Dz. u. kr. dotyczącego doręczania prawomocnych orzeczeń Wydziałowi Rady powiatowej, celem dopilnowania wstawiania gminnych kwot konkurencyjnych w budżet gminny, należy ściśle się stosować.

Dla należytej ewidencyi c. k. Rada szkolna okręgowa założy osobny kataster szkół dla wydatków zwyczajnych stałych i niestałych.

Postanowienia §§ 29., 32. i 33. instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907, Nr. 94 Dz. u. kr. dotyczące sposobu pobierania od

gmin datków konkurencyjnych na wydatki nadzwyczajne należy w pierwszym rzędzie stosować do tych przypadków, w których c. k. Rada szkolna okręgowa wydała orzeczenie we własnym zakresie działania t. j. tam, gdzie koszta budowy lub rozszerzenia budynku szkolnego znajdują zupełne pokrycie w 120% prestacyi stron konkurencyjnych.

Z uwagi, że fundusz szkolny krajowy przyczyni się zasiłkiem do uzupełnienia kosztów budowy szkoły najpierw w tych gminach, które już zabezpieczyły grunta podbudowlane i złożyły w całości datki konkurencyjne, a takich gmin jest bardzo wiele, nie będzie c. k. Rada szkolna krajowa wydawała w najbliższych latach orzeczeń w myśl art. 9. ustawy z dnia 24. kwietnia 1894, Nr. 49 Dz. u. kr. i § 36. instrukcyi z dnia 14. lipca 1894, Nr. 63 Dz. u. kr. w formie wskazanej w § 29. instrukcyi z dnia 20. sierpnia 1907, Nr. 94 Dz. u. kr. lecz jak obecnie oznaczony będzie ryczałtowy zasiłek z funduszu szkolnego krajowego.

Jeżeli jednak znajdą się gminy, które zechcą mieć wcześniej nowy budynek szkolny przy pomocy zasiłku z funduszu szkolnego krajowego, mogą, nie czekając na rozprawę i orzeczenie konkurencyjne, powziąć uchwałę Rady gminnej, mocą której obowiązują się składać wpierw 120% prestacyę w kilku ratach rocznych i w tym celu wstawiać do budżetu gminnego odpowiednie kwoty.

Na podstawie takiej uchwały Rady gminnej po porozumieniu się z Wydziałem Rady powiatowej co do wstawienia do budżetu gminnego datku konkurencyjnego, zarządzi c. k. Rada szkolna okręgowa przypis rat prestacyjnych w c. k. Urzędzie podatkowym podając cyfrowo wysokość całej kwoty konkurencyjnej, wysokość rat i terminu płatności z tem, że te kwoty mają być wypłacane tylko do rąk Pana Przewodniczącego c. k. Rady szkolnej okręgowej.

REGULAMIN

CZYNNOŚCI C. K. RADY SZKOLNEJ KRAJOWEJ.

WE LWOWIE.
NAKŁADEM C. K. RADY SZKOLNEJ KRAJOWEJ.
Z DRUKARNI WŁ. ŁOZIŃSKIEGO — ZARZĄDCA J. NIEDOPAD.
1912

REGULAMIN

CZYNNOŚCI C. K. RADY SZKOLNEJ KRAJOWEJ.

WE LWOWIE.
NAKŁADEM C. K. RADY SZKOLNEJ KRAJOWEJ.
Z DRUKARNI WŁ. ŁOZIŃSKIEGO — ZARZĄDCA J. NIEDOPAD.
1912

Regulamin

czynności c. k. Rady szkolnej krajowej

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

wydany na podstawie art. XI. ustawy z dnia 15. lutego 1905, Dz. u. kr. Nr. 39 i zatwierdzony reskryptem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 5. września 1912 L. 1573 K. U. M.

I. Postanowienia ogólne.

§ 1.

C. k. Rada szkolna krajowa jest w granicach wskazanych artykułami I. i II. ustawy z dnia 15. lutego 1905, Dz. u. kr. Nr. 39, najwyższą władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju w sprawach:

1. Szkół i zakładów wychowawczych, podlegających c. k. Radom szkolnym okręgowym.
2. Seminaryów nauczycielskich i należących do nich szkół ćwiczeń.
3. Szkół średnich i wszystkich w zakres ich wchodzących zakładów naukowych prywatnych i specyalnych.
4. Szkół handlowych i przemysłowych.

§ 2.

C. k. Rada szkolna krajowa składa się z członków, wymienionych w art. IV. ustawy z dnia 15. lutego 1905, Dz. u. kr. Nr. 39.

§ 3.

Przewodniczącym jest każdoczesny c. k. Namiestnik, którego zastępuje c. k. Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, ewentualnie wyznaczony przez c. k. Namiestnika dla wszystkich lub poszczególnych spraw innych zastępca.

§ 4.

C. k. Rada szkolna krajowa ma siedzibę we Lwowie. Pieczęcią jej jest c. k. Orzeł państwa z napisem w otoku: „Galicyjska c. k. Rada szkolna krajowa“.

§ 5.

Językiem urzędowym c. k. Rady szkolnej krajowej jest język polski z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia ministeryalnego z 4. czerwca 1869 L. 2354, Dz. u. kr. Nr. 24.

II. Zakres i podział czynności.

§ 6.

C. k. Rada szkolna krajowa załatwia wszystkie sprawy wpływające do jej protokołu podawczego:

a) kolegialnie na posiedzeniach,
b) potocznie.

§ 7.

Sprawy wymagające kolegialnego załatwienia są przedmiotem obrad i uchwał na posiedzeniach:

a) Pełnej Rady,
b) Sekcyi.

§ 8.

Sekcyi, które w zakresie swego działania samoistnie stanowią, względnie przygotowują wnioski na posiedzenia Pełnej Rady, jest trzy:

I. dla spraw szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich,
II. dla spraw szkół średnich,
III. dla spraw szkół handlowych i przemysłowych.

§ 9.

Do każdej Sekcyi należą oprócz właściwych referentów administracyjnych i ekonomicznych spraw szkolnych oraz inspektorów szkolnych krajowych — inni członkowie wyznaczeni przez c. k. Radę szkolną krajową po wysłuchaniu ich życzeń.

Do każdej Sekcyi musi jednak wejść jeden delegat Wydziału krajowego i dwaj zawodowi znawcy szkolnictwa.

Sekcya I. składa się:

a) z referentów administracyjnych i ekonomicznych spraw szkół do tej Sekcyi należących,
b) z inspektorów krajowych tych szkół,
c) z odpowiedniej liczby innych członków Rady szkolnej krajowej.

Sekcya II. składa się:

a) z referenta administracyjnych i ekonomicznych spraw szkół średnich,
b) z inspektorów krajowych tych szkół,
c) z odpowiedniej liczby innych członków Rady szkolnej krajowej.

Sekcya III. składa się:

a) z referenta administracyjnych i ekonomicznych spraw szkół handlowych i przemysłowych,
b) z inspektorów krajowych tych szkół,
c) z odpowiedniej liczby innych członków Rady szkolnej krajowej,
d) z trzech znawców zawodowych (z głosem doradczym).

§ 10.

Posiedzeniom Pełnej Rady i Sekcyi przewodniczy Namiestnik lub Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, ewentualnie wyznaczony przez Namiestnika zastępca (§ 3).

§ 11.

Także i w posiedzeniach Pełnej Rady oraz Sekcyi I. i II. mogą brać udział z głosem doradczym znawcy zawodowi, których c. k. Rada szkolna krajowa powoła do spraw poszczególnych.

§ 12.

Funkcye inspektorów szkolnych krajowych normuje rozporządzenie c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z 3. listopada 1899 L. 9571, Dz. rozp. min. Nr. 59. W poszczególnych przypadkach może Namiestnik funkcye te poruczyć innym członkom Rady szkolnej krajowej, o ile posiadają wymagane do tego uzdolnienie zawodowe.

§ 13.

W obrębie obowiązujących ustaw i przepisów są przedmiotem obrad i uchwał Pełnej Rady:

1. Projekty wszelkich ustaw szkolnych, regulaminów i przepisów ogólnych, tudzież nowych planów naukowych i zmian zasadniczych w planach dotychczas obowiązujących.

2. Uchwalanie preliminarza wydatków nadzoru szkolnego, preliminarza dotowanych z funduszów państwowych szkół średnich i seminaryów nauczycielskich, szkół handlowych i przemysłowych, tudzież szkół ludowych.

3. Sprawozdania coroczne o stanie wychowania publicznego.

4. Ogólne zarządzenia w sprawie krajowych konferencyi nauczycieli szkół ludowych i sprawozdanie o wyniku ich obrad.

5. Wnioski w sprawie zakładania nowych szkół średnich i seminaryów nauczycielskich, tudzież szkół handlowych i przemysłowych oraz udzielanie tym szkołom prawa publiczności.

6. Sprawy dotyczące kompetencyi Rady szkolnej krajowej i Rad szkolnych okręgowych tak w stosunku wzajemnym do siebie, jak niemniej w stosunkach z innemi władzami.

7. Wnioski, względnie decyzye w sprawach mianowania inspektorów szkolnych krajowych i okręgowych, dyrektorów i kierowników szkół średnich, seminaryów nauczycielskich, państwowych szkół przemysłowych i handlowych.

8. Sprawy, w których przeciw uchwale Sekcyi wniesiono *votum separatum.*

9. Wszelkie sprawy, zwłaszcza ogólnej lub zasadniczej natury, które Przewodniczący przeznaczy na Pełną Radę.

§ 14.

W obrębie obowiązujących ustaw i przepisów są przedmiotem obrad i uchwał Sekcyi następujące sprawy:

1. Instrukcye odnoszące się do regulaminu szkolnego, o ile nie są zastrzeżone Pełnej Radzie.

2. Okólniki celem wykonania przepisów i ustaw szkolnych z tem samem zastrzeżeniem.

3. Sprawozdania c. k. inspektorów szkolnych krajowych z wizytacyi szkół wszelkiej kategoryi, ich nadzorowi powierzonych, sprawozdania innych członków Rady z wizytacyi szkół, tudzież sprawozdanie o przebiegu i skutku egzaminów dojrzałości w seminaryach nauczycielskich i szkołach średnich i egzaminów głównych w szkołach przemysłowych.

4. Zakładanie, przeistaczanie pod względem planu i ilości klas i zwijanie szkół ludowych (wydziałowych i pospolitych).

5. Sprawy tworzenia klas nadetatowych, względnie równorzędnych we wszystkich kategoryach szkół.

6. Przyzwolenia na otwieranie szkół prywatnych wszelkiej kategoryi i zamykanie tychże, tudzież propozycye w sprawie przyznania charakteru szkół publicznych dla szkół ludowych.

7. Sprawy nostryfikacyi zagranicznych patentów nauczycielskich dla szkół średnich, handlowych i przemysło-

wych i sprawy zwalniania kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego od przepisanych egzaminów nauczycielskich lub zastrzeżonej w ustawach praktyki szkolnej.

8. Wszelkie sprawy osobiste personalu nauczycielskiego szkół wszystkich kategoryi, tudzież inspektorów szkolnych okręgowych (nominacye, przeniesienia, urlopy, uboczne zajęcia, posunięcie do wyższej klasy płac, przeniesienia w stan spoczynku etc.), o ile nie są zastrzeżone Pełnej Radzie (§ 13 : 7).

9. Sprawy dyscyplinarne wymienionych osób.

10. Sprawy odznaczenia osób należących do personalu nauczycielskiego szkół wszelkich kategoryi, tudzież inspektorów szkolnych okręgowych, względnie wyrażania im uznania i pochwały, jak niemniej sprawy tego rodzaju tyczące się osób prywatnych, które położyły wybitne zasługi dla szkolnictwa.

11. Mianowanie, regulowanie poborów, przenoszenie w stan spoczynku i inne sprawy personalne służby szkół państwowych, oraz sprawy dyscyplinarne osób należących do tej kategoryi.

12. Sprawy dyscyplinarne uczniów seminaryów nauczycielskich, szkół średnich, handlowych i przemysłowych, oraz ewentualne zarządzenie czasowego zamknięcia szkół lub klas.

13. Sprawy dotyczące sprzedaży, zamiany lub zastawu budynków szkolnych i gruntów, które są własnością funduszu szkolnego miejscowego.

14. Sprawy odpisywania zaległości ciążących na gminach z powodu nieuiszczonych datków na płace nauczycielskie.

15. Udzielanie zasiłków gminom i innym stronom obowiązanym do utrzymania szkół na budynki i urządzenia szkolne, tudzież udzielanie pożyczek bezprocentowych i przepisywanie warunków ich spłaty.

16. Zezwalanie na użycie budynków i izb szkolnych na cele nieszkolne.

17. Sprawy tyczące się budynków szkolnych, w których się mieszczą seminarya nauczycielskie, tudzież szkoły średnie, handlowe i przemysłowe.

18. Wyznaczanie czasu i przewodniczących do egzaminów dojrzałości w seminaryach nauczycielskich i szkołach średnich.

19. Zatwierdzanie książek szkolnych, polecanie dzieł i pism peryodycznych bibliotekom szkolnym, tudzież polecanie środków i przyborów naukowych.

20. Sprawy wydawnictw książek szkolnych.

21. Sprawy funduszu emerytalnego nauczycieli ludowych szkół publicznych.

22. Rekursy i przedstawienia przeciw zarządzeniom Rady szkolnej krajowej, jeżeli ma nastąpić zmiana dotyczącego zarządzenia.

23. Zatwierdzanie przedkładanych peryodycznie specyalnych planów naukowych, jeżeli odstępują w pewnych względach od przepisanych planów normalnych.

24. Załatwianie rocznych sprawozdań dyrekcyi seminaryów nauczycielskich o stanie tych zakładów, tudzież sprawozdań z konferencyi okręgowych i sprawozdań wizytacyjnych inspektorów okręgowych, jeżeli na podstawie tych relacyi mają być wydane zarządzenia donioślejszego znaczenia.

Dalej należą do zakresu urzędowania Sekcyi, o ile przy załatwieniu nastręczą się jakie wątpliwości, wszelkie inne sprawy, zwłaszcza:

25. Uwalnianie uczniów i uczenic od opłat szkolnych.

26. Sprawy przyznawania zapomóg, zmiennych remuneracyi i darów z łaski osobom stanu nauczycielskiego, jakoteż pozostałym po nich wdowom i sierotom.

27. Udzielanie stypendyów kandydatom i kandydatkom seminaryów nauczycielskich z funduszu wyznaczonego na ten cel ze skarbu państwa i kraju.

Wreszcie są przedmiotem obrad Sekcyi wszystkie sprawy, w których Sekcye winny po myśli § 8 przedstawiać wnioski na Pełnej Radzie. Sprawy, nie należące do specyalnego zakresu żadnej Sekcyi, winny z reguły być traktowane, względnie do traktowania na Pełnej Radzie przygotowane na posiedzeniach Sekcyi I.

§ 15.

Wszystkie inne nie wymienione w §§ 13 i 14 sprawy, jakoteż sprawy niedojrzałe do merytorycznego załatwienia, lecz wymagające uzupełnienia lub wyjaśnienia, załatwia się potocznie.

Przewodniczący Rady szkolnej krajowej może jednak i takie sprawy poddać pod obrady Sekcyi lub nawet Pełnej Rady.

Na odwrót może Przewodniczący zarządzić na swoją odpowiedzialność w nagłych przypadkach potoczne, ewentualnie obiegowe załatwienie spraw, któreby właściwie winny być załatwiane w Sekcyi lub na Pełnej Radzie; winien jednak zawiadomić o tem na najbliższem posiedzeniu Sekcyę, względnie Pełną Radę celem przyjęcia uczynionego zarządzenia do zatwierdzającej wiadomości.

Podobnie może Sekcya pewien rodzaj spraw, które do jej zakresu urzędowania należą, przekazać stale lub czasowo do potocznego załatwienia.

Porządek obrad

na posiedzeniach Pełnej Rady i Sekcyi.

Pełna Rada.

§ 16.

Pełna Rada odbywa posiedzenia z reguły raz na miesiąc, a nadto w miarę potrzeby wskutek zwołania przez Przewodniczącego, które ma być wystosowane do wszystkich członków w miarę możności przynajmniej na 8 dni przed datą posiedzenia. Przed każdem posiedzeniem należy przesłać wszystkim członkom porządek dzienny, ustanowiony przez Przewodniczącego.

§ 17.

Do prawomocności uchwał Rady szkolnej krajowej potrzeba obecności Przewodniczącego lub jego zastępcy i przynajmniej 10 członków.

§ 18.

Na początku posiedzenia urzędnik prowadzący protokół odczytuje protokół posiedzenia poprzedniego, który następnie po stwierdzeniu, iż niema w nim zmiany do uczynienia, ewentualnie po uskutecznieniu potrzebnej zmiany, Przewodniczący i protokolant podpisują.

§ 19.

Po sprawdzeniu protokołu Przewodniczący najpierw zawiadamia o ważniejszych rozporządzeniach ministeryalnych ogólnej natury, które od ostatniego posiedzenia nadeszły i o zarządzeniach, które ewentualnie wydano po myśli § 15 regulaminu.

Następnie wzywa kolejno referentów do wnoszenia spraw im przydzielonych. Każdy referent winien sprawę zwięźle wyłożyć, a po należytem wyłuszczeniu wszystkiego, co się do niej odnosi, przedstawić wnioski Sekcyi, a względnie swoje z dokładnem umotywowaniem.

Na każdym referacie ma być umieszczone *votum* lub projekt załatwienia.

Samoistne wnioski członków, o ile nie odnoszą się do spraw będących na porządku dziennym, winny być poprzednio wniesione do protokołu podawczego Rady szkolnej krajowej (jako przypomnienie urzędowe) lub zgłoszone na posiedzeniu, poczem będą traktowane na równi z innemi sprawami bieżącemi.

Przewodniczący może, jeżeli uzna sprawę za niedostatecznie zbadaną lub wyjaśnioną, odroczyć ją do następnego posiedzenia i może także bądź sam bądź wskutek uchwały Rady odesłać ją napowrót do Sekcyi dla lepszego rozpatrzenia i dokładniejszego zbadania.

§ 20.

Po wyłuszczeniu sprawy przez referenta i przedłożeniu wniosku lub wniosków Przewodniczący otwiera dyskusyę, udziela głosu w tym porządku, w jakim się doń zgłaszano, kieruje obradami i czuwa nad tem, aby nikt z przemawiających nie odbiegał od przedmiotu, względnie rozwlekłością wywodów nie zabierał zbyt wiele czasu. Jeżeliby mowca nie trzymał się przedmiotu albo pozwalał sobie wycieczek

osobistych albo dopuścił się w swych słowach większej niewłaściwości, Przewodniczący może go przywołać do porządku lub nawet głos mu odebrać.

Żaden członek Rady nie powinien z reguły w tej samej sprawie więcej, niż dwa razy przemawiać.

§ 21.

Przewodniczący może w każdej chwili głos zabrać, aby objawić własne zapatrywanie na sprawę, udzielić potrzebnych wyjaśnień, lub też dla utrzymania porządku i powagi obrad.

§ 22.

Po wyczerpaniu i zamknięciu dyskusyi następuje głosowanie. Każdy członek może żądać zmiany w brzmieniu lub porządku kwestyi postawionych przez Przewodniczącego lub wnosić ich rozłączenie. Przewodniczący poddaje pod głosowanie najpierw wniosek w kwestyi formalnej, potem wniosek o odroczenie sprawy, potem poprawki poczynione do wniosku, względnie wnioski odmienne, zaczynając od tych, które od niego najdalej odbiegają, potem sam wniosek, a nakoniec dodatki doń wniesione.

Przy głosowaniu w sprawie kwot zaczyna się od najwyższej.

Przy wnioskach, złożonych z kilku części, należy osobno nad każdą z nich głosować. Jeżeli chodzi o projekt ustawy, regulaminu lub instrukcyi złożony z wielu paragrafów, należy po przyjęciu wszystkich paragrafów z osobna głosować nad projektem w całości. Rada może jednak na stosowny wniosek w tym względzie przyjąć projekt od razu w całości *(en bloc)* bez poprzedniego głosowania nad poszczególnymi paragrafami.

Projekt obszerniejszy winien być autografowany lub drukowany i przed posiedzeniem rozesłany wszystkim członkom Rady szkolnej krajowej.

§ 23.

Jeżeli po wniesieniu sprawy i przedłożeniu wniosków nikt głosu nie żąda, Przewodniczący podda je zaraz pod głosowanie.

§ 24.

Gdyby wniesiona sprawa dotyczyła osobiście którego z członków Rady szkolnej krajowej, jego żony, krewnych lub powinowatych aż do czwartego stopnia, nie może ów członek brać udziału ani w głosowaniu ani w obradach nad nią, chyba o tyle, o ile chodzi o danie pożądanych dla sprawy wyjaśnień.

§ 25.

Uchwały zapadają większością głosów. Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów celem rozstrzygnięcia. Głosowanie odbywa się zwykle podniesieniem rąk za wnioskiem.

Na żądanie Przewodniczącego jednak lub trzech członków może się głosowanie wskutek uchwały Rady odbyć kartkami, zwłaszcza przy wyborach, mianowaniach lub propozycyach o nadanie posad. Jeżeli głosowanie było tajne, należy to zaznaczyć w protokole.

§ 26.

Również należy na żądanie mniejszości, wyrażone zaraz na posiedzeniu, wymienić wyraźnie w protokole, kto głosował za wnioskiem, a kto przeciw niemu, ewentualnie także przytoczyć powody, podane przez mniejszość przeciw danemu wnioskowi, a na żądanie jednego z członków, również na posiedzeniu wyrażone, zapisać jego zdanie odrębne *(votum separatum)* i jego uzasadnienie. Motywa tego odrębnego zdania mogą być także wniesione na piśmie dodatkowo przed następnem posiedzeniem.

§ 27.

Głos stanowczy mają delegaci Wydziału krajowego, reprezentanci wyznań, zawodowi znawcy szkolnictwa, tudzież delegaci miast Lwowa i Krakowa; z pomiędzy referentów spraw ekonomicznych i administracyjnych oraz inspektorów szkolnych krajowych tylko ośmiu, a to oprócz członka, który o przedmiocie obrad referuje i inspektora szkolnego krajowego, do którego zakresu agend przedmiot

obrad bezpośrednio należy, z reszty obecnych starsi służbą w tej samej randze.

Głos doradczy ma reszta członków Rady, jak niemniej znawcy zawodowi, powołani przez Przewodniczącego z poza jej obrębu do powyższych spraw. Wezwani przez Przewodniczącego urzędnicy, przydzieleni referentom administracyjnych i ekonomicznych spraw szkolnych, mogą także wyjątkowo pod ich kierownictwem lub w ich zastępstwie wnosić sprawy na posiedzeniu i być na niem obecni w miarę zarządzenia Przewodniczącego.

§ 28.

Przewodniczący może wstrzymać wykonanie powziętej uchwały, jeżeli jego zdaniem sprzeciwia się obowiązującym przepisom. W takim razie winien odnieść się do Ministerstwa Wyznań i Oświaty, a o decyzyi ministeryalnej zawiadomić Radę.

§ 29.

Z każdego posiedzenia Pełnej Rady ma być spisany protokół, zawierający:

a) liczbę porządkową posiedzenia w roku,

b) dzień i miesiąc posiedzenia,

c) nazwiska członków Rady szkolnej krajowej obecnych na posiedzeniu,

d) liczbę ekshibitu wniesionego i krótką treść danej sprawy,

e) ewentualnie zwięzłe podanie treści rozpraw z przytoczeniem głównych motywów,

f) nazwiska głosujących za wnioskiem i przeciw niemu, jeżeli mniejszość tego żąda,

g) wszystkie ważniejsze szczegóły wymienione w poprzednich paragrafach, o ile mają wpływ na wynik głosowania,

h) każdą uchwałę zapadłą w dosłownem brzmieniu,

i) interpelacye, oraz odpowiedzi na nie i ewentualnie „vota separata“.

Sekcye.

§ 30.

Każda Sekcya zbiera się w regule raz w tygodniu w dniu i porze stale na posiedzenia oznaczonych. Jeżeliby na jednem posiedzeniu nie mogła załatwić spraw przygotowanych, winna w tym celu odbyć co rychlej dodatkowe posiedzenie przed następnem zwyczajnem.

Gdyby tego pilna sprawa wymagała, może przewodniczący Sekcyi zwołać posiedzenie nadzwyczajne.

§ 31.

Do ważności obrad Sekcyi potrzeba obecności pięciu członków oprócz Przewodniczącego.

§ 32.

Przewodniczący Sekcyi nie ustanawia porządku dziennego posiedzeń, lecz każdy z referentów wręcza mu wykaz spraw, na to posiedzenie przygotowanych. Każdy wykaz powinien we właściwych rubrykach zawierać:

1. oznaczenie Sekcyi i datę posiedzenia,
2. liczbę ekshibitu,
3. krótką treść sprawy i oznaczenie władzy lub strony, od której nadeszła,
4. wniosek lub wnioski referenta,
5. podpis referenta.

§ 33.

Przewodniczący na podstawie tych wykazów wprowadza po kolei sprawy na porządek dzienny, zarządza wyłuszczenie każdej sprawy i przedstawienie odnośnego wniosku przez członka Rady lub urzędnika, ewentualnie w miarę uznania swego usuwa ją z porządku dziennego danego posiedzenia, otwiera dyskusyę i powoduje powzięcie uchwały. Przytem winien stosować analogicznie przepisy regulaminu, odnoszące się do obrad na posiedzeniach plenarnych, upraszczając jednak i skracając w miarę możności tok obrad,

a więc unikając wszelkich zbędnych formalności i bacząc, aby referent i mowcy, biorący udział w dyskusyi, przemawiali zwięźle i treściwie, trzymając się ściśle przedmiotu, a wystrzegali się wszelkich ze stratą czasu połączonych wywodów.

§ 34.

Każdy członek Rady może głosować tylko w jednej Sekcyi z wyjątkiem tych referentów administracyjnych i inspektorów szkolnych krajowych, którzy załatwiają sprawy z dwóch Sekcyi.

§ 35.

Wszystkim członkom Rady szkolnej krajowej wolno przybywać na posiedzenia Sekcyi, chociaż nie są jej członkami; wtedy uczestniczą w niej jednak tylko z głosem doradczym. Wyjątek zachodzi tylko co do reprezentantów wyznaniowych; ci bowiem mają głos stanowczy także w Sekcyi, do której nie należą, jeżeli chodzi o sprawę dotyczącą nauki religii, jakoteż sprawę ćwiczeń religijnych lub nauczycieli religii ich wyznania i obrządku.

Jeżeliby reprezentant wyznań i obrządku, którego tego rodzaju sprawa dotyczy, nie był obecny na danem posiedzeniu, należy, o ile tylko natura sprawy tego dopuszcza, odroczyć powzięcie uchwały do posiedzenia, na którem będzie obecny. Postanowienie to należy z reguły analogicznie stosować w razie nieobecności inspektora szkolnego krajowego, do którego rejonu sprawa bezpośrednio należy, jeżeli nie miał przedtem sposobności wydania o niej opinii i w razie nieobecności członków Rady, będących delegatami miasta Lwowa i Krakowa, jeżeli chodzi o sprawy dotyczące szkół we Lwowie lub Krakowie.

§ 36.

Urzędnicy konceptowi, przydani referentom Rady szkolnej krajowej, mogą wnosić na posiedzeniach Sekcyi przydzielone im sprawy, lecz nie głosują.

§ 37.

Na posiedzeniach Sekcyi mogą też być obecni z głosem doradczym znawcy zawodowi, którzy będą do poszczególnych spraw powołani, jednak tylko w czasie obrad nad temi sprawami.

§ 38.

Na posiedzeniach sekcyjnych mają głos stanowczy wybrani do danej Sekcyi przez Radę szkolną krajową delegaci Wydziału krajowego, reprezentanci wyznań, zawodowi znawcy szkolnictwa, tudzież delegaci miast Lwowa i Krakowa, a z pomiędzy referentów spraw ekonomicznych i administracyjnych i inspektorów szkolnych krajowych tylko czterej, a to prócz członka, który o przedmiocie obrad referuje i inspektora szkolnego krajowego, do którego zakresu agend przedmiot obrad bezpośrednio należy, z reszty obecnych starsi służbą w tej samej randze.

§ 39.

Z posiedzeń Sekcyi nie spisuje się formalnych protokołów. Miejsce ich zastępują przepisane w § 32 wykazy spraw zawierające osobną rubrykę na uchwałę, którą we właściwy sposób uwidoczni w niej przewodniczący, stwierdzając na końcu wiarygodność tego wykazu swym podpisem.

Każdy członek Sekcyi ma prawo żądać, aby jego głos przeciwny powziętej uchwale był zaznaczony w osobnej rubryce, tudzież dołączyć następnie pisemne umotywowanie odrębnego zdania.

Również należy umieścić w tej rubryce stosowną wzmiankę co do spraw, w których wniesiono „vota separata“ przeciw powziętej uchwale, a które mają być przedłożone do decyzyi Pełnej Rady.

Wykazy spraw wniesionych przez poszczególnych referentów z każdego posiedzenia danej Sekcyi, paginowane i zebrane w stosownej okładce, należy przechowywać starannie w zamknięciu wraz z protokołem Pełnej Rady. Pieczę nad protokołem Pełnej Rady i wykazami spraw Se-

kcyi należy z reguły poruczyć urzędnikowi, prowadzącemu protokół Pełnej Rady pod kierownictwem referenta, któremu ów urzędnik podlega.

Stosowny wyciąg wykazu, podpisany przez urzędnika, przechowującego wykazy, dołącza się jako alegat, stwierdzający zapadłą uchwałę, do relacyi ministeryalnej.

Komisye specyalne.

§ 40.

Przewodniczący może z własnej inicyatywy lub wskutek uchwały Rady w sprawach rozwoju szkolnictwa, ewentualnie w ważnych sprawach szkolnych wyznaczyć komisyę, a jeżeli zachodzi potrzeba ścisłych badań na miejscu, także delegacyę.

§ 41.

Do takich komisyi i delegacyi prócz członków Rady mogą być przeznaczone także osoby zawodowe z poza jej grona.

§ 42.

Po spełnieniu poruczonego im zadania mają tak komisye, jak i delegacye, zdać Radzie sprawę ze swych czynności i przedłożyć swoje wnioski.

Dla pewnych spraw specyalnych mogą być wyjątkowo ustanowione Komisye stałe z własnym regulaminem czynności.

Prawa i obowiązki członków Rady szkolnej krajowej.

§ 43.

Namiestnik, względnie Wiceprezydent lub wyznaczony zastępca (§ 3.) przewodniczy obradom plenarnym. Namiestnik przewodniczy także obradom Sekcyi, ilekroć to uzna za stosowne. Z reguły jednak posiedzenia sekcyjne odby-

wają się pod przewodnictwem Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej, a w razie jego nieobecności pod przewodnictwem zastępcy lub jednego z zastępców wyznaczonych ku temu przez Namiestnika.

§ 44.

Namiestnik reprezentuje Radę szkolną krajową na zewnątrz, zwołuje jej posiedzenia zwyczajne i nadzwyczajne, ustanawia ich porządek dzienny, kieruje obradami i rozstrzyga w razie równości głosów, czuwa, by członkowie Rady spełniali swe obowiązki, wykonywa uchwały Rady i może, jeżeli to uzna za konieczne, wstrzymać ich wykonanie. Służy mu prawo zwiedzania wszystkich Radzie szkolnej krajowej podlegających szkół publicznych i prywatnych. W tych wszystkich funkcyach zastępuje go stale Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, ewentualnie zastępca wyznaczony przez Namiestnika.

§ 45.

Członkowie Rady szkolnej krajowej mają następujące prawa:

a) uczestniczyć w obradach Pełnej Rady z głosem stanowczym z zastrzeżeniem § 27, w Sekcyach zaś, o ile są ich członkami, z ograniczeniem § 38 a nadto z wyjątkami po myśli §§ 34 i 35 ustanowionymi na rzecz referentów administracyjnych, inspektorów pracujących w dwóch sekcyach, tudzież duchownych mogących głosować w sprawach swego wyznania w każdej Sekcyi;

b) mogą zwiedzać szkoły ludowe, seminarya nauczycielskie, szkoły średnie, handlowe i przemysłowe za wiedzą Prezydenta i zgłoszeniem się u kierownictwa zakładu, który mają zwiedzać. Nie mają jednak prawa udzielać nauczycielom pouczeń lub poleceń i winni zaniechać wszystkiego, coby przerywało tok nauki i uwłaczało godności nauczycieli. Ze swoich spostrzeżeń uczynionych przy tej sposobności mogą zdawać sprawę właściwej Sekcyi;

c) mają prawo za zgłoszeniem się do właściwego referenta administracyjnego zapoznawać się z treścią aktów Rady szkolnej krajowej;
d) mogą interpelować Przewodniczącego i udawać się do niego o wyjaśnienia we wszystkich sprawach należących do zakresu Rady szkolnej krajowej;
e) zajmują stanowisko samoistnych referentów;
f) mogą wnosić „przypomnienia urzędowe“, które należy traktować stosownie do natury sprawy kolegialnie lub potocznie.

§ 46.

Obowiązki członków Rady szkolnej krajowej są następujące:

a) przed objęciem czynności złożyć w ręce Przewodniczącego w miejsce przysięgi ślubowanie na wierność i posłuszeństwo Cesarzowi, na zachowanie ustaw zasadniczych i wszystkich innych ustaw, na sumienne spełnianie obowiązków i zachowanie tajemnicy urzędowej obrad;
b) tajemnicy tej ściśle dochowywać;
c) bywać na wszystkich posiedzeniach Pełnej Rady i Sekcyi, do której należą. W razie uzasadnionej przeszkody uwiadomić Prezydenta przed posiedzeniem, ewentualnie później nieobecność usprawiedliwić. Urlopu do czterech tygodni udziela Prezydent, dłuższego Rada szkolna krajowa;
d) przyjąć, o ile im będzie przydzielony przez Radę lub Namiestnika, względnie Wiceprezydenta stały referat lub referowanie spraw poszczególnych wraz z odpowiedzialnością ciążącą na samoistnym referencie.

§ 47.

Postanowienia niniejszego rozdziału stosują się tylko o tyle do Przewodniczącego, referentów spraw administracyjnych i ekonomicznych, tudzież inspektorów szkolnych krajowych, o ile dla tychże nie istnieją odrębne przepisy i instrukcye.

§ 48.

Wewnętrzną służbę Rady szkolnej krajowej pełnią pod kierownictwem Namiestnika, względnie Wiceprezydenta lub wyznaczonego zastępcy (§ 3.) referenci, przydzieleni urzędnicy konceptowi, rachunkowi i techniczni i urzędy pomocnicze Namiestnictwa.

§ 49.

Referentami są:

a) referenci spraw administracyjnych i ekonomicznych, mianowani w odpowiedniej liczbie przez Najjaśniejszego Pana;

b) krajowi inspektorowie szkół wszystkich kategoryi, jako referenci spraw dydaktyczno-pedagogicznych;

c) inni członkowie Rady, jako referenci specyalni dla spraw bądź stale, bądź w poszczególnych razach im przekazanych.

Referenci przygotowują sprawy mające przyjść pod obrady Pełnej Rady lub Sekcyi albo pod aprobatę Przewodniczącego i są odpowiedzialni w pierwszym rzędzie za to, aby projekta ekspedycyi były zgodne z aktami i uchwałami co do tych spraw wydanemi.

§ 50.

W miarę uznanej potrzeby wyznacza Namiestnik dla poszczególnych referentów, w § 49 pod *a)*, *b)*, *c)*, wymienionych, do ich pomocy z etatu Namiestnictwa urzędników i dyetaryuszów, którzy w swych pracach winni się stosować do poleceń i wskazówek referentów odpowiedzialnych za te prace. Prace te podlegają też rewizyi referentów. Prace samych referentów podlegają bezpośrednio ocenieniu i aprobacie Namiestnika, względnie Wiceprezydenta lub wyznaczonego przez niego w myśl § 3. zastępcy. Merytorycznych zmian w projektowanych ekspedycyach spraw bieżących nie można czynić bez wysłuchania odnośnego referenta; projekta ekspedycyi zaś ułożone na podstawie

uchwał zapadłych na posiedzeniach można zmieniać tylko wskutek ponownej uchwały Rady szkolnej krajowej lub odnośnej Sekcyi.

§ 51.

Potrzebnych do służby wewnętrznej urzędników konceptowych, rachunkowych i manipulacyjnych, tudzież dyetaryuszów i potrzebną służbę przydziela Namiestnik z etatu Namiestnictwa.

